

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av strafflagen och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Bestämmelserna om preskription i strafflagen föreslås bli ändrade så att rätten att väcka åtal för vissa sexualbrott som riktat sig mot barn inte preskriberas förrän målsäganden fyllt 28 år. Detta skall gälla sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn samt våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot en person under 18 år. Rätten att väcka åtal skall fortlöpa också efter att målsäganden fyllt 28 år, om det återstår preskriptionstid på grundval av de allmänna preskriptionsbestämmelserna för maximistraffet. Det föreslås att bestämmelserna om preskription som förhindrar utdömande av straff och om när utdömt fängelsestraff förfaller skall ändras på det sätt som den avvikande preskriptionstidpunkten förutsätter. Dessa specialbestämmelser i anslutning till sexualbrott som riktar sig mot barn skall tillämpas retroaktivt på brott som begåtts år 1999 eller senare.

Enligt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen preskriberas inte brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Av denna orsak föreslås att rätten att väcka åtal inte preskriberas om det är fråga om krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. Rätten att döma ut straff för dessa brott skall inte heller preskriberas och ett utdömt fängelsestraff på viss tid skall inte heller förfalla.

I strafflagen föreslås en straffbestämmelse om missbruk av annan persons identitetsbevis. Den som i syfte att vilseleda en enskild person för att lämna en i rättsligt hänseende betydelsefull uppgift använder någon annans identitetsbevis pass, körkort eller liknande av

myndighet utfärdat intyg skall straffas med böter. Tvångsmedelslagen föreslås bli ändrad så att man i samband med missbruk av annans identitetsbevis skall kunna ty sig till den allmänna rätten att gripa samt kunna företa kroppsvisitation.

I strafflagen föreslås ytterligare en straffbestämmelse om bortförande av barn. Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på det straffstadgande som gäller egenmäktigt omhändertagande av barn. Gärningsmannen gör sig skyldig till bortförande av barn om han eller hon vid egenmäktigt omhändertagande av barn, i strid med rätten att ta vård om barnet, för barnet till utlandet från den stat där barnet är bosatt eller inte återlämnar barnet till den staten, och rätten att ta vård om barnet vid tidpunkten för bortförandet eller kvarhållandet faktiskt utnyttjades eller skulle ha utnyttjats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Straffet skall vara böter eller fängelse i högst två år. Vid bortförande av barn skall eftergift få ske i fråga om åtal eller straff, om gärningsmannen frivilligt har återlämnat barnet, om barnets fördel det kräver eller om det finns andra särskilda skäl till det.

Utöver ändringarna i fråga om sexualbrott som riktat sig mot barn samt krigsförbrytelser och brott mot humaniteten föreslås i strafflagen vissa ändringar av teknisk art som en följd av ändringar i den övriga lagstiftningen.

I propositionen föreslås dessutom att den bestämmelse i lagen om ungdomsstraff upphävs, som gäller preskription av verkställigheten av straff och som nu tas in i strafflagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av år 2006.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning	5
Den straffrättsliga preskriptionen och lagstiftningen i anslutning till den	5
Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilsleda en enskild person.....	9
Egenmäktigt omhändertagande av barn och bortförande av barn	9
Bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen om människorov	11
2.2. En internationell jämförelse	11
Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn.....	11
Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilsleda en enskild person.....	13
Bortförande av barn.....	14
2.3. Initiativ till ändring av lagstiftningen	15
Den straffrättsliga preskriptionen	15
Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilsleda en enskild person.....	17
Bortförande av barn.....	17
2.4. Bedömning av nuläget	19
Allmänt om den straffrättsliga preskriptionen.....	19
Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn.....	20
Preskription av misshandelsbrott som riktat sig mot barn	22
Preskription av de brott som omfattas Internationella domstolens jurisdiktion..	24
Övriga frågor som inverkar på regleringen av den straffrättsliga preskriptionen.....	27
Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilsleda en enskild person.....	30
Bortförande av barn.....	32
Ändring av vissa bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen	34
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	35
3.1. Målsättning och medlen för att uppnå den	35
3.2. Alternativ.....	36
Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn.....	36
Missbruk av annan persons identitetsbevis.....	39
Bortförande av barn.....	41
3.3. De viktigaste förslagen	45
4. Propositionens konsekvenser	46
5. Beredningen av propositionen	46

DETALJMOTIVERING.....	48
1. Lagförslag.....	48
1.1. Lag om ändring av strafflagen	48
8 kap. Om preskription	48
16 kap. Om brott mot myndigheter	50
25 kap. Om brott mot friheten.....	52
34 a kap. Om terroristbrott.....	56
48 a kap. Om naturresursbrott.....	56
1.2. Lag om upphävande av 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff	57
1.3. Lag om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen	57
1 kap. Gripande, anhållande och häktning	57
5 kap. Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning	57
2. Närmare bestämmelser	57
3. Ikraftträdande.....	57
4. Lagstiftningsordning	58
LAGFÖRSLAGEN.....	60
om ändring av strafflagen.....	60
om upphävande av 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff.....	63
om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen	63
BILAGA.....	65
PARALLELL/TEXTER.....	65
om ändring av strafflagen.....	65
om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen	71

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

I denna proposition har sammanställts de lagförslag som är ett uttryck för de krav på ändring som under senaste tid har konstaterats i fråga om strafflagen (39/1989). Förslagen berör straffrättslig preskription, en kriminalisering av bortförande av barn i ett särskilt straffstadgande samt en kriminalisering av användning av annan persons identitetsbevis eller annat av myndighet utfärdat intyg i syfte att vilseleda en enskild person.

Sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen som riktat sig mot barn kan av olika anledningar yppas först en så lång tid efter det att de begåtts att gärningen hinner preskriberas. Med hänsyn till preskriptionen för sexualbrott kan också komma att bedömas vilket brott enligt 20 kap. i strafflagen som brottet anses vara vid domstolsbehandlingen. Med tanke på det ofta långvariga lidande och den motsvarande skada som brotten i fråga orsakar sina offer samt ett särskilt behov av att skydda barn, har det ansetts att det finns grunder för ett arrangemang där preskriptionstiden i fråga om sexualbrott som riktat sig mot barn inleds vid en senare tidpunkt än vid gärningstidpunkten, t.ex. då offret blir myndigt. En sådan lösning har omfattats i flera andra länder. Det kan dock å andra sidan finnas också andra användbara alternativ. Närmast kommer då i fråga en förlängning av preskriptionstiden avseende vissa brott i förhållande till vad den är på grundval av maximistrafvet för brotten, eller att preskriptionstiden löper en viss tid efter det att målsäganden blivit myndig. Frågor i anslutning till preskriptionen i fråga om sexualbrott riktade mot barn har behandlats också i riksdagen i skriftliga spörsmål som berör dessa frågor (SS 282/2003 rd och 685/2003 rd).

Finland har den 28 december 2000 ratificerat Romstadgan som antagits den 17 juli 1998 i Rom för Internationella brottmåls-

domstolen. Lagen om ikraftträdandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och dess tillämpning av stadgan (1284/2000) trädde Finland i kraft den 1 juli 2002, sedan Romstadgan trätt i kraft internationellt efter det att ett tillräckligt antal stater ratificerat den. Enligt artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen preskriberas inte brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Av dessa brott är en del sådana i fråga om vilka åtalsrätten preskriberas enligt 8 kap. 1 § i strafflagen. Enligt 1 mom. i nämnda paragraf preskriberas inte heller åtalsrätten om det föreskrivna strängaste straffet är fängelse på livstid. Också rätten att döma ut straff för dessa brott och rätten att verkställa straff på viss tid för dem preskriberas enligt bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen.

Grundlagsutskottet (GrUU 27/2001 rd) och lagutskottet (LaUB 32/2002 rd) har fäst uppmärksamhet vid konflikten mellan preskriptionsbestämmelserna i den nationella lagstiftningen och Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Lagutskottet har i sammanhanget ansett att bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen på grund av övriga ändringar i lagstiftningen också i övrigt måste ändras i tekniskt hänseende innan kapitlet träder i kraft vid ingången av år 2006. Samma lagstiftningsbehov föranleds av också andra lagstiftningsåtgärder än de som nämns i lagutskottets betänkande.

Strafflagens 42 kap. 5 § som gällde vilseledande av en enskild person genom missbruk av en handling för identifiering av personuppgifter upphävdes år 1999. Upphävandet motiverades (RP 6/1997 rd) med att den oherlighet som beskrivs i paragrafen i allmänhet är förknippad med något annat brott. Angående lämnande av oriktiga personuppgifter till myndigheter föreskrivs i 16 kap. 5 § i strafflagen. Ett problem i praktiken har dock

varit att minderåriga personer missbrukar andra personers handlingar i syfte att skaffa tobak eller alkohol eller i syfte att komma in på restauranger eller på andra evenemang som är förbjudna för minderåriga. Förfarandet kan anses klandervärt då man använder en handling som utfärdats av en myndighet. Genom missbruk av identitetsbevis som riktar sig mot en enskild person försvåras också iakttagandet av de begränsningar som är förknippade med skyddet av minderåriga.

I strafflagens 25 kap. 5 § kriminaliseras egenmäktigt omhändertagande av barn för vilket som straff föreskrivs böter eller fängelse i högst sex månader. Det har ansetts att ett ytterligare mera klandervärt beteende kommer i fråga då ett barn förs bort från den stat där det är bosatt eller inte återlämnas till staten i fråga. Till exempel är det möjligt att i de andra nordiska länderna för ett sådant brott döma till ett strängare straff än det som föreskrivs i 25 kap. 5 § i strafflagen. Det är möjligt att ett bortförande av barn från landet på åtgärd av en närstående person inte uppfyller rekvisitet för sådana brott som nu straffas strängare, t.ex. frihetsberövande. En särskild straffbestämmelse för bortförande av barn behövs likväl för åskådligheten. Det är motiverat att den strängare straffbarheten för allvarligare gärningar som begås i avgränsade situationer klart framgår av strafflagen. I samband med straffbestämmelsen om bortförande av barn skall behovet av och innehållet i en särskild åtgärdsföreläggelse bestämmelse övervägas.

I riksdagen har gjorts en lagmotion angående ändring av strafflagen (LM 60/2004 rd) som undertecknats av 108 riksdagsledamöter och enligt vilken i 25 kap. i strafflagen bör intas en ny 5 a §, som skall kriminalisera bortförande av barn och straffet utgöra fängelse i högst två år. Utöver lagmotionen har det tagits andra initiativ som syftar till en kriminalisering av bortförande av barn och att straffhotet för det brottet skall bestämmas vara strängare än det som ingår i straffbestämmelsen om egenmäktigt omhändertagande av barn.

I vissa bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen nämns som brott människorov, fastän rekvisitet i fråga utgick ur strafflagen genom lag 650/2004 om ändring av strafflagen som

trädde i kraft den 1 augusti 2004. Bestämmelserna måste ändras på det sätt som sist nämnda lag förutsätter.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

Den straffrättsliga preskriptionen och lagstiftningen i anslutning till den

Bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen avseende preskription av åtalsrätt

Bestämmelserna om den straffrättsliga preskriptionen ingår i 8 kap. i strafflagen. Kapitel har reviderats i sin helhet genom lag 297/2003 som träder i kraft den 1 januari 2006. Nämnda nya kapitel föreslås i denna proposition bli ändrat, och om annat inte nämns avses i denna proposition detta nya kapitel då det talas om 8 kap. i strafflagen. Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om preskriptionstiderna för åtalsrätten och då de börjar, om avbrott av preskriptionen av åtalsrätten och om förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätt. Dessutom bestäms i kapitlet om preskription som förhindrar utdömmande av straff och förverkandepåföljd, om hur dödsfall och utmätning inverkar på verkställigheten samt om när preskriptionstiden löper ut.

I 8 kap. 1 § i strafflagen föreskrivs om preskription av åtalsrätten. Rätten att väcka åtal för brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid preskriberas inte. Åtalsrätten preskriberas, om åtal inte har väckts inom

1) tjugo år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,

2) tio år, om det strängaste straffet är fängelse i över två år och högst åtta år,

3) fem år, om det strängaste straffet är fängelse i över två och högst åtta år,

4) två år, om det strängaste straffet är fängelse i högst ett år eller böter.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs också särskilda preskriptionstider för tjänste- och miljöbrott.

Enligt 8 kap. 2 § börjar preskriptionstiden löpa från den dag då brottet begicks. Om det

i brottsrekvisiten bestäms att underlåtenhet är straffbart, börjar preskriptionstiden för åtalsrätten löpa den dag då den underlåtna handlingen senast borde ha utförts. Om det i brottsrekvisiten förutsätts att en viss verkan av en handling har inträtt, räknas verkan från den dag då denna verkan inträdde. Om den brottsliga gärningen omfattar upprätthållande av ett lagstridigt tillstånd, börjar preskriptionstiden för åtalsrätten löpa först då detta tillstånd har upphört.

Enligt 8 kap. 4 § i strafflagen kan preskriptionstiden för åtalsrätten på ansökan förlängas en gång med ett år, om

1) förundersökningen av brottet fordrar särskilda tidskrävande undersökningsåtgärder och undersökningen på grund av dessa skulle vara uppenbart oavslutad när preskriptionstiden löper ut,

2) brottsundersökningen har kommit till förundersökning på ett exceptionellt sent stadium, eller

3) den som skall instämmas att svara för brottet håller sig undan och därför sannolikt inte kan delges en stämning innan preskriptionstiden löpt ut

och ett synnerligt viktigt allmänt intresse kräver att preskriptionstiden förlängs.

Ändringarna som syftar till en reglering av preskriptionen av åtalsrätten har samband med 8 kap. 6 § i strafflagen, i vilken föreskrivs om preskription som förhindrar utdömande av straff. Enligt 1 mom. i paragrafen preskriberas inte rätten att döma ut straff för ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse på livstid. Enligt 2 mom. i paragrafen får straff för ett annat brott än ett sådant som avses i 1 mom. inte dömas ut när det från den dag som nämns i 2 § har förflutit

1) trettio år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,

2) tjugo år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i över två år och högst åtta år,

3) tio år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i högst två år eller böter.

Enligt 8 kap. 6 § 3 mom. förfaller ett utdömt straff om den dom som gäller straffet inte har blivit verkställbar innan den i 2 mom. nämnda tiden har löpt ut.

I 8 kap. 10 § 1 mom. i strafflagen föreskrivs att ett fängelsestraff på livstid inte förfaller. Enligt 2 mom. i paragrafen förfaller ett fängelsestraff på vis tid om inte verkställigheten av straffet, räknat från den dag den lagkraftvunna domen gavs har börjat inom en viss tid, som beror på längden av straffet.

Preskriptionstiderna för sexualbrott

Strafflagens 20 kap. 6—8 § gäller endast gärningar som riktar sig mot barn och unga. I 20 kap. 6 § kriminaliseras sexuellt utnyttjande av barn, i 7 § grovt sexuellt utnyttjande av barn och i 8 § köp av sexuella tjänster av ung person.

Då ett barn eller ung person som inte fyllt 18 år är offer för ett sexualbrott kan utöver bestämmelserna om utnyttjande också bestämmelserna i 20 kap. i strafflagen om våldtäkt (1 §), grov våldtäkt (2 §), tvingande till samlag (3 §), tvingande till sexuell handling (4 §) och sexuellt utnyttjande (5 §) bli tillämpliga. Koppleri enligt 20 kap. 9 § och grovt koppleri enligt 9 a § i strafflagen kan rikta sig också mot minderårig. Också 17 kap. 22 § (samlag med nära släkting) kan komma i fråga.

Med undantag för 20 kap. 8 § i strafflagen är de föreskrivna maximistraffen för sexualbrott så stränga att preskriptionstiderna för åtalsrätten på motsvarande sätt är långa. I enlighet med 8 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 1 mom. i strafflagen preskriberas åtalsrätten inom 20 år räknat från gärningsdagen till den del den gäller grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn samt inom tio år då det är fråga om våldtäkt, tvingande till samlag, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, koppleri och grovt koppleri. Samlag med nära släkting preskriberas inom fem år och köp av sexuella tjänster av ung person inom två år från gärningsdatum.

Brott som omfattas av Internationella brottsmålsdomstolens jurisdiktion

Enligt artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottsmålsdomstolen gäller preskriptionstiderna inte brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Enligt artikel 5 i Rom-

stadgan är dessa folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott.

Enligt artikel 6 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen avses med folkmord gärning förövad i avsikt att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan. Gärningen kan genomföras på fem olika sätt:

- a) döda medlemmar i folkgruppen,
- b) tillfoga medlemmar i folkgruppen svår kroppslig eller själslig skada,
- c) uppsåtligen påtvinga folkgruppen levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis,
- d) genomföra åtgärder som är avsedda att förhindra födelser inom folkgruppen,
- e) med våld överföra barn från folkgruppen till en annan folkgrupp.

Brott mot mänskligheten har i artikel 7.1 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen definierats så att med ett sådant brott avses var och en av följande gärningar när de begås som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp riktat mot civilbefolkning med insikt om angreppet:

- a) Mord.
- b) Utrotning.
- c) Förslavning.
- d) Deportation eller tvångsförflyttning av befolkning.
- e) Fängslande eller annat allvarligt berövande av fysisk frihet i strid med grundläggande folkrättsliga regler.
- f) Tortyr.
- g) Våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering eller varje annan form av sexuellt våld av motsvarande svårighetsgrad.
- h) Förföljelse av identifierbar folkgrupp eller ett identifierbart kollektiv av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, genusmässiga enligt definitionen i punkt 3 i denna artikel, eller av andra skäl som är erkända som otillåtna enligt folkrätten i samband med en gärning som avses i denna punkt eller ett annat brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.
 - i) Påtvingat försvinnande av personer.
 - j) Brottet apartheid.
 - k) Andra omänskliga handlingar av liknande beskaffenhet som uppsåtligen förorsakar

svårt lidande, svår kroppslig skada eller svårt själsligt eller fysiskt men.

Enligt artikel 8.1 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen skall domstolen ha jurisdiktion över krigsförbrytelser särskilt när de begås som del av en plan eller en politik eller utgör en del av förövande av sådana brott i stor skala. I artikelns 2 är på ett flertal ställen krigsförbrytelserna närmare definierade. Till dem hör med avgränsningarna i artikeln svåra överträdelser av Genèvekonventionerna av den 12 augusti 1949, andra allvarliga kränkningar av lag och sedvanerätt, ifall av väpnad konflikt som inte är av internationell karaktär allvarliga kränkningar av den gemensamma artikel 3 i nämnda konventioner samt andra allvarliga kränkningar av lag eller sedvanerätt som är tillämplig i icke-internationella konflikter inom den vedertagna folkrättsliga ramen.

På grund av svårigheter i fråga om rättskipningens förutsägbarhet och den straffrättsliga legalitetsprincipen är aggressionsbrott inte definierat i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Enligt artikel 5.2 skall Internationella brottmålsdomstolen utöva jurisdiktion över aggressionsbrott så snart en bestämmelse har antagits i enlighet med artiklarna 121 och 123 som preciserar detta brott och fastställer villkor för Domstolens utövande av sin jurisdiktion över det. En sådan bestämmelse skall vara förenlig med de tillämpliga bestämmelserna om i Förenta Nationernas grundstadga.

Brott som i den finska lagstiftningen motsvarar brotten som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion

I Finland har år 1955 genom lag satts i kraft de fyra konventioner som avses i flera stycken och punkter i artikel 8 i Romstadgan för den Internationella brottmålsdomstolen och som utgör de i Genève år 1949 ingångna konventionerna om bringande i verkställighet av Genève-konventionerna angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, krigsfångars behandling samt skydd för civilpersoner i under krigstid (FördrS 8/1955)

Angående krigföringsbrott och brott mot mänskligheten föreskrivs i 11 kap. i strafflagen, vilket dock inte kriminaliserar aggressionsbrott. Det är inte möjligt att med bestämmelser i den nationella lagstiftningen begränsa eller dirigera aggressionshandlingar på internationell nivå och dessa handlingar förutsätter inte heller nationell lagstiftning. Kriminalisering av angreppskrig har också ansetts vara förknippad med lagstiftningstekniska problem (RP 94/1993 rd, s. 25). Ansvaret för aggressionsbrott är hänvisat till bestämmelserna i den internationella straffrätten.

Enligt 11 kap 1 § i strafflagen skall för krigföringsbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år den som vid krigshandling

1) använder ett förbjudet krigföringssätt eller stridsmedel,

2) missbrukar ett internationellt igenkänningstecken som skyddar sårade eller sjuka,

3) på något annat sätt bryter mot bestämmelserna i ett för Finland förpliktande internationellt avtal om krigföring eller mot allmänt vedertagna folkrättsliga lagar eller sedvänjor som gäller krig.

Försök är straffbart.

Gärningsmannen skall enligt 11 kap. 2 § i strafflagen dömas för grovt krigföringsbrott till fängelse i minst två och högst tolv år, om vid krigföringsbrott

1) flera personer utsätts för livsfara,

2) synnerligen stor eller vidsträckt ekonomisk skada förorsakas eller

3) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt

och brottet även bedömt som en helhet är grovt.

Försök är straffbart.

I 11 kap. 3 § i strafflagen föreskrivs att om krigföringsbrott, med beaktande av dess följder eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen dömas för lindrigt krigföringsbrott till böter eller fängelse i högst sex månader.

I 11 kap. 4 § kriminaliseras kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. Till sagda brott gör sig den skyldig till som bryter mot eller underlåter att fullgöra vad som enligt internationella avtal, som

är förpliktande för Finland, eller enligt allmänt erkända och vedertagna folkrättsliga regler skall iaktas för att värna om sårade, sjuka eller nödställda eller vid behandlingen av krigsfångar eller skyddet av civilbefolkningen i krig eller under väpnad konflikt eller ockupation. Straffet är fängelse i minst två och högst sex år. Försök är straffbart. Om en gärning som avses i denna paragraf med hänsyn till överträdelsens art, dess obetydliga följder eller andra omständigheter vid gärningen bedömd som en helhet inte är allvarlig, skall gärningsmannen inte dömas för kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller försök därtill, utan för de andra brott gärningen innefattar.

Strafflagens 11 kap. 5 § föreskriver att om vid kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden

1) flera personer utsätts för livsfara eller

2) gärningen begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt

och brottet även bedömt som en helhet är grovt skall gärningsmannen dömas för grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden till fängelse i minst två och högst tolv år.

Strafflagens 11 kap. 6 § kriminaliserar folkmord. Till detta brott gör sig skyldig den som för att helt eller delvis förintä en nationell, raslig, etnisk eller religiös grupp eller en med dessa jämförbar folkgrupp

1) dödar medlemmar av gruppen,

2) tillfogar medlemmar av gruppen svåra eller fysiska eller psykiska sjukdomar eller skador,

3) vidtar tvångsåtgärder för att förhindra fortplantning inom gruppen,

4) tvångsförflyttar barn från en grupp till en annan,

5) på annat motsvarande sätt avsevärt försämrar levnadsvillkoren för gruppen.

Straffet för folkmord utgör fängelse i minst fyra år eller på livstid. Försök är straffbart.

Enligt 11 kap. 7 § skall den som i sådan avsikt som nämns i 6 §

1) med någon annan kommer överens om att begå folkmord eller

2) gör upp en plan för folkmord för förberedelse till folkmord dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Enligt bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen är enbart folkmord enligt 11 kap. i strafflagen ett sådant brott vars åtalsrätt inte preskriberas och för vilket rätten att döma ut straff inte preskriberas och i fråga om vilket ett utdömt fängelsestraff på livstid inte förfaller.

Övrig lagstiftning som har anknytning till preskriptionen i denna proposition

I 48 kap. 8 § i strafflagen föreskrivs att den kortaste preskriptionstiden för andra miljöbrott än miljöförseelse är tio år. Bestämmelsen i fråga har upphävts i samband med revideringen av 8 kap. i strafflagen genom lag 297/2003, som träder i kraft vid inledningen av år 2006. I 8 kap. 1 § 4 mom. föreskrivs att preskriptionstiden är tio år för miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott.

Vid behandlingen av lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon (RP 53/2004 rd) ändrades 48 kap. 8 § i strafflagen så att till bestämmelsen fogades en andra mening enligt vilken preskriptionstiden är tre år för en i 28 § lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg avsedd gärning som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och som är straffbar enligt 48 kap. 1—4 § i strafflagen. Nämda lags rubrik har genom lag 238/2005 ändrats till lag om förhindrande av miljöförrorening från fartyg.

I anknytning till Finlands ekonomiska zon har till 48 a kap. i strafflagen dessutom fogats en ny 7 §. Denna föreskriver att för ett fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och för döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrottet får dömas endast till böter, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. Den kortaste preskriptionstiden för brott som avses i paragrafen är tre år. Lagen om ändring av strafflagen (1067/2004) i anslutning till Finlands ekonomiska zon trädde i kraft den 1 februari 2005.

I 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff (1196/2004) föreskrivs om när ett ungdomsstraff förfaller. Enligt bestämmelsen förfaller ett ungdomsstraff om dess verkställighet inte

har inletts inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs.

Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilseleda en enskild person

Strafflagens 42 kap. 5 § upphävdes i samband med revideringen av bestämmelserna i strafflagen om brott mot rättsskipningen, myndigheter och allmän ordning samt sexualbrott. Enligt den upphävda bestämmelsen skulle den som använder annans pass, arbetsintyg eller motsvarande bevis i syfte att vilseleda en enskild person straffas med (högst trettio dags)böter.

Strafflagens 16 kap. 5 § föreskriver straffbarhet för lämnande av oriktiga personuppgifter. Enligt paragrafen skall den som i syfte att vilseleda en myndighet uppger falskt namn eller annars lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet eller som i detta syfte använder en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg för lämnande av oriktiga personuppgifter dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Egenmäktigt omhändertagande av barn och bortförande av barn

I strafflagen 25 kap. 5 § föreskrivs om straff för egenmäktigt omhändertagande av barn. Enligt bestämmelsen skall en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare till ett barn under 16 år eller någon som står barnet nära egenmäktigt omhändertar barnet eller egenmäktigt för ovan nämnd person omhändertar barnet från den som omhänderhar barnet för egenmäktigt omhändertagande av barn dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt 25 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen får allmänna åklagaren inte väcka åtal för egenmäktigt omhändertagande av barn, om detta skulle strida mot barnets fördel. Innan åtal väcks skall socialnämnden i den kommun höras där barnet är bosatt eller befinner sig eller som annars uppenbarligen har de bästa uppgifterna om barnet.

Egenmäktigt omhändertagande av barn kan tänkas innehålla drag som gör gärningen strängare straffbar än vad som föreskrivs i 25

kap. 5 § i strafflagen. Närmast kommer i fråga vissa brott enligt 25 kap. i strafflagen som riktar sig mot friheten, t.ex. frihetsberövande (1 §, strängaste föreskrivna straff fängelse i två år), grovt frihetsberövande (2 §, strängaste föreskrivna straff fängelse i fyra år) eller olaga tvång (8 §, strängaste föreskrivna straff fängelse i två år).

Den finska strafflagstiftningen saknar en straffbestämmelse om internationellt bortförande av barn vilken skulle innefatta olovligt bortförande av barn från den stat där barnet är bosatt eller underlåtelse att återlämna barnet till sagda stat. Finland har anslutit sig till två konventioner som syftar till att återlämna ett bortfört barn till en annan medlemsstat. Den i Luxemburg den 20 maj 1980 ingångna europeiska konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt återställande av vård av barn (FördrS 56/1994), nedan Europarådskonventionen) och den i Haag den 25 oktober 1980 ingångna konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (FördrS 57/1994), nedan Haagkonventionen har trätt i kraft i Finland den 1 augusti 1994.

Europarådskonventionen och Haagkonventionen har många likartade drag. Genom dem eftersträvas ett förebyggande av bortförande av barn och ett tryggt och snabbt återförande av ett bortfört barn. Europarådskonventionen tar fasta på erkännande och verkställighet av beslut i främmande land angående vårdnaden om barn. Haagkonventionen är däremot inte en konvention angående verkställigheten av beslut i främmande land. I konventionen regleras det faktiska återförandet av barnet efter ett bortförande av barnet. Enligt Haagkonventionen blir ett återförande av barnet aktuellt enbart då det mellan barnet och dess juridiska vårdnadshavare rått ett faktiskt vårdnadsförhållande eller om ett sådant faktiskt vårdnadsförhållande skulle ha uppstått om bortförande av barnet inte hade skett. I praktiken tillämpas av dessa konventioner Haagkonventionen globalt och som bättre lämpad för lösande av tvister angående bortförande av barn.

Den 1 mars 2005 har man i Finland fullvärdigt börjat tillämpa Europeiska unionens råds förordning om domstols behörighet och

erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål angående föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, dvs., den s.k. Bryssel II a-förordningen (EG) nr 2201/2003, EGT nr 338, 23.12.2003, s. 1-29). Förordningen innehåller kompletterande bestämmelser till Haagkonventionen om bortförande av barn. Artikel 11 i förordningen reglerar förfarandet i anslutning till återlämnande av barn och vägrande. Artikel 10 avser domstols behörighet vid fall av bortförande av barn.

Paragraferna 31 och 32 i lagen om konsulära tjänster (498/1999) innehåller bestämmelser om utrikesministeriets och Finlands utlandsbeskickningars verksamhet vid bortförande av barn. Detta gäller situationer då i behandlingen av ett bortförande av barn är delaktig en stat som inte hör till någon konvention angående bortförande av barn. Beskickningens biståndsskyldighet gäller situationer av bortförande av barn, dvs. olovligt bortförande av barn eller underlåtelse att återlämna barn i stort sett i den form som skyldigheten definierats också i ovan nämnda konventioner.

I samband med det nationella genomförandet av Haagkonventionen infördes i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) bl.a. ett nytt 5 kap. som gäller återlämnande av barn med stöd av Haagkonventionen. Enligt 30 § i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt och i kongruens med artikel 1.a i Haagkonventionen kommer ett återlämnande av barn i fråga såväl i fråga om ett barn som olovligen förts bort från den stat där barnet är bosatt som när det gäller ett barn som olovligen kvarhålls.

I 32 § 1 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs på motsvarande sätt som i artikel 3.1 i Haagkonventionen att ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn skall anses olovligt om

1) det kränker den rätt att ta vård om barnet som en person eller inrättning eller något annat organ, antingen enskilt eller gemensamt, har enligt rättsordningen i den stat där barnet omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet var bosatt och

2) denna rättighet faktiskt utövades, enskilt eller gemensamt, vid tidpunkten för bortförandet eller kvarhållandet, eller skulle ha ut-

övats om bortförandet eller kvarhållandet inte ägt rum.

Enligt 32 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt skall ett bortförande eller kvarhållande av ett barn inte anses olovligt, om innehavaren av den rätt som avses i 1 mom. 1 punkten har samtyckt till förfarandet eller godkänt det uttryckligen eller konkludent. I 33 § i lagen föreskrivs på grundval av artikel 5.a i Haagkonventionen att med rätt att ta vård om barn avses i 5 kap. angivna rättigheter och skyldigheter som hänför sig till vården av barnets person, särskilt rätten att bestämma dess boningsort.

Enligt artikel 4 i Haagkonventionen upphör konventionen att vara tillämplig när barnet uppnår 16 års ålder. Enligt 34 § 2 mom. och 46 § 3 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt kan ett förordnande om att ett barn skall återlämnas inte meddelas eller ett förordnande om återlämnande av barnet verkställas sedan barnet har fyllt 16 år.

Bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen om människorov

Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen är det möjligt att medverka i ett brott som begås i terroristiskt syfte bl.a. genom människorov. I 5 § i kapitlet kriminaliseras finansiering av terrorism genom vilken finansiering enligt 1 mom. 5 punkten i paragrafen tillhandahålls eller samlas in tillgångar för att finansiera bl.a. människorov.

Genom lag 650/2004 om ändring av strafflagen som trädde i kraft den 1 augusti 2004 har 25 kap. i strafflagen om brott mot friheten ändrats. I strafflagen intogs då bestämmelser om människohandel (3 §) och grov människohandel (3 a §). Då ändrades alltså 3 § i kapitlet som fram till dess gällt människorov att gälla människohandel, varför människorov utgick ur lagstiftningen som brott. Enligt regeringens proposition om ändring av strafflagen (RP 34/2004 rd, s. 101) täcker den nya bestämmelsen 25 kap. 3 a § i strafflagen om grov människohandel gärningsformerna för människorov och dessutom vissa gärningsformer som följer av vissa internationella förpliktelser. För grov människohandel skall dömas till fängelse i minst

två och högst tio år på samma sätt som för människorov enligt den tidigare lagen.

2.2. En internationell jämförelse

Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn

Sverige

Enligt 35 kap. 1 § 1 mom. i brottsbalken preskriberas åtalsrätten inom

- 1) två år, om å brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i ett år,
- 2) fem år, om det svåraste straffet är högre men icke över fängelse i två år,
- 3) tio år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i åtta år,
- 4) femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,
- 5) tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet

Enligt 35 kap. 4 § 1 mom. i brottsbalken räknas preskriptionstiderna som huvudregel från den dag brottet begicks. Enligt 35 kap. 4 § 2 mom. börjar preskriptionstiden vid vissa sexualbrott som riktar sig mot barn först då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år. Detta gäller följande brott och försök till sådana brott (inom parentes det i lagen föreskrivna maximistraffet):

- våldtäkt enligt 6 kap 1 § i brottsbalken (fängelse i fyra eller sex år), eller grov våldtäkt (fängelse i tio år),
- sexuellt tvång enligt 6 kap. 2 § i brottsbalken (fängelse i två år) eller grovt sexuellt tvång (fängelse i sex år),
- sexuellt utnyttjande av person i beroende ställning enligt 6 kap. 3 § i brottsbalken (fängelse i två år) och den grova gärningsformen (fängelse i fyra år),
- våldtäkt mot barn (under 15 år och i vissa fall 15—17 år; fängelse i sex år) och den grova gärningsformen (fängelse i tio år) enligt brottsbalken 6 kap. 4 §,
- sexuellt utnyttjande av barn enligt 6 kap. 5 § i brottsbalken (fängelse i fyra år),
- sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 § i brottsbalken (fängelse i två år) och den grova gärningsformen (fängelse i sex år),
- grovt utnyttjande av barn för sexuell po-

sering enligt 6 kap. 8 § 3 mom. i brottsbalken (fängelse i sex år) och

— koppleri enligt 6 kap. 12 § i brottsbalken (fängelse i fyra år) och den grova gärningsformen (fängelse i åtta år)

Brottsbalkens 35 kap. 4 § 2 mom. som gäller minderåriga offer gäller inte i brottsbalken 6 kap. avsett samlag med nära släkting (7 §, i lagen föreskrivet maximistraff fängelse i ett eller två år), utnyttjande av barn för sexuell posering (8 § 1 och 2 mom., fängelse i två år), köp av sexuell handling av barn (9 §, fängelse i två år), sexuellt ofredande (riktar sig alltid mot personer under femton år, fängelse i två år) och köp av sexuella tjänster (fängelse i sex månader).

Brottsbalkens 6 kap. och 35 kap. 4 § 2 mom. har reviderats genom en lag om ändring av brottsbalken (2005:90) som trädde i kraft den 1 april 2005. Tidigare började preskriptionstiden för vissa sexualbrott eller försök till dessa som riktar sig mot barn under femton år från den dag då målsäganden fyllde eller skulle ha fyllt femton år. I samband med revideringen av sexualbrottslagstiftningen utvidgades också kretsen för de brott som omfattas av den särskilda inledningen av preskriptionstiden. På grund av ändringen av 6 kap. i brottsbalken är en noggrann jämförelse dock svår att göra. I vart fall kom den särskilda inledningstiden att beröra koppleri-brott och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering. Å andra sidan utgick ur det särskilda preskriptionssystemet det i 6 kap. 6 § i brottsbalken tidigare kriminaliserade samlag mellan nära släktingar.

Norge

Enligt 67 § 1 mom. i strafflagen preskriberas åtalsrätten inom

1) två år, om det i lagen strängaste föreskrivna straffet är böter eller fängelse i högst ett år,

2) fem år, om det i lagen föreskrivna strängaste straffet är fängelse i högst fyra år,

3) tio år, om det i lagen föreskrivna strängaste straffet är fängelse i högst tio år,

4) femton år, om för brottet kan dömas ett fängelsestraff på viss tid om högst femton år

5) tjugofem år, om fängelse kan dömas i högst tjuogoett år.

Enligt 68 § 1 mom. i strafflagen börjar preskriptionstiden huvudsakligen att löpa från den dag då brottet begicks. Om det är fråga om brott som avses i 195 eller 196 § i strafflagen, räknas preskriptionstiden dock från den dag målsäganden fyller 18 år.

I 195 § i strafflagen kriminaliseras köns-umgänge med ett barn under 14 år. Straffet är fängelse i högst tio år. Enligt 2 mom. i paragrafen kan det i vissa situationer som närmast gör brottet grovt (t.ex. flera gärningsmän, en särskilt kränkande gärning, gärningen riktar sig mot ett barn under 10 år eller att gärningsmannen tidigare gjort sig skyldig till en motsvarande gärning) dömas fängelse i högst tjuogoett år. I 196 § i strafflagen kriminaliseras sexuell umgänge med barn under 16 år. För brottet kan dömas fängelse i högst fem år eller i vissa fall som gör brottet grovt till fängelse i högst femton år.

Någon särskild preskriptionstid har inte knutits till andra sexualbrott, som kan rikta sig också mot barn (t.ex. våldtäkt enligt 191 §) eller enbart mot barn (t.ex. sexuell umgänge med en person under aderton år som står under gärningsmannens vård och övervakning).

Danmark

Enligt 93 § 1 mom. i strafflagen preskriberas åtalsrätten inom

1) två år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i högst ett år eller om det för brottet inte döms strängare straff än böter,

2) fem år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i fyra år,

3) tio år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i tio år och

4) femton år, om det strängaste föreskrivna straffet är högre än fängelse på viss tid.

Enligt 93 § 3 mom. är preskriptionstiden vid vissa sexualbrott i vart fall tio år.

Enligt 94 § 1 mom. räknas preskriptionstiden för åtalsrätten i huvudsak från den dag brottet begicks. Enligt 4 mom. i paragrafen räknas dock vid vissa sexualbrott som riktat sig mot barn preskriptionstiden från det att målsäganden fyllt 18 år. Inledningen av denna särskilda preskription omfattas av följande

brott för vilka maximistraflet anges inom parentes:

1) våldtäkt enligt 216 § i strafflagen (fängelse i åtta eller tolv år),

2) tvingande till samlag enligt 217 § i strafflagen (fängelse i fyra år),

3) utnyttjande av psykiskt sjuk eller efterbliven person enligt 218 § i strafflagen (fängelse i fyra år),

4) utnyttjande av person som är intagen på en inrättning enligt 219 § i strafflagen (fängelse i fyra år),

5) utnyttjande av person i beroende ställning i förhållande till gärningsmannen enligt 220 § i strafflagen (fängelse i ett år eller rikstad mot person under 21 år fängelse i tre år),

6) samlag med barn under 15 år enligt 222 § i strafflagen (fängelse i åtta år eller t.ex. då barnet är under 12 år eller då gärningen är förknippad med tvång, fängelse i tolv år) och

7) samlag med person under aderton år enligt 223 § 1 mom., om målsäganden är t.ex. gärningsmannens adoptivbarn eller i gärningsmannens lära (fängelse i fyra år).

Inte heller i Danmark omfattas köp av sexuella tjänster av person under 18 år (223 a § i strafflagen, maximistraflet fängelse i två år) av den särskilda preskriptionsregleringen.

Tyskland

Enligt 78 § 3 mom. i strafflagen preskriberas med vissa i paragrafen tidigare nämnda undantag åtalrätten inom

1) trettio år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse på livstid,

2) tjugo år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i över tio år,

3) tio år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i över fem men högst tio år,

4) fem år, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i över ett men högst fem år och

5) tre år i fråga om övriga brott.

Enligt 78 a § i strafflagen börjar preskriptionstiden i huvudsak från den dag då gärningen slutförts. Undantag föreskrivs i 78 b §, enligt vars 1 mom. 1 punkten preskriptionstiden börjar då offret uppnått 18 års ålder i de brott som avses i 174—174 c § och

176—179 §.

Enligt 78 b § 1 mom. 1 punkten omfattas följande sexualbrott av en särskild preskriptionstid, inom parentes anges det strängaste straffet som föreskrivs i lagen:

— sexuellt utnyttjande av barn enligt 174 § i strafflagen i vård, utbildning, eget barn och vissa andra barn under 16 eller 18 år som nämnds i paragrafen (fängelse i tre eller fem år),

— sexuellt utnyttjande enligt 174 a § i strafflagen av fångar, personer på anstalt och vissa andra motsvarande personer (fängelse i fem år),

— sexuellt utnyttjande enligt 174 b § i strafflagen i anslutning till tjänsteställning (fängelse i fem år),

— sexuellt utnyttjande enligt 174 c § i strafflagen av person som behöver hjälp eller vård (fängelse i fem år),

— sexuellt utnyttjande av barn enligt 176 § i strafflagen (riktar sig mot barn under 14 år, fängelse i fem eller tio år),

— allvarligt sexuellt utnyttjande av barn enligt 176 a § i strafflagen (minimistraflet fängelse i ett, tre eller fem år),

— sexuellt utnyttjande av barn som lett till döden enligt 176 b § i strafflagen (fängelse i minst tio år eller fängelse på livstid),

— sexuellt tvång eller våldtäkt enligt 177 § i strafflagen (fängelse i tio år),

— sexuellt tvång eller våldtäkt som lett till döden enligt 178 § i strafflagen (fängelse i minst tio år eller fängelse på livstid) och

— sexuellt utnyttjande av försvarslös person enligt 179 § i strafflagen (fängelse i tio år).

Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilseleda en enskild person

Enligt 15 kap. 12 § i Sveriges brottsbalk föreskrivs straff för missbruk av urkund. Enligt paragrafen är som sådant straffbart t.ex. missbruk av annan persons pass, betyg, eller annan motsvarande för viss man utställd urkund eller utelämnande av sådan urkund för missbruk. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.

Enligt 372 § 2 mom. i *Norges* strafflag straffas med böter eller fängelse i högst fem månader den som i vinningssyfte eller i syfte att skada lögnaktigt uppger sig eller någon annan vara en person som anges i någon annans bevis, pass eller motsvarande identitetsbevis, eller som på annat sätt utnyttjar sådan urkund eller medverkar till det. Enligt 3 mom. i paragrafen straffas med böter eller fängelse i högst tre månader den som överläter ett till honom utfärdat identitetsbevis fastän han vetat eller borde ha vetat att beviset kommer att utnyttjas orättmätigt eller medverka till ett orättmätigt utnyttjande.

Enligt 174 § i *Danmarks* strafflag skall den som i en rättslig relation använder en urkund som gäller en annan person eller i övrigt handlar mot föreskrifterna för urkunden dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt 281 § i *Tysklands* strafflag kriminaliserar missbruk av identitetshandlingar. Straffbart är att i syfte att vilseleda i rättsliga relationer använda en identitetshandling som utfärdats för annan person eller att i sådant syfte till en annan person överlämna en identitetshandling som inte utfärdats för denna sistnämnda person. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Försök är straffbart.

Förenade konungariket har ingen straffbestämmelse för användning av annan persons identitetshandling för att vilseleda en enskild person. I lagen om identitetshandlingar (Identity Cards Bill) föreskrivs dock straff för att i visst syfte eller utan rimlig orsak inehålla eller kontrollera en annan persons identitetshandling. Ett visst syfte kan vara t.ex. att lämna juridiskt relevant information eller att överlämna handlingen till annan för att lämna sådan information. Straffet är böter och fängelse i högst två eller tio år beroende på fallet.

Bortförande av barn

Enligt 7 kap. 4 § 1 mom. i *Sveriges* brottsbalk skall den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från barnets vårdnadshavare dömas till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör ett brott mot friheten. Det samma gäller, om den som gemen-

samt med någon annan som har vårdnaden om ett barn utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barnet eller om den som har vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt. I 2 mom. i paragrafen föreskrivs att till ansvar enligt 1 mom. döms också den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen med särskild bestämmelser om vård av unga. Enligt 3 mom. i paragrafen skall gärningsmannen dömas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år, om det brott som avses i 1 eller 2 mom. är grovt.

Enligt 216 § i *Norges* strafflag straffas med fängelse i högst tre år den som verkar för eller medverkar till att en minderårig olovligen förs från sina föräldrars eller övriga parter vårdnad eller hålls oåtkomlig för dessa. Under förmildrande omständigheter är det möjligt att döma till böter. Strafflagens 217 § föreskriver att om ett i 216 § avsett brott i osedligt syfte riktar sig mot ett barn under 16 år är straffet fängelse från sex månader till sex år, och fängelse i minst ett år om barnet är under 14 år.

Enligt 215 § i *Danmarks* strafflag föreskrivs att i enlighet med 261 § skall straffas den som bortför en person under 18 år från sina föräldrar eller annan vårdnadshavare eller medverkar till att personen själv åker bort. På samma sätt straffas den, som olovligen för bort barn från landet. Enligt 261 § 1 mom. i strafflagen skall den som berövar annan friheten straffas med böter eller fängelse i högst fyra år. Enligt 2 mom. i sistnämnda paragraf skall som straff utdömas fängelse i högst tolv år t.ex. om frihetsberövandet skett i vinningssyfte eller om frihetsberövandet varat länge. Om en gärning som avses i 2 mom. skett av grov vårdslöshet, skall straffet vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt 235 § 1 mom. i *Tysklands* strafflag skall den som med våld, ansenligt hot eller list för bort en person under 18 år från sina föräldrar, en av sina föräldrar, sin lagliga eller annan vårdnadshavare utan att vara barnets släkting dömas till böter eller fängelse i högst fem år. Enligt 2 mom. skall på samma sätt straffas den som för bort ett barn från i 1 mom. avsedd person i syfte att föra barnet utomlands eller kvarhåller barnet i utlandet

efter att barnet har förts eller färdats dit. Enligt 3 mom. i paragrafen är försök till den senare gärningsformen enligt 1 mom. och till den förstnämnda gärningsformen enligt 2 mom. straffbart.

Enligt 235 § 4 mom. i Tysklands strafflag skall det dömas ut ett fängelsestraff i minst ett och högst tio år om gärningen försätter offret i livsfara eller allvarligt äventyrar dess hälsa eller utvecklingen för offrets fysiska eller psykiska hälsa eller gärningen begås mot ersättning eller i berikningssyfte. Enligt 5 mom. i paragrafen är minimistraffet fängelse i tre år om gärningen leder till offrets död. Enligt 6 mom. i paragrafen är straffet i mindre allvarliga former för gärningar enligt 4 mom. fängelse i minst sex månader till fem år och i mindre allvarliga former för gärningar enligt 5 mom. fängelse från ett år till tio år.

Enligt 236 § i Tysklands strafflag kriminaliseras särskilt handel med barn som riktar sig mot barn under 18 år för vilken gärning köparen och säljaren enligt 1 mom. i paragrafen skall dömas till böter eller fängelse i högst fem år. Till tillämpningsområdet för straffbestämmelsen om handel med barn hör enligt paragrafen också vissa andra gärningsformer, t.ex. anordnande av olaglig adoption. I allvarligare fall är det dessutom möjligt att döma till fängelse i upp till tio år.

Enligt artikel 227 stycke 7 i Frankrikes strafflag är det straffbart för en person som innehar laglig beslutanderätt i fråga om ett barn att bortföra ett minderårigt barn från en person som utövar beslutanderätt avseende barnet på grundval av föräldraskap, från en person till vilken barnet anförtrotts eller hos vilken barnet vanligtvis bor. Straffet är fängelse i ett år och 15 000 euro i böter. I stycke 8 i artikeln föreskrivs att om annan person än den som nämns i stycke 7 utan svikligt förfarande eller våld gör sig skyldig till bortförandet är straffet fängelse i fem år och 75 000 euro i böter.

Enligt artikel 227 stycke 9 i Frankrikes strafflag skall ett brott som avses i stycke 7 i artikeln straffas med fängelse i två år och 30 000 euro i böter, om den minderårige egenmäktigt hålls under fem dagar så att den som har rätt att ha barnet hos sig inte har vetskap om var barnet befinner sig eller om barnet orättmätigt hålls utanför Frankrike. Enligt

stycke 10 i artikeln skall en gärning enligt stycke 7 straffas med fängelse i tre år och 45 000 euro i böter, om gärningsmannen har förlorat sin bestämmanderätt grundad på föräldraskap. Enligt stycke 11 i artikeln straffas försök till gärningar enligt styckena 7 och 8 på samma sätt som ett fullbordat brott.

Enligt *Förenade konungadömet*s lag om bortförande av barn (Child Abduction Act 1984) gör en person som är knuten till (connected) barnet skyldig till brott, om personen för eller sänder bort barnet från Förenads konungadömet utan behörigt samtycke. Maximistraffet för gärningen är fängelse i sju år. Med personer som är anknutna till barnet avses föräldrar, vårdnadshavare och personer som barnet har förordnats att bo hos eller som har ett på föräldraskap grundat ansvar för barnet. Ett behörigt samtycke ges av modern, fadern (om denne har ett på föräldraskap grundat ansvar), vårdnadshavare, person som barnet har förordnats att bo hos eller som har ett på föräldraskap grundat ansvar, eller i vissa fall domstol.

2.3. Initiativ till ändring av lagstiftningen

Den straffrättsliga preskriptionen

I riksdagen har ställts två skriftliga spørsmål (SS 282/2003 rd och SS 685/2003 rd), i vilka frågats vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att sexualbrott som riktar sig mot barn i fortsättningen skall kunna undersökas bättre än för tillfället och så att de allmänna preskriptionsreglerna inte skall hindra detta. I det senare av dessa spørsmål har det ansetts att preskriptionen av åtalsrätten när det gäller utnyttjande av barn skall börja först då barnet blivit myndigt.

I de skriftliga frågorna har det konstaterats att då ett försvarslöst barn utsätts för sexuellt övergrepp eller våld förstår barnet givetvis inte att det är fråga om en sällsynt grov och klandervärd gärning som är straffbar. Allt slags sexuellt utnyttjande lämnar hos barnet bestående och djupa trauman med vilka barnet i fortsättningen skall leva. Ett fullständigt förnekande och en avskärning

av saken från medvetandet är för ett barnet fullt naturliga sätt att förhålla sig till saken som barnet inte på något sätt kan förstå. Det kan gå flera år innan det för barnet uppdagas att mot honom eller henne begåtts eller fortsättningsvis begås grymt och orättmätigt våld. Också då är tröskeln mycket hög att berättas om saken t.ex. för föräldrar, skolhälsovårdaren eller myndigheter.

Enligt de skriftliga spörsmålen SS 282/2003 rd och SS 685/2003 rd uppdagas och kommer till myndigheternas kännedom sexualbrott som begåtts mot barn mycket ofta först sedan de trakasserade, misshandlade eller våldtagna barnen redan blivit myndiga. Åtalsrätten har då ofta preskriberats eller preskriberas under förundersökningen.

I anslutning till de skriftliga spörsmålen angående preskriptionen för sexualbrott som riktat sig mot barn har justitieministern hänvisat till den nyss genomförda revideringen av 8 kap. i strafflagen och till att preskriptionstiden i fråga om de aktuella brotten är tio eller tjugo år. I samband med revideringen ansågs dessa i internationella jämförelse skäligen långa preskriptionstider vara tillräckliga. Merparten av trakasserier och utnyttjandena riktat sig dock mot barn som är över tio år. Dessutom är det svårare att få fram tillförlitlig bevisning om begångna brott ju längre tid från brottet som har förflutit. I justitieministerns svar på det skriftliga spörsmålet SS 685/2003 rd konstateras dock att det i praktiken uppdagats att ett undantagsarrangemang i fråga om preskriptionstiderna i vissa fall kan tänkas vara behövligt. I svaret hänvisas till att man i justitieministeriet inlett en beredning i syfte att ändra lagstiftningen så att preskriptionstiden för sexualbrott som riktat sig mot barn skall börja senare än vid tidpunkten för gärningen.

Riksdagens lagutskott har (LaUB 32/2002 rd) har fäst uppmärksamhet vid att vissa bestämmelser i 8 kap. i strafflagen som träder i kraft i början av år 2006 inte stämmer överens med den övriga straffrättsliga lagstiftningen. Dessa bestämmelser är i den form som de redan var den 27 februari 2001, då riksdagen första gången antagit lagen om ändring av strafflagen i fråga om ändring av 8 kap. i strafflagen. Republikens president stadfäste inte lagen, och då lagförslaget efter

det kom till ny riksdagsbehandling hade strafflagstiftningen ändrats på ett sätt som inverkade på innehållet i 8 kap., men dessa ändringar kunde inte beaktas vid den nya riksdagsbehandlingen.

Riksdagens lagutskott har i samband med den nya riksdagsbehandlingen av 8 kap. i strafflagen uppdagat följande motstridigheter:

1) Enligt 8 kap. 1 § 4 mom. är preskriptionstiden för tjänstebrott och brott begångna av offentligt anställda arbetstagare tio år. Strafflagens 40 kap. om tjänstebrott har reviderats genom lag 604/2002. Enligt 40 kap. 12 § i strafflagen tillämpas bestämmelserna om tjänstemän också på offentligt anställda arbetstagare.

2) Lagrummen i gällande 8 kap. 7 och 12 § i strafflagen om förverkandepåföljd har ändrats genom lag 875/2001. Tredje meningen i den nu gällande 7 § angående förverkandepåföljd föreskriver att om yrkande på förverkande som gäller ett sådant hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, preskriberas yrkandet inte. I 8 kap. i strafflagen motsvarar gällande 7 § i kapitlet 9 §, i vars tredje mening föreskrivs att om yrkandet på förverkandet gäller ett sådant föremål eller ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken kan befaras komma till brottslig användning, preskriberas yrkandet inte. Gällande 12 § och den andra meningen i den nya 14 § som avser verkställigheten av förverkandepåföljd skiljer sig från varandra på motsvarande sätt.

3) I 8 kap. 18 § 1 mom. i strafflagen föreskrivs att i lagen om villkorligt straff (135/1976) bestäms när ett villkorligt straff förfaller. Lagen i fråga har upphävts genom lag om ändring av strafflagen 521/2002. Angående när ett villkorligt straff förfaller föreskrivs i 2 b kap. i strafflagen.

I avsnitt 1 har redan konstaterats grundlagsutskottets (GrUU 27/2001 rd) och lagutskottets (LaUB 32/2002 rd) ståndpunkter, enligt vilka man åtminstone skall överväga en ändring av 8 kap. i strafflagen så att de brott som omfattas av Internationella brottsmålsdomstolens jurisdiktion inte heller preskriberas enligt den nationella lagstiftningen.

Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilseleda en enskild person

Riksdagen behandlar som bäst regeringens proposition till Riksdagen med förslag till revidering av bestämmelserna om alkoholbrott (RP 13/2004 rd). I anslutning till behandlingen av ärendet har *Finlands Hotell- och Restaurangförbund FHR* rf yttrat sig till riksdagens lagutskott, i vilket yttrande föreningen påpekar hur lätt och harmlöst missbruk av andra personers identitetsbevis och motsvarande handlingar är. Föreningen fäster uppmärksamhet vid att utskänkingsplatserna har ett ansvar för att förhindra utskänkning åt minderåriga.

Enligt *Finlands Hotell- och Restaurangförbund FHR* rf är det allmänt känt bland unga att det inte är straffbart att låna ut identitetshandlingar till minderåriga eller att använda lånade handlingar vid ingången till en restaurang. Enligt föreningens uppfattning får nästan varje person som inte fyllt 18 år mycket lätt och utan besvär utan någon egentlig risk en myndig persons identitetsbevis för sitt bruk. Föreningen anser att användningen av felaktiga identitetsbevis i alla dess former för brott mot utskänkings- och försäljningsförbudet i alkohollagen skall kriminaliseras. I de flesta fall räcker sannolikt enbart ordningsbot som ett sanktionshot. Vid allvarigare och upprepade gärningar kan brottet sanktioneras som lindrigt alkoholbrott.

Polisinrättningen i Kuusamo härad har den 29 mars 2004 gjort ett initiativ till Länsstyrelsen i Uleåborgs län i vilket polisinrättningen fäst uppmärksamhet vid att personer under 18 år använder eller försöker använda myndiga personers identitetsbevis eller motsvarande handlingar i syfte att skaffa sig alkohol eller inmundiga denna i restauranger. Missbruket är inte straffbart och möjliggör enkelt minutförsäljning eller utskänkning av alkohol till minderåriga. Enligt polisinrättningen har missbruket ökat i Kuusamo och veterligen också på andra orter under semestersäsongerna. Under våren 2004 har enbart i Kuusamo polisen beslagtagit ca 20 identitetshandlingar som varit i fel händer. Polisinrättningen fäster uppmärksamhet vid att 16 kap. 5 § kan tillämpas enbart i ett sådant fall

att felaktiga personuppgifter lämnas till myndigheter.

Länsstyrelsen i Uleåborgs län har med ett den 8 april 2004 daterat brev, som sänts för kännedom till justitieministeriet, anført att inrikesministeriet bör vidta lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder i syfte att avlägsna missförhållandet. Beredningen av kriminaliseringen av förfarandet hör till justitieministeriet. Justitieministeriet har i en promemoria som är daterad den 3 juni 2004 bedömt kriminaliseringsbehovet avseende fall där ett bevis används i syfte att vilseleda en enskild person. I promemorian har man kommit till att en kriminalisering av missbruket bör övervägas.

Bortförande av barn

Lagmotionen angående en straffbestämmelse för bortförande av barn

En lagmotion (LM 60/2004 rd) undertecknad av 108 riksdagsledamöter om ändring av 25 kap. i strafflagen behandlas av riksdagen. I lagmotionen föreslås att 25 kap. i strafflagen förses med en ny 5 a §, som skall kriminalisera bortförande av barn. Enligt den föreslagna straffbestämmelsen skall en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare till ett barn under 16 år eller någon som står barnet nära som egenmäktigt omhändertar barn genom att föra ett barn till utlandet eller inte återlämna barnet från utlandet straffas med fängelse i högst två år.

I motiveringen till lagmotionen konstateras att i Finland registreras årligen 15—20 nya bortföranden av barn, inbegripet olovligen till landet förda barn. År 2002 behandlade myndigheterna 30 ärenden som berörde barn som bortförts från landet. Bortföranden av barn till bl.a. Ryssland och Nordafrika äventyrar barnens tidigare förhållanden och grunden för tillvaron, förhållandet till den finländska föräldern, till släktingar och till den bekanta lek- och skolmiljön. I lagmotionen hänvisas dessutom till de psykiska problem ett bortförande av barn förorsakar sina offer, offrens alienering från den finländska kulturen och det finska språket, till våld som riktat sig mot barnet och till att bortförandet av barn utgör en allvarlig kränkning av de

mänskliga rättigheterna.

Enligt lagmotionen kan bortföranden av barn förebyggas bl.a. genom lagstiftning. Finlands internationellt sett lindriga straffnivå i fråga om bortföranden av barn måste göras strängare för att hindra bortföranden av barn. Det nuvarande maximistraffet på fängelse i sex månader återspeglar inte i tillräcklig grad hur klandervärd gärningen är och ger inte myndigheterna möjlighet att ingripa i ärendet. I lagmotionen hänvisas dessutom till diskussioner mellan utrikesministeriet och justitieministeriet av den 4 februari 2002, i vilka utrikesministeriet anförde att det finns behov för en höjning av maximistraffet för gärningen.

Justitieministeriet har i sitt utlåtande till riksdagens lagutskott med anledning av lagmotionen den 17 september 2004 konstaterat att då barnet förs utomlands är det fråga om ett mera klandervärdt förfarande än egenmäktigt omhändertagande av barn enligt 25 kap. 5 §. Detta är särskilt förknippat med att det internationella samarbetet för återlämnande av barn inte är heltäckande, utan att just ett till utlandet bortfört barn kan tänkas långvarigt eller bestående förbli oåterlämnat till sin rätta vårdnadshavare. Samma klandervärdhet gäller fall där ett barn bortförs från utlandet till Finland.

I justitieministeriets utlåtande konstateras att strafflagen klart skall upplysa om att ett gränsöverskridande egenmäktigt omhändertagande är mera klandervärdt. Detta kan antas ha en preventiv verkan på brotten. Å andra sidan kan en brottsling som avlägsnar sig från landet ofta bedöma att den undgår straff genom att befinna sig på ett område utom räckhåll för den finländska rättsordningen från vilket område gärningsmannen inte kan överlåtas till Finland. Lagens preventiva verkan torde därför vara effektivast mot de personer som överväger ett bortförande av ett barn till Finland.

I utlåtandet konstateras att det är möjligt att på allvarligare fall inte kan tillämpas straffbestämmelserna för strängare kriminaliserade brott som t.ex. frihetsberövande. I vart fall behövs en straffbestämmelse om bortförande av barn för åskådligheten. Justitieministeriet anser att en särskild straffbestämmelse för bortförande av barn nödvändig. Stiftandet av

bestämmelsen i fråga förutsätter dock en mera omfattande beredning än vad som är möjlig i samband med en lagmotion. Särskilt straffskalan och gärningsbeskrivningen, tillämpningsområdet för den finska strafflagen och behovet av en åtgärdseftergift måste bedömas.

Utrikesministeriets initiativ

Utrikesministeriet har den 22 februari 2002 tillställt justitieministeriet en skrivelse som grundar sig på den förhandling som nämns i LM 64/2004 rd mellan utrikesministeriet och justitieministeriet och i vilken det anses att kriminaliseringen av internationella bortföranden av barn bör effektiveras antingen genom att höja maximistraffet i 25 kap. 5 § i strafflagen, genom en tolkning enligt vilken bortförande av barn regelmässigt utgör frihetsberövande enligt 25 kap. 1 § i strafflagen eller genom att skapa ett nytt straffrättsligt rekvirit för bortförande av barn.

Utrikesministeriet konstaterar i sin skrivelse att en effektivare kriminalisering av internationella bortföranden av barn ofta förts fram av medborgare och medborgarorganisationer. En justitieministeriets och utrikesministeriets arbetsgrupp för utredning av frågor i anslutning till bortföranden av barn konstaterade i sin promemoria daterad den 31 augusti 1998 som åtgärdsförslag att man tillsammans med polis- och verkställighetsmyndigheterna bör säkerställa att de verksamhetsmöjligheter till efterspaning och säkringsåtgärder avseende barn används tillräckligt effektivt. Ett praktiskt problem har t.ex. varit att polisen i Schengens datasystem på grund av det lindriga maximistraffet enligt 25 kap. 5 § i strafflagen inte kunnat efterlysa en förälder som fört bort ett barn.

Utrikesministeriet anser att lagutskottet (LaUB 22/1994 rd) i samband med stiftandet av 25 kap. 5 § i strafflagen har utgått från att egenmäktigt omhändertagande av barn är ett relativt lindrigt brott i de situationer då den ena föräldern inte nödvändigtvis ens förstår att han eller hon begått ett brott. Klandervärdheten i beteendet skall då bedömas ur en lindrigare utgångspunkt än den som bestämmelsen om frihetsberövande enligt 25 kap. 1 § i strafflagen gör möjlig. Enligt utrikesmi-

nisteriets uppfattning uppfyller ett internationellt bortförande av barn med sina särdrag rekvisitet för frihetsberövande. I ministeriets skrivelse hänvisas också till de bestämmelser om maximistraff för bortförande av barn som gäller i vissa europeiska länder. Dessa bestämmelser är strängare än den som avser egenmäktigt omhändertagande av barn.

Utrikesministeriet hänvisar till att bortförandena av barn ökat och till att det är mycket svårt att få tillbaka ett barn framför allt från stater som inte anslutit sig till Haagkonventionen. Alla medel för att förebygga och avgöra dessa oönskade fall bör övervägas. Polisens verksamhetsförutsättningar måste förbättras. En effektiverad kriminaliseringen av internationella bortföranden av barn är nödvändig och motsvarar såväl medborgarsamhällets som myndigheternas förväntningar. En effektiverad kriminalisering kan också antas ha förebyggande effekt.

Kaapatut Lapset ry:s initiativ

Kaapatut Lapset ry har den 6 juni 2001 till riksdagsgrupperna lämnat ett åtgärdsförslag enligt vilket riksdagen bör kriminalisera bortförande av barn. Bestämmelserna i 25 kap. i strafflagen om egenmäktigt omhändertagande av barn och frihetsberövande lämpar sig dåligt på den egentliga straffrättsliga bedömningen av bortförande av barn. En kriminalisering av bortförande av barn har också en effekt som förebygger bortföranden. Enligt åtgärdsförslaget bör straffskalan ändras så att den på ett korrekt sätt återspeglar klander- värdheten i beteendet och samtidigt tryggar en behörig användning av de åtgärder tvångsmedelslagen medger för att återfå barnet. Åtgärdsförslaget har också tillställts justitieministeriet för kännedom och ett motsvarande åtgärdsförslag har i ett brev som daterats 24 januari 2002 sänts till utrikesminister- tern.

Kaapatut Lapset ry har sänt ett den 30 juni 2003 daterat brev till statsministern i vilket föreningen hänvisat till sitt åtgärdsförslag som lämnats till riksdagen och till att ärendet inte har framskridit efter det att förslaget lämnades. Vid en presskonferens som hölls samma dag har föreningen ytterligare ansett att straffet för egenmäktigt omhändertagande

av barn inte utgör ett tillräckligt hot för att förhindra bortföranden av barn.

2.4. Bedömning av nuläget

Allmänt om den straffrättsliga preskriptionen

Det kan anföras ett flertal grunder för den straffrättsliga preskriptionen (RP 27/1999 rd, s. 4 och Tapio Lappi-Seppälä: Seuraamusten raukeaminen, s. 531 och 532 i verket Rikosoikeus. Andra reviderade upplagan. Juva 2002). Till de allmänpreventiva och specialpreventiva verkningar samt ändamålsenlighetssynpunkter som det straffrättsliga systemet syftar till anknyter att på ett brott skall följa straff med en rimlig säkerhet och inom en skäligen kort tid efter brottet. Ett mycket sent utdömt straff kan dessutom sedan gärningsmannens levnadsförhållanden etablerats skada gärningsmannens redan inledda anpassningsprocess och ”förpassa gärningsmannen tillbaka på brottets bana”. Också behovet av gottgörelse för den som lidit av brottet minskar oftast med tiden.

Till rättviseaspekterna anknyter att behovet av att straffa den skyldige så småningom minskar då den uppmärksamhet som brottet väckt gått över. Preskriptionen motiveras också utgående från rättviseaspekter. Ju längre tid som förlöpt från brottet, desto svårare är det att få fram tillförlitliga bevis över det skedda. Med hänsyn till de begränsade resurser som står till buds vid utredning av brott är det meningsfullt att koncentrera sig på de färskaste gärningarna.

Bestämmelserna om straffrättslig preskription som ingår i 8 kap. i strafflagen grundar sig i huvudsak på att mindre allvarliga brott preskriberas snabbare än allvarliga brott. Bedömningen av hur allvarligt brottet är och alltså preskriptionen av detsamma bedöms enligt det strängaste straffet som föreskrivits för brottet. I ett graderat preskriptionssystem som grundar sig på maximistraffet saknar brottstypen självständig betydelse.

Strafflagens 8 kap. innehåller dock en bestämmelse enligt vilken vissa brott preskriberas inom en separat tid. Enligt 1 § 4 mom. i kapitlet är preskriptionstiden för tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda

minst fem år. För miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott är preskriptionstiden tio år.

De särskilda preskriptionstiderna för tjänstebrott som är kriminaliserade i 40 kap. i strafflagen och vissa straffbelagda miljöbrott enligt 48 kap. i strafflagen anknyter till att dessa brott uppdragas sent eller har en lång utredningstid vilket framgår av regeringens proposition i anslutning till revidering till 8 kap. i strafflagen (RP 27/1999 rd, s. 14 och 18). Ett särdrag för tjänstebrotten är att de i tämligen många fall kommer fram till de laglighetsövervakande myndigheterna via klagan, varför utredningen av ärendet är långsammare än en förundersökning utförd av polisen. I fråga om tjänstebrott kan till och med ett obetydligt fel från gärningsmannens sida leda till en kränkning av en rättighet som är viktig med hänsyn till en medborgare, varför den samhällseliga betydelsen av tjänstebrotten talar för en preskriptionstid om minst fem år. Miljöbrotten kan komma i dagen efter en exceptionellt lång tid från gärningen, eftersom följderna yppas kanske först efter flera år.

Som i avsnitt 2.1. konstaterats har man i anslutning till lagstiftningen angående Finlands ekonomiska zon i 48 kap. 8 § och 48 a kap. (ny 7 §) infört specialbestämmelser om den straffrättsliga preskriptionen. Dessa ändringar anknyter till en för Finland bindande internationell förpliktelse som grundar sig på sjörettskonventionen.

Hur behörig lagstiftningen i anslutning till den straffrättsliga preskriptionen är kan inte bedömas uteslutande på grundval av preskriptionstiderna i fråga om åtalsrätten. Det måste också bedömas utgående från när den straffrättsliga preskriptionstiden börjar. Specialarrangemangen i fråga om preskription av åtalsrätten kan vid behov genomföras också utan att man ingriper i preskriptionstiderna eller den tidpunkt då de börjar. Ett alternativ är t.ex. att preskriptionstiden binds vid den tidpunkt då målsäganden uppnår en viss ålder. Med hänsyn till sexualbrott som riktat sig mot barn är det viktigt uttryckligen att målsäganden har en tillräcklig och skälig tid att ännu efter det han eller hon uppnått myndig ålder vidta åtgärder i syfte att föra saken till åtal. I fråga om hur ändringarna av läng-

den för och början av preskriptionstiden enligt 8 kap. 1 och 2 § skall alltid beaktas ändringarnas eventuella inverkan på 8 kap. 6 §, i vilket lagrum föreskrivs om preskription som förhindrar utdömande av straff och om när utdömt straff förfaller.

Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn

I samband med revideringen av 8 kap. i strafflagen övervägdes en särskild preskriptionsreglering i fråga om brott med anknytning till sexuellt utnyttjande av barn (RP 27/1999 rd, s.13 och 14). Man stannade då för att inte föreslå något specialarrangemang. Grunden var för det första att 20 kap. 7 § i strafflagen angående grovt sexuellt utnyttjande av barn trätt i kraft i början av år 1999 och var formulerad så att utnyttjande oftare än tidigare kan anses som grovt. På grund av sitt stränga maximistraff om tio år skulle grovt utnyttjande preskriberas inom tjugo år. Denna tid ansågs i regeringens proposition tillräcklig för att föra grovt utnyttjande till myndighetsbehandling, eftersom offret inom preskriptionstiden hinner uppnå myndig ålder och troligtvis hinner befria sig från sitt beroendeförhållande till gärningsmannen. Enligt propositionen kan den normala preskriptionstiden om tio år för lindrigare fall av utnyttjande anses som tillräcklig. Enligt regeringens proposition motiverade en internationell jämförelse inte heller att ta in ett särskilt system för sexualbrott som riktat sig mot barn.

Forskningsdata och en grundligare granskning av sexualbrott som riktar sig mot barn ger dock anledning till en revidering av de ståndpunkter som framfördes vid revisionen av 8 kap. i strafflagen. Brotten i fråga medför ofta inte synliga skador. Detta beror på att gärningsmännen i fråga om dessa brott ofta är i en sådan dominerande ställning i förhållande till sitt offer att de får igenom sin vilja också utan våld. Offret kan också försöka dölja sina eventuella kroppsliga skador eller inte hålla sig till sanningen angående deras ursprung. De psykiska skadorna i anslutning till offrets sexuella och psykiska utveckling kan dock vara allvarliga och långvariga.

Myndigheternas upptäckt av sexualbrott

som riktat sig mot barn kan tänkas bli fördröjd. Detta kan för det första bero på att gärningsmannen är en anhörig till offret, en bekant eller en som utnyttjar sin dominerande ställning i förhållande till barnet. Enligt en undersökning utförd i polisyrkeshögskolan är enbart var fjärde person som gör sig skyldig till ett utnyttjandebrott tidigare okänd för offret.

Den egentliga karaktären av sexualbrott som riktat sig mot barn kan till och med för offret yppas först efter flera år. Barnet kan också tänkas bearbeta gärningen genom att i sitt sinne tillbakavisa den eller utesluta den från medvetandet. Ett sexualbrott som riktat sig mot ett barn kan också vara förenat med grundlösa skuld känslor för offrets del som hindrar honom eller henne att berätta om brottet. Att berätta om saken för en förälder leder inte nödvändigtvis alltid till att polisen får undersöka saken. Offret kanske berättar om brottet först år, rentav årtionden senare. Tröskeln för att berätta kan då ännu vara hög. I de fall som uppdragas kan undersökningen tänkas ta betydande tid i anspråk. Detta gäller såväl förundersökningen som den utredning som föregår denna, t.ex. social- och hälsomyndigheternas utredning. En förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten med ett år enligt 8 kap. 4 § i strafflagen är inte nödvändigtvis tillräcklig i dessa fall.

Utvecklingsriktningen i anslutning till den straffrättsliga preskriptionen avser offrets ålder. Enligt polisyrkeshögskolans utredning har misstankarna i fråga om gärningar som riktat sig mot barn under skolåldern ökat mest. I fråga om utnyttjandefallen är offrens medelålder då gärningshelheten tar sin början tio år. I de utnyttjandefall som socialmyndigheterna utrett har man kommit till att gärningshelheten tar sin början till och med då offren är sex eller sju år gamla. Enligt undersökningsresultaten avseende offrens ålder i fråga om sexualbrott som riktat sig mot minderåriga anknyter den särskilda risken för att brottet uppdragas sent. Denna uppfattning stöds av de i offentligheten nu och då anförda uppgifterna om behandlingen av sexualbrott som många år tidigare riktar sig mot barn. Vid brottsrättegångar har ofta behandlats över tio år gamla gärningar.

De sexuella utnyttjanden som riktat sig mot

barn (20 kap. 6 och 7 § i strafflagen) som kommit till polisens kännedom har under de senaste åren ökat, fastän ändrad lagstiftning och statistikföring försvårar jämförelsen mellan olika år och årtionden. Enligt Statistikcentralens uppgifter har antalet för dessa gärningar något mera än fördubblats under de senaste tio åren. Samma utvecklingstrend visar de fällande domarna för brott i domstolarna. Polisyrkeshögskolans undersökning utvisar å andra sidan att tekniska orsaker i anslutning till brottsanmälan uppenbarligen leder till att utnyttjandebrotten i fråga oaktat den statistiska ökningen registreras alltför sällan.

Den statistiska ökningen av utnyttjandebrott ger inte särskilt långt gående anledning att anta att det faktiska antalet sexualbrott som riktat sig mot barn ökat. Ändringen i den statistikförda brottsligheten kan till en del ha berott på att man fäst uppmärksamhet vid denna brottslighet och att den yrkeskunniga personalen som har att göra med barn haft en bättre förmåga att på barn upptäcka verkningarna av utnyttjande av barn. Den dolda brottsligheten och därför också nivån för den totala brottsligheten är därför omöjlig att bedöma.

I praktiken kan situationen vara problematisk särskilt då ett sexuellt utnyttjande av barn uppdragas så sent att det med hänsyn till preskriptionstiden blir avgörande om gärningen skall bedömas som grovt utnyttjande eller inte. Också ett sexuellt utnyttjande av barn i grundformen skall anses som ett allvarligt brott vilket framgår bl.a. av att straffet för brottet i fråga inte överhuvudtaget kan vara böter.

I ljuset av den information som står till buds är preskriptionen av sexualbrott som riktat sig mot barn med beaktande av antalet preskriberade ärenden inte ett betydande problem. Trots detta anknyter på grundval av ovan angivna omständigheter till dem en betydande risk att åtalsrätten preskriberas som en följd av en alltför sen upptäckt. Ett fungerande straffrättsligt system har en stor betydelse med hänsyn till förebyggandet och bestraffningen av sexualbrotten som riktat sig mot barn som i ljuset av brottsstatistiken ökat under de senaste åren. Om brottet kan utredas också efter en lång tid bör bestämmelserna om preskription inte uppställa hinder för att

ställa gärningsmannen till svars.

Redan för tillfället ingår i strafflagstiftningen särskilda preskriptionstider som är oberoende av maximistraffen för brotten. Dessa anknyter i huvudsak till vissa slag av brott som typiskt uppdragas sent eller är svåra att utreda. Ett särskilt arrangemang för preskription för sexualbrott som riktat sig mot barn innebär alltså inte någon betydande principiell nyhet. Å andra sidan talar grunder av den straffrättsliga preskriptionen för att inte heller åtalsrätten för dessa brott kan hållas i kraft särskilt länge. Sexualbrott som riktar sig mot barn är redan om de upptäcks snart efter det att de begåtts brott som är svåra att utreda, och svårigheterna som är förknippade med utredningen bara accentueras under år och eventuella årtionden efter de misstänkta gärningarna.

För en särskild reglering av preskriptionen i anslutning till sexualbrott som riktat sig mot barn talar ytterligare att en sådan reglering omfattats också i andra länder. T.ex. har i förarbetena i Sverige angående den upphävda och gällande lagstiftningen om sexualbrott som riktat sig mot barn (Prop. 1994/95:2 och 2004/05:45) betonats samma omständigheter som i denna proposition anses viktiga. De mest centrala av dem är den till bristen på synliga skador anknutna möjligheten till en alltför sen upptäckt av brotten och det straffrättsliga påföljdssystemets centrala roll i kampen mot sexualbrott.

Av de internationella förpliktelser som är relaterade till barnskydd är det skäl att betona artikel 8.6 i Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (2004/68/RIF, EGT nr L 013, 20.1.2004, s. 44—48) enligt vilken varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra att åtminstone de allvarligaste av de brott som avses i artikel 2 kan lagföras i enlighet med nationell lag efter det att offret har uppnått myndig ålder. Denna förpliktelse har ett klart samband med den straffrättsliga preskriptionen.

De brott som avses i artikel 2 är:

a) att tvinga ett barn till prostitution eller deltagande i pornografiska föreställningar, eller att dra vinning av eller på något annat sätt utnyttja ett barn för sådana ändamål,

b) att rekrytera ett barn till prostitution eller deltagande i pornografiska föreställningar,

c) att ägna sig åt sexuell aktivitet med ett barn, om

i) tvång, våld eller hot används, eller

ii) pengar eller andra former av betalning eller ersättning lämnas som betalning för barns sexuella aktivitet, eller

iii) missbruk av erkänd förtroendeställning eller av makt eller av inflytande över barnet förekommer.

Gärningsformerna för brotten i artikel 2 har definierats mera allmänt än i den nationella lagstiftningen. Det förblir också öppet vad som avses med de åtminstone allvarligaste av brotten som avses i artikeln. Definieringen av de brott som skall omfattas av tillämpningen i artikel 8.6 hänskjuts alltså tämligen långt till den nationella lagstiftningen.

Med hänsyn till de ovan anförda synpunkterna kan det anses att det finns skäl för att införa ett särskilt lagstiftningsarrangemang för preskriptionen för sexualbrott som riktat sig mot barn.

Preskription av misshandelsbrott som riktat sig mot barn

I det skriftliga spørsmålet SS 670/2004 rd frågades om regeringen ämnar upphäva preskriptionstiden för misshandelsbrott som riktat sig mot barn eller förlänga den så att barnet vid uppnådd vuxen ålder kan åtala sin misshandlare. Enligt spørsmålet förblir den största delen av misshandlarna som riktar sig mot barn och sexuellt utnyttjande av barn oupptäckta eller kommer alltför sent till polisens kännedom. Den som blivit utsatt för ett brott berättar ofta först i vuxen ålder första gången om saken. För att en större del än tidigare av de misshandlarna som riktat sig mot barn skall kunna utredas kunde enligt det skriftliga spørsmålet ett medel vara att preskriptionstiderna avlägsnas eller förlängs så att den som i spädbarnsåldern och som barn varit föremål för misshandel i uppnådd vuxen och myndig ålder själv skall kunna ställa sin misshandlare till svars inför rätta.

I justitieministerns svar på det skriftliga spørsmålet SS 670/2004 rd har han hänvisat till svaret på det skriftliga spørsmålet SS 685/2003 rd och den beredning av ändring av

lagstiftningen som satts igång vid justitieministeriet. Som komplettering till svaret på det senare svaret konstateras att det då beredningen framskrider skall utredas om det finns skäl för att utsträcka den senare inledningen av preskriptionen för brott som riktat sig mot barn att gälla också allvarligare misshandelsbrott. På saken inverkar bl.a. om det i fråga om misshandelsbrott är möjligt att få ihop tillräckliga bevis efter en lång tidsrymd efter gärningen.

I justitieministeriets förslag till bestämmelser om avvikande preskription för vissa brott, missbruk av annan persons identitetsbevis och bortförande av barn (justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2005:6, nedan justitieministeriets förslag) bedömdes behovet av att låta misshandelsbrotten som riktar sig mot barn omfattas av en särskild preskriptionsreglering. Enligt slutsatsen var detta inte motiverat. Vid remissförfarandet (remiss-sammandrag, justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2005:15) delade preskriptionsregleringen i fråga om dessa brott ett åsikterna hos blott ett fåtal av dem som yttrade sig. Den centrala grunden för dem som förespråkade en ändring av regleringen var risken för att saken uppdagas alltför sent. De som motsatte sig en ändring betonade de fysiska skadorna i anslutning till dessa brott som bidrar till upptäckt av brotten. Social- och hälsoministeriet betonade också att de personer som verkar inom social- och hälsovården har fått en ökad kunskap om misshandlar som riktar sig mot barn och att förandet till myndighetsbehandling har ökat.

Remissförfarandet kan inte anses ge anledning till en ändring av den slutsats som framfördes i förslaget. Också i detta sammanhang finns det skäl för att betona att det inte finns skäl att förringa dessa brott. Misshandel av ett barn kan förorsaka psykiska skador för sitt offer. Kroppslig åga och annan misshandel av barn ger en grogrund för ett våldsbenäget beteende, väcker fruktan, hat och misstroende, främjar inte tillägnet av normer, medför att barnen blir beroende av yttre kontroll, kan medföra svåra kroppsskador och utgöra ett hot mot barnens psykiska och sociala hälsa.

Under senaste tider har man vid misshandlar som riktar sig mot barn upplevt som pro-

blem att offren inte identifieras och att misstänkta gärningar inte utreds. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården har år 2003 publicerat handboken "Sexuellt utnyttjande och misshandel av barn. Rekommendationer om förfaringsätt för personal inom social- och hälsovården. Stakes handböcker 57". Enligt social- och hälsoministeriets utlåtande kan slutsatsen dras att handboken redan haft praktisk betydelse.

När det gäller sexualbrott har den särskild preskriptionsregleringen ovan motiverats med risken för att gärningen uppdagas alltför sent. Dessutom kan brottsutredningen ta lång tid i anspråk. I ljuset av brottsstatistiken har särskilt sexuellt utnyttjande av barn med allvarliga psykiska påföljder i betydande grad ökat under de senaste åren. Genom revideringarna av strafflagstiftningen skall eftersträvas att preskriptionsbestämmelserna inte hindrar att straffansvaret inte realiseras på grund av bevissvårigheter i anknytning till tidsförloppet.

De synpunkter som nämnts och som talar för en särreglering av preskriptionen för sexualbrott gäller inte nödvändigtvis misshandelsbrott. Misshandel av barn kan i och för sig uppdagas långt efter brottet. Detta gäller särskilt våld i formen av familjevåld som föräldrarna kan tänkas försöka dölja och om vilket tröskeln att berätta om saken för utomstående är hög för barnet. Det finns dock inte tillgång till forskningsmaterial och inte heller i offentligheten har det framförts påståenden om att barnmisshandelsbrott som skett för länge sedan de facto på samma sätt som sexualbrott underkastas polisens undersökning.

När det gäller misshandelsbrott kan inte heller synpunkterna i anslutning till brottens svårighetsgrad och undersökningssvårigheterna anses vara likartade som i fråga om sexualbrott. När det gäller graderingen av preskriptionstiden som är förenad med brottens svårighetsgrad kan det för det första konstateras att det allvarligaste misshandelsbrottet, dvs. grov misshandel (21 kap. 6 § i strafflagen) preskriberas 20 år efter gärningen. En tillförlitlig utredning av brotten efter en längre tid än detta är svår att genomföra.

I anslutning till frågan om att brottet uppdagas är det skäl att konstatera att misshandel

i allmänhet lämnar spår på offret i motsats till vad fallet är i fråga om sexualbrott som riktat sig mot barn, där gärningsmannen ofta får sin vilja igenom på grundval av sin bestämmande eller dominerande ställning i förhållande till barnet. I social- och hälsoministeriets utlåtande bedöms också att ett barn har lättare att berätta om en misshandel än om ett sexualbrott. Dessutom är flertalet misshandlar i fråga om brottsutredningen snabba och enkla.

Som vanliga misshandelsbrott som preskriberas inom fem år från gärningsdagen (21 kap. 5 § i strafflagen) kan anses i fråga om gärningsformen och följderna de mest varierande gärningar vilket man inte har bedömt eller ens fäst uppmärksamhet vid i de yttranden som förespråkat en särskild preskriptionstid. Det kan inte heller ofta påstås att ett en vanlig misshandel vore ett allvarligt brott, inte ens då den riktar sig mot ett barn.

Fastän det strängaste föreskrivna straffet för en vanlig misshandel är fängelse i två år, är straffet i flertalet fall böter. I diskussionerna om barnmisshandel granskas frågeställningen ofta utgående från problematiken om familjevåld. Det är skäl att förhålla sig allvarligt till framför allt upprepad misshandel i anslutning till familjevåld. Det skall dock samtidigt noteras att misshandel som riktat sig mot ett barn lättare än misshandel som riktat sig mot vuxna kan anses som grov misshandel, varvid den omfattas av preskriptionstiden om 20 år. T.ex. kan en identisk gärning som riktat sig mot i synnerhet ett litet barn förorsaka svårare skador än på en vuxen målsägande. Vid behandlingen av misshandel i anknytning till familjevåld kan anses den under senaste tider accentuerade identifieringen av misshandel och angivandet av den brottsmisstänkte för utredning. Detta kan inte främjas genom en ändring av bestämmelserna om den straffrättsliga preskriptionen.

Som motvikt till misshandeln i form av familjevåld kan som exempel anges vanlig misshandel, där två 15-åringar kommer i handgemäng med varandra och vardera slår den andra t.ex. med näven. En sådan misshandel är svår att förena med de grunder som kan förknippas med en senare inledning av preskriptionstiden för t.ex. sexualbrott som riktat sig mot barn. Med hänsyn till klarheten i preskriptionssystemet kan det inte heller an-

ses motiverat att enbart vissa vanliga misshandelsbrott skulle avskiljas att omfattas av det särskilda preskriptionssystemet. En uppdelning i grupper av vanliga misshandelsbrott för en olika behandling i preskriptionshänseende kan antas vara svårt.

För en lindrig misshandel (21 kap. 7 § i strafflagen) som preskriberas inom två år kan dömas enbart till böter. Ett avvikande arrangemang för preskriptionstiden för ett sådant brott skulle innebära ett betydande och också omotiverat undantag från preskriptionssystemet som grundar sig på hur allvarligt brottet är. Vid utredningen av en lindrig misshandel efter en lång tidsrymd kan det tänkas att den enda utredningen utgörs av offrets berättelse, vilken försvagas av tidens gång och offrets unga ålder vid gärningstidpunkten.

Misshandelsbrott som riktat sig mot barn är inte heller förknippade med de två synpunkter som lett till ett förslag till en senareläggning av inledningen av preskriptionstiden för vissa sexualbrott som riktat sig mot barn. Oaktat vissa påståenden i offentligheten och till och med i vissa yttranden finns det inga statistikuppgifter som utvisar en ökning av antalet misshandlar som riktat sig mot barn. Om en sådan ökning kunde påvisas skulle den ökade uppdragande- och anmälningsbenägenhetens inverkan på denna ökning förbli oklar. För det andra utvisar internationella jämförelser att t.ex. de övriga nordiska länderna och Tyskland inte har särskilda preskriptionstider för misshandel som riktat sig mot barn.

De synpunkter som anförts i det skriftliga spørsmålet SS 670/2004 rd kan anses långt vara sådana att de mera är anknutna till sexualbrott, till vilka de i spørsmålet angivna utnyttjandebrotten också hör.

Preskription av de brott som omfattas Internationella domstolens jurisdiktion

Enligt artikel 29 i den för Finland bindande Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller preskriptionstiderna inte sådana brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Enligt artikel 5 i Romstadgan är dessa folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. Domstolens jurisdiktion omfattar dock aggressions-

brott först då enligt artikel 121 och 123 godkännts ett förordnande i vilket preciseras de villkor enligt vilket domstolen utövar sin jurisdiktion i fråga om detta brott. Enligt 8 kap. 1 § 1 mom. i den finska strafflagen preskriberas inte åtalsrätten för brott, för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid. Enligt 8 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen preskriberas inte rätten att döma ut straff för ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse på livstid. Enligt 8 kap. 10 § 1 mom. i strafflagen förfaller inte ett fängelsestraff på livstid. De flesta av de brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion är sådana, för vilka det enligt finsk lag inte är möjligt att döma ut fängelsestraff på livstid.

I samband med regeringens proposition till godkännande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (RP 161/2000 rd) konstaterades att sådana brott som omfattas av Internationella domstolens jurisdiktion och som enligt den finska lagstiftningen inte preskriberas är folkmord och i vissa fall mord. Om det däremot är fråga om ett annat brott som omfattas Internationella domstolens jurisdiktion, kan brottet vara preskriberat enligt finsk lagstiftning men ändå behandlas vid Internationella brottmålsdomstolen. Enligt regeringens proposition var detta inte ett principiellt problem, eftersom Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion kompletterar den nationella straffrättsliga behörigheten.

En komplettering av den statsinterna behörigheten innebär att staterna också efter att Internationella brottmålsdomstolen inrättats fortfarande har en primär skyldighet att på det territorium staten råder över åtala och döma för samt bestraffa krigsförbrytelser. Om de nationella domstolarna inte är villiga eller har förmåga att behandla ärenden med anknytning till brotten i fråga, är Internationella brottmålsdomstolen behörig domstol, till vilken ärendena kan hänskjutas.

I samband med godkännande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen fäste lagutskottet (LaUU 16/2000 rd) uppmärksamhet vid Romstadgans stränga preskriptionsreglering. Lagutskottet uttalade då att av döma av de föreslagna ändringarna i strafflagen lagberedningen inte tidigare räk-

nat med att i enlighet med den så kallade universalprincipen tillämpa den finska strafflagstiftningen på de brott som avses i Romstadgan. Utskottet fann det nödvändigt att Finland bereder sig på att ändra sina nationella bestämmelser så att de i en faktisk situation skall stämma överens med de internationella bestämmelserna.

I samband med ändringen av 8 kap. i strafflagen (RP 45/2001 rd) har grundlagsutskottet (GrUU 27/2001 rd) fäst uppmärksamhet vid att artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och vid att det är skäl att överväga en komplettering av bestämmelserna med att straff utan hinder av preskriptionstiderna kan dömas ut i Finland för de allvarligaste internationella brotten, trots att gärningen enligt strafflagen inte kan ge fängelse på livstid. Lagutskottet (LaUB 32/2002 rd) har förenat sig med grundlagsutskottets ställningstagande och förutsatt en utredning av saken vid beredningen av ändringarna av 8 kap. i strafflagen.

I enlighet med riksdagens synsätt är det redan av tydlighetsskäl nödvändigt att åstadkomma att regleringen av den straffrättsliga preskriptionen skall motsvara Romstadgan. Detta trots att det kan anföras skäl mot ändringarna. Den praktiska betydelsen av saken är liten, om bestämmelserna i 11 kap. i strafflagen inte tillämpas. Redan i regeringens proposition RP 161/2000 rd fördes fram att den Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion i vart fall kompletterar den nationella straffrättsliga behörigheten. Bestämmelser i internationella förpliktelser omvandlas inte heller i övrigt alltid till nationell lagstiftning.

Med hänsyn till ändringen av 8 kap. i strafflagen är jämförelsen mellan de brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion och brotten enligt 11 kap. i strafflagen i viss mån problematisk. Av de brott som omfattas av internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion har brotten i artikel 7 (brotten mot mänskligheten) och artikel 8 (krigsförbrytelserna) beskrivits mycket detaljerat, vilket avviker från den finska strafflagstiftningsteknik som får sitt uttryck i 11 kap. i strafflagen. I något skede kan man bli tvungen att överväga en ändring av 11 kap. i strafflagen så att den motsvarar

rekvisiten i Romstadgan trots att det inte finns några skillnader i sak. Denna förändring kan kombineras med en eventuell komplettering av 11 kap. i strafflagen som anknyter till en definition av aggressionsbrott enligt artikel 121 och 123 i Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen. Ändringar av lagstiftningen i fråga om 11 kap. i strafflagen har dock inte som tidsödande övervägts i detta sammanhang, eftersom förslagen i anslutning till 8 kap. i strafflagen i denna proposition är brådskande.

De brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion och deras motsvarighet med kriminaliseringarna i 11 kap. i strafflagen har behandlats relativt grundligt i detaljmotiveringen angående artiklarna 6-8 i regeringens proposition RP 161/2000 rd. Dessa synpunkter ligger också i huvudsak som grund för synpunkter på motsvarigheten som framförs nedan.

Enligt artikel 6 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen definieras de gärningar som uppfyller rekvisitet för folkmord. Folkmord är straffbart enligt 11 kap. 6 § i strafflagen, enligt vilket lagrum gärningen skall straffas med fängelse i minst fyra år eller på livstid. Gärningsformerna i lagen bygger på Förenta Nationernas generalförsamlings konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord som i Finlands satts i kraft genom lag 557/1959. Strafflagens 11 kap. 6 § skiljer sig från artikel 6 i Romstadgan på det sätt att i lagen föreskrivs som straffbart också att tillfoga medlemmar av gruppen fysiska eller psykiska sjukdomar. Bestämmelsen i strafflagen saknar en bestämmelse som motsvarar artikel 6.c, enligt vilken att påtvinga en folkgrupp levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis är folkmord. Å andra sidan är det enligt 11 kap. 6 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen straffbart som folkmord att på något annat motsvarande sätt avsevärt försämra levnadsvillkoren för gruppen på samma sätt som i de fyra första punkterna angivna sättet.

I praktiken kan skillnaden mellan artikel 6 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och 11 kap. 6 § i strafflagen anses som obetydlig, vilket också konstaterades vid det nationella genomförandet av Romstad-

gan. Skillnaderna är av den karaktären att brottsdefinitionen enligt den nationella lagstiftningen i själva verket kan anses mera omfattande än Romstadgans definition för folkmord. Då dessutom det strängaste straffet för folkmord är fängelse på livstid föranleder artikel 6 i Romstadgan inte ett behov av en ändring av 8 kap. i strafflagen. Den i 11 kap. 7 § i strafflagen kriminaliserade gärningen förberedelse för folkmord kan inte anses omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion.

Enligt artikel 7 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen definieras de allvarligaste brotten mot mänskligheten som omfattas av Domstolens jurisdiktion. I Finland ingår motsvarande bestämmelser i 11 kap. 4 § i strafflagen (kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden) och i 5 § (grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden). I artikel 8 i Romstadgan har ytterligare mera omfattande definierats krigsförbrytelser. Enligt 11 kap. 1—3 § i strafflagen utgör krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott samt lindrigt krigföringsbrott straffbara brott.

Fastän den detaljerade beskrivningen av gärningen i artikel 7 och 8 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen avviker från den mera allmänt inriktade lagstiftningsteknik som använts i 11 kap. i strafflagen, kan den brottsdefinition som ingår i artikel 7 i Romstadgan anses som mera inskränkt än vad som föreskrivits i 11 kap. 4 och 5 § i strafflagen. Skillnaderna är dock skenbara av den orsaken att i artikel 8 i Romstadgan som krigsförbrytelser definieras sådana gärningar som enligt 11 kap. 4 och 5 § i strafflagen inte anses som krigföringsbrott utan som kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. Artiklarna 7 och 8 i Romstadgan granskade tillsammans motsvarar till sitt innehåll som en helhet 11 kap. 1—5 § i strafflagen. Brotten mot mänskligheten och krigsförbrytelserna enligt artiklarna 7 och 8 i Romstadgan uppfyller samtidigt också ett flertal rekvisit enligt den finska strafflagstiftningen. T.ex. enskilda och lösryckta eller tillfälliga gärningar som riktat sig mot liv, hälsa, sexuell självbestämmanderätt eller den personliga friheten omfattas dock inte av den Internationella brottmålsdomstolens jurisdik-

tion.

Enligt 11 kap. 7 a § (brott mot förbudet kemiska vapen) och 7 b § (brott mot förbudet mot biologiska vapen) i strafflagen kriminaliserar användning av kemiskt vapen, biologiskt vapen eller toxinvapen på annat sätt än i 1—3 § avsett sätt, dvs. i samband med krigföringsbrott. Den typiska situationen då dessa förbjudna vapnen i fråga används är just i anslutning till krigshandlingar. Å andra sidan saknar användningen av ett visst vapen eller stridsmedel betydelse med hänsyn till artikel 6 och 7 i Romstadgan samt 11 kap. 4—6 i strafflagen. Preskriptionen av brotten enligt 11 kap. 7 a och 7 b § saknar alltså betydelse med hänsyn till artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, fastän paragraferna i fråga har placerats i strafflagens 11 kap. som behandlar krigsförbrytelser och brott mot humaniteten.

Enligt 11 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen skall för kränkning av mänskliga rättigheter i under undantagsförhållanden dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år och enligt 11 kap 5 § 1 mom. i strafflagen för grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden dömas till fängelse i minst två och högst tolv år. Motsvarande straffskalor ingår i 11 kap 1 § (krigföringsbrott) och 2 § (grovt krigföringsbrott). Lindrigt krigföringsbrott enligt 5 § i samma kapitel är straffbelagt med böter eller fängelse i högst sex månader. Sagda strängaste straff innebär att brotten enligt 11 kap. 1—5 § i strafflagen preskriberas i strid med artikel 29 i Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen.

Det är förenligt med artiklarna 5, 7, 8 och 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen att krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden och grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden i 8 kap i strafflagen föreskrivs utgöra sådana brott vars åtalsrätt inte preskriberas och för vilka utdömande av straff inte är bundet till utsatta tider och i fråga om vilka ett fängelsestraff på viss tid inte förfaller.

Lindrigt krigföringsbrott enligt 11 kap. 3 § i strafflagen skall bedömas separat. Enligt artikel 5.1 i Romstadgan för internationella

brottmålsdomstolen inskränks dess jurisdiktion till de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet. Bestämmelsen om lindrigt krigföringsbrott definierar inte nya gärningsformer för krigföringsbrott som avviker från dem som framgår av bestämmelsen 11 kap. 1 §. Påföljderna för lindrigt krigföringsbrott, dvs. böter eller fängelsestraff i högst sex månader innebär på grundval av tillämpningen av andra motsvarande straffbestämmelser att för brottet i allmänhet endast utdöms böter. Enligt artikel 77.2.a i Romstadgan kan den Internationella brottmålsdomstolen döma ut ett bötesstraff enbart som tilläggsåtgärd utöver fängelsestraff i enlighet med de villkor som föreskrivs i bevis- och förfarandereglererna.

Fastän ett brott som avses i 11 kap. 3 § i strafflagen möjligen omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion, kommer ett sådant obetydligt brott uppenbarligen inte upp till behandling i den. Att föreskriva att ett brottet i fråga inte skall preskriberas vore i kraftig konflikt med preskriptionssystemet enligt 8 kap., som i huvudsak grundar sig på hur allvarligt brottet är. Obetydliga brott skall utredas snabbt. En förlängning av preskriptionstiden från två år som föreskrivs i 8 kap. 1 § 2 mom. 4 punkten i strafflagen och tiden för att döma ut straff från den i 6 § 1 mom. 3 punkten föreskrivna tiden om tio år kan inte heller anses vara motiverad i en situation där den centrala frågan är om huruvida brottet preskriberas eller inte. I denna proposition föreslås inte en ändring av preskriptionstiden för lindrigt krigföringsbrott. Det oaktat att preskriptionstiden för ett brott i gränsfall kan vara beroende av om brottet bedöms som krigföringsbrott eller som lindrigt krigföringsbrott. Det är möjligt att vid behov återkomma till denna fråga vid en eventuell övervägning av om 11 kap. i strafflagen skall ändras på ett sätt som inverkar på brottet i fråga.

Övriga frågor som inverkar på regleringen av den straffrättsliga preskriptionen

Ändringsbehov föranledda av Finlands ekonomiska zon

Som anförts i avsnittet 2.1. om lagstift-

ningen om den straffrättsliga preskriptionen har 48 kap 8 § i strafflagen genom lag 297/2003 upphävts från och med ingången av år 2006. I anslutning till lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon har paragrafen dock kompletterats med en mening, enligt vilken lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg (fartygsföreningenslagen, genom lag 238/2005 har ordet "vattnen" ersatts med "miljön") är preskriptionstiden för en i 28 § avsedd gärning som utgör brott mot lagen om förhindrande av miljöförorening från fartyg som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och som utgör brott enligt 48 kap. 1—4 § dock tre år. För miljöförstöring (48 kap. 1 § i strafflagen) föreskrivs i 8 kap. 1 § 4 mom. en särskild preskriptionstid om tio år.

Preskriptionstiden om tre år som fogats till 48 kap. 8 § grundar sig på artikel 228.2 i Förenta Nationernas sjörättskonvention (FördrS 49/1996) som Finland tillträtt år 1996. Med anledning av artikel 230.1 i konventionen har till 48 kap. i strafflagen fogats en ny 10 §, enligt vilken för en i 28 § 1 mom. i lagen om förhindrande av miljöförorening från fartyg avsedd gärning och i 48 kap. 1—4 § i strafflagen avsedd gärning får dömas endast till böter. Enligt 8 kap. 1 § 2 mom. 4 punkten i strafflagen preskriberas åtalrätten för ett brott som straffbelagts med böter inom två år.

Upphävandet av 48 kap. 8 § i strafflagen har behandlats i regeringens proposition med förslag till lagstiftning om den ekonomiska zonen RP 53/2004 rd. I detaljmotiveringen till 48 kap. 8 § konstateras att avsikten är att det innan den nya preskriptionslagstiftningen träder i kraft vid ingången av år 2006 skall överlämnas en särskild regeringens proposition, i vilken den i 48 kap. 8 § föreslagna särskilda preskriptionsbestämmelsen föreslås bli överförd till 8 kap. i strafflagen.

I samband med lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon har 48 a kap. i strafflagen dessutom kompletterats med en ny 7 §, enligt vilken för ett fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och för döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrott får dömas endast till böter, om inte annat följer av internationell överenskommelse som är bindande för Fin-

land. Den kortaste preskriptionstiden för ett fiskebrott enligt paragrafen är tre år.

Första meningen i 48 a kap. 7 § om ett i huvudsak bötesstraff beror på artikel 73.3 i Förenta Nationernas sjörättskonvention. Den senare meningen i paragrafen om en särskild preskriptionstid om tre år fogades till paragrafen i riksdagsbehandlingen. Enligt riksdagens lagutskott (LaUU 13/2004 rd) kan preskriptionstiden om två år enligt 8 kap. 1 § i strafflagen visa sig vara alltför kort med hänsyn till att undersöka fiskebrott och föra dem till åtal. Av denna orsak var det enligt lagutskottet motiverat att preskriptionstiden för också ett brott som avses i 48 a kap. 7 § i strafflagen bestäms till tre år.

Lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon har trätt i kraft den 1 februari 2005. På grund av att 48 kap. 8 § i strafflagen kommer att upphävas är det motiverat att dess andra mening om den särskilda preskriptionstiden om tre år överförs till 8 kap. i strafflagen som träder i kraft vid ingången av år 2006. Det kan inte anses konsekvent att i 48 a kap. 7 § i strafflagen kvarlämnas en motsvarande reglering angående en särskild preskriptionstid om tre år. Också i övrigt bör i 8 kap. i strafflagen för klarhetens skull koncentreras regleringen om den straffrättsliga preskriptionen, varför också denna bestämmelse om preskriptionstiden bör intas i sagda kapitel och 48 a kap. 7 § på samma sätt ändras.

Ändringsbehov som föranleds av annan ändring i lagstiftningen

I avsnitt 2.3. har refererats de inkonsekvenser i lagstiftningen som riksdagens lagutskott uppmärksammat och som anknyter till ändringar i annan lagstiftning i anslutning till den försenade behandlingen av revideringen av 8 kap. i strafflagen.

Enligt 8 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen är preskriptionstiden för tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda arbetstygare dock minst fem år. I samband med revideringen av 8 kap. i strafflagen ändrades preskriptionslagstiftningen till denna del. Enligt det gällande 4 mom. i paragrafen gäller preskriptionstiden enbart tjänstebrott. I samband med revideringen av 8 kap. i strafflagen ansågs (RP 27/1999 rd, s. 18) att klarheten i sy-

stemet och andelen av antalet personer i arbetstagarställning bland dem som utövar offentlig makt förutsätter att en offentligt anställd arbetstagare i preskriptionstidshänsenande jämförelse med tjänstemän.

Då riksdagen i början av år 2001 beslöt om det nya innehållet i 8 kap. i strafflagen byggde 40 kap. om tjänstebrott på en systematik enligt vilken i fråga om var och en straffbestämmelse i kapitlet särskilt omnämndes om den eventuella möjligheten att tillämpa bestämmelsen på en offentligt anställd arbetstagare. Strafflagens 40 kap. har reviderats genom lag om ändring av strafflagen 604/2002. I straffbestämmelserna nämns som gärningsman enbart tjänstemän. I 12 § i kapitlet föreskrivs om hur bestämmelserna om tjänstemän i kapitlet skall tillämpas också på andra personer än tjänstemän, t.ex. en offentligt anställd arbetstagare.

Den klarhetsaspekt som anfördes i samband med ändringen av 8 kap. i strafflagen talar fortfarande för att en preskriptionstid om fem år skall tillämpas på alla de personer som kan ha straffansvar enligt bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen. Efter att 40 kap. i strafflagen ändrats är lagrummet 8 kap. 1 § 4 mom. bristfälligt eftersom det särskilt omnämner enbart offentligt anställda arbetstagare, fastän tjänsteansvar enligt 40 kap. 12 § i strafflagen dessutom kan rikta sig mot en person som sköter offentliga förtroendeuppdrag, person som utövar offentlig makt och ledamot av utländskt parlament. Det är å andra sidan inte nödvändigt att särskilt ange dessa persongrupper i 8 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen. Det är tillräckligt att ange att den kortaste preskriptionstiden för tjänstebrott oaktat de i 3 mom. avsedda preskriptionstiderna är minst fem år. Den persongrupp som omfattas av den särskilda preskriptionstiden bestäms från fall till fall på grundval av 40 kap. i strafflagen och särskilt kapitlets 12 §.

Då riksdagen beslöt om innehållet i 8 kap. i strafflagen föreskrevs i tredje meningen av 7 § angående förverkandepåföljder att om yrkandet gäller ett sådant föremål eller ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken an befäras komma till brottslig användning preskriberas yrkandet

inte. I anslutning till att 10 kap. i strafflagen angående förverkandepåföljder stiftades (lag 875/2001) ändrades meningen att lyda så att om yrkandet på förverkande gäller ett sådant hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, preskriberas yrkandet inte. I det 8 kap. i strafflagen som träder i kraft vid ingången av år 2006 är en reglering som motsvarar 7 § i kapitlet intagen i 9 § som dock inte beaktar ändringen från år 2001. En motsvarande avsaknad av beaktande gäller gällande 8 kap. 12 § i strafflagen som motsvarar 8 kap. 14 § som träder i kraft vid ingången av år 2006 och som gäller när en utdömd förverkandepåföljd förfaller. Lagrummen 8 kap. 9 och 14 § i strafflagen som träder i kraft vid ingången av år 2006 bör ändras så de motsvarar gällande 8 kap. 7 och 12 § med de ändringar som gjorts år 2001.

I 8 kap. 18 § 1 mom. i strafflagen föreskrivs att i lagen om villkorligt straff (135/1976) bestäms när ett villkorligt straff förfaller. Lagen i fråga har upphävts genom lag 521/2002. Bestämmelserna om villkorligt straff har samtidigt tagits in i 2 b kap. i strafflagen. Enligt 3 § 2 mom. i kapitlet förfaller straffet om det inte enligt 5 § bestäms att straffet skall verkställas. Strafflagens 8 kap. 18 § 1 mom. bör ändras så att det motsvarar ändringen av regleringen om villkorligt fängelse.

När ett ungdomsstraff förfaller

Enligt 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff som trädde i kraft vid ingången av år 2005 förfaller ett ungdomsstraff, om verkställigheten inte har inletts inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. I samband med att ungdomsstraffet gjordes riksomfattande och permanent intogs i speciallagen om straffformen en särbestämmelse om preskriptionen av verkställigheten av ungdomsstraff med avsikten att bestämmelsen skall överföras till 8 kap. i strafflagen i samband med övriga ändringar av 8 kap i strafflagen som träder i kraft vid ingången av år 2006.

Det är skäl att för klarhetens skull så långt det är möjligt koncentrera preskriptionsbestämmelserna om den straffrättsliga preskrip-

tionen till 8 kap. i strafflagen. I 8 kap. 11 § som träder i kraft vid ingången av år 2006 föreskrivs också om preskription av en annan samhällspåföljd, nämligen samhällstjänst. Motsvarande preskriptionsbestämmelse i 5 § 3 mom. i lag om samhällstjänst (1055/1996) har upphävts från och med samma tidpunkt. Strafflagens 8 kap. bör kompletteras med en bestämmelse 12 a § om preskription av verkställigheten av ungdomsstraff.

Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling för att vilseleda en enskild person

Enligt den från och med ingången av år 1999 upphävda 42 kap. 5 § i strafflagen var det med böter straffbart att använda i avsikt att vilseleda enskild person begagna pass, arbetsintyg eller dylikt bevis som var utfärdad för annan. Upphävandet av bestämmelsen anknyter till ändring av regleringen angående brott mot rättsskipningen, myndigheter och allmän ordning. Upphävandet av bestämmelsen motiverades (RP 6/1997 rd, s. 192) med att den i paragrafen beskrivna oredligheten i allmänhet hänför sig till något annat brott. Det kan t.ex. vara fråga om vilseledande för att vinna en ekonomisk fördel, varvid bestämmelserna om bedrägeri kan tillämpas. Enligt regeringens proposition kan bestämmelsen ha självständig betydelse t.ex. då pass eller identitetsbevis krävs för att fastställa någons ålder vid erbjudande av vissa tjänster som förutsätter att mottagaren har uppnått en viss ålder. Även i dessa fall kan bedrägeribestämmelserna tillämpas om syftet har varit att uppnå ekonomisk fördel.

I regeringens proposition 6/1997 rd konstateras att andra former av vilseledande kan bestå t.ex. att komma in på restaurang då restauratören uppställt en åldersgräns eller i köp av tobak eller alkohol såsom minderårig med hjälp av en annans identitetsbevis. Det är enligt regeringens proposition inte nödvändigt att förena allt slags vilseledande av denna typ med straffhot. Om det anses motiverat att i vissa specialfall kriminalisera sådant förfarande som beskrivs i bestämmelserna vore det skäl att med tanke på bestämmelsernas informationsvärde placera dem i sitt saksammanhang där verksamheten i fråga

regleras, t.ex. i alkohollagen.

Användning av annans identitetsbevis eller motsvarande handling i syfte att vilseleda enskild person uppfyller rekvisitet för straffbart bedrägeri enligt 36 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen endast om alla i paragrafen föreskrivna förutsättningar för straffbarhet uppfylls. Enligt 1 mom. i paragrafen skall för bedrägeri dömas den som för att bereda sig eller någon annan orättmätig ekonomisk vinning eller för att skada någon annan, genom att vilseleda eller utnyttja misstag, förmår någon att göra eller underlåta något och därigenom orsakar ekonomisk skada för den som misstagit sig eller den vars intressen han kunnat förfoga över.

Vid grundformen i fråga om förfalskning skall enligt 33 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen dömas den som framställer en falsk handling eller annat bevismedel för att användas som vilseledande bevis, eller såsom sådant bevis använder ett falskt eller förfalskat bevismedel. Att anse användning av identitetsbevis eller motsvarande handling som förfalskning förutsätter alltså användning av en falsk eller orättmätigt ändrad handling.

Efter det att 42 kap. 5 § blivit upphävd är det alltså inte straffbart att endast uppträda under annat än eget namn eller att uppge fel ålder. Med avvikelse från detta är det enligt 16 kap. 5 § straffbart att lämna oriktiga personuppgifter till myndigheten. Paragrafen föreskriver att den som i syfte att vilseleda en myndighet uppger falskt namn eller annars lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet eller som i detta syfte använder en annans persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg skall för lämnande av oriktiga personuppgifter dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Straffbarheten i fråga om en gärning som avses i 16 kap. 5 § förutsätter lämnande av oriktiga personuppgifter till myndighet. I motiveringen till paragrafen (RP 6/1997 rd, s. 67) konstateras uttryckligen att ett det inte är straffbart att uppge oriktigt namn eller annan sådan felaktigt uppgift till en enskild person. Samma gäller lämnande av oriktiga personuppgifter i bank, försäkringsbolag, butik eller på motsvarande ställe utom i de undantagsfall då affärsföretaget i fråga använder offentlig makt och bistår myndigheter.

En förutsättning för straffbarheten är att personen är medveten om att de uppgifter som lämnas går till myndighet (HD 1995:31). Enligt motiveringen är det inte fråga om straffbart lämnande av oriktiga personuppgifter på det sätt som avses i 16 kap. 5 § i strafflagen, om en tjänsteman inte i sammanhanget uppträder som tjänsteman, utan t.ex. som producent av varor eller tjänster.

I 1995 års alkohollag (1143/1994) och i lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) ingår en reglering, genom vilken i syfte att skydda barns och ungas hälsa inskränks försäljningen av alkohol och tobak samt utskänkningen av alkohol. I 16 § i alkohollagen föreskrivs ett detaljhandelsförbud avseende försäljning av alkohol till personer som inte fyllt aderton eller tjugo år. Enligt 24 § 1 mom. i alkohollagen får alkohol dryck inte serveras till person som inte har fyllt aderton år. Det är enligt 34 § 2 mom. i huvudsak förbjudet för personer som hör till nämnda ålderskategorier att inneha alkoholdrycker. I 85 och 86 § i 1968 års alkohollag (459/1968) kriminaliseras förbjuden försäljning eller förbjudet innehav av alkoholdryck. Riksdagen behandlar som bäst regeringens proposition RP 13/2004 rd angående en revidering av alkoholbrotten i vilken föreslås att den förnyade lagstiftningen om alkoholbrott skall intas i strafflagen som ett nytt 50 a kap.

Enligt 10 § 1 mom. i lagen om åtgärder för inskränkning av tobaksrökning får tobaksprodukter eller rökdon inte i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas till person som inte har fyllt aderton år. Straff för den som upprepade gånger i näringsverksamhet gör sig skyldig till förfarandet bestäms i 31 § 4 mom. i lagen. Vid sidan av inskränkningar i fråga om anskaffning och förtäring av alkohol och tobak används åldersgränsreglering t.ex. i fråga om tillträde till filmföreställningar och om försäljning av fyrverkeripjäser.

Oaktat motiveringen i regeringens proposition i anslutning till upphävandet av 42 kap. 5 § i strafflagen kan det anses finnas ett behov av en ny kriminalisering av användning av annan persons identitetsbevis eller motsvarande handling. Följderna av att kriminaliseringen avlägsnades övervägdes då inte i tillräcklig grad. Missbruk av en sådan hand-

ling har inte nödvändigtvis i allmänhet samband med något annat brott.

Fastän det inte finns närmare data om hur allmänt detta förfarande är utgör det på grundval av de synpunkter som i avsnitt 2.3. anförts av Finlands Hotell- och Restaurangförbund FHR rf och Polisinrättningen i Kuusamo härad ett allmänt problem. Servicebranschernas fackförbund PAM rf har med anledning av justitieministeriets förslag givit ett yttrande och konstaterat samma sak. Enligt vaktmästarna och ordningsövervakarna är det allmänt känt bland de unga att det inte är ett brott att använda en annan persons identitetsbevis. Vissa polismyndigheter har i offentligheten framfört åsikter i samma riktning. Centralkriminalpolisen har i sitt yttrande också fästat uppmärksamhet vis att den föreslagna straffbestämmelsen anknyter till upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, vilket t.ex. i samband med stora publikarrangemang i allt högre grad överförs på den arrangerande parten.

Användning av ett av myndighet utfärdat annans identitetsbevis eller en motsvarande handling kan anses som ett så klandervärt beteende att det är motiverat att förena det med ett straffhot. Ett sådant missbruk av handlingar som anknyter till identiteten är alltid förknippat med ett syfte att vilseleda, fastän strävan inte är att uppnå ekonomisk vinning på det sätt som förutsätts i fråga om ett bedrägeribrott eller att skada någon annan. Å andra sidan är det inte motiverat att kriminalisera allt vilseledande, t.ex. sådant som sker i syfte att skämta. Gärningen skall syfta till att förmedla en juridiskt relevant information. Dessutom skall iakttagandet av de åldersgränser som uppställts för att skydda barn och unga i allmänhet på alla sätt främjas. I en internationell jämförelse straffas handlingar som motsvarar missbruk av annans identitetsbevis också i andra länder, t.ex. i Sverige. Den nya straffbestämmelsen kan antas minska missbruket av annans identitetsbevis.

Det kan också riktat sig kritik mot en nykriminalisering av den nu aktuella gärningen, vilket också har skett när justitieministeriets förslag varit på remiss. Straffbestämmelsen kommer främst att ta fasta på unga personer, fastän omständigheten att de straffrättsliga

medlen i fråga om barn skall komma i sista hand betonas. En kriminalisering skall inte genomföras om de effekter som eftersträvas kan uppnås på andra vägar. Den nu föreslagna kriminaliseringen kan dock anses som ett viktigt led när det gäller att fördöma missbruk som gäller missbruk av en av myndighet utfärdad handling i syfte att vilseleda. Det främsta medlet när det gäller övervakningen av bestämmelser som gäller skydd av unga är en effektiv övervakning. En kriminalisering har dock en viktig betydelse som stöd för övervakningen.

Å andra sidan skall det vara möjligt att i enskilda fall avstå från åtgärder och från att döma ut ett bötesstraff t.ex. på grundval av 4 § 1 mom. i förundersökningslagen (449/1987), 1 kap. 7 § 2 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) eller 6 kap. 12 § 2 punkten i strafflagen. I samband med kriminaliseringen bör övervakningen utvecklas möjligast effektivt. Det är dessutom skäl att betona viktigheten av en anmälan till en minderårigs föräldrar och representanter för socialmyndigheterna.

Bortförande av barn

Med hänsyn till vårdnaden om barn har internationella bortföranden av barn (nedan enbart bortförande av barn) under de senaste åren kommit att framstå som ett beaktansvärt problem i samband med vilket bortföranden av barn sker när barnets föräldrar olovligen för barnet från den stat barnet är bosatt till en annan stat eller inte återlämnar barnet till den stat barnet där barnet är bosatt. Vanligtvis förekommer bortföranden av barn då barnets föräldrar är medborgare i olika stater. I den situationen för den förälder som inte är medborgare i den stat där barnet är bosatt bort barnet till sitt eget land eller underlåter att återlämna barnet därifrån. Det typiska fallet är att ett bortförande av barn är förknippat med konflikter mellan föräldrarna i anslutning till en äktenskapsskillnad och upplösning av familjen eller i situationer efter detta.

Ett bortförande av barn kan ha olika syften. Den förälder som för bort barnet kan tänkas anta att han eller hon i sitt hemland har bättre möjligheter att vårdnaden om barnet anförtros föräldern i fråga. Efter en äktenskaps-

skillnad är det möjligt att ett bortförande av barn utlöses också av beslutet angående vårdnad om barnet som den förälder som för bort barnet upplever som orättvist och strida mot barnets fördel. En medverkande faktor kan också vara att den förälder som fört bort barnet inte har beviljats rätt till umgänge med barnet eller att det i praktiken är förekommer svårigheter vid genomförandet av rätten till umgänge. Den förälder som för bort barnet kan dessutom leva i den uppfattningen att barnet i bortförarens stat får bättre förhållanden t.ex. pga. skillnader i fråga om ekonomi, kultur, sociala förhållanden, politik eller religion eller att vårdnaden om barnet hos den lagliga vårdnadshavaren i den staten inte är behörig.

Redan på grundval av de ovan refererade initiativen i syfte att ändra lagstiftningen som tagits finns det på grund av det stora antalet bortförande av barn och bortförandenas skadliga verkningar skäl att ingripa mot detta tillräckligt kännbart med de medel strafflagen erbjuder. Ett avlägsnande av barnet från den bekanta livsmiljön kan medföra t.ex. kultur- och utbildningsrelaterade samt sociala problem för barnet med psykiska svårigheter som påföljd. Trots internationella konventioner kan ett återlämnande av barn vara svårt, varför man med alla medel som står till buds bör eftersträva att förebygga bortföranden av barn. Justitieministeriet behandlar årligen 10—15 nya fall av bortföranden som fördelar sig i stort sett jämt mellan barn som förts bort från Finland och barn som förts till Finland. Utrikesministeriet behandlar årligen färre än 10 nya fall, vanligtvis gällande barn som förts bort från Finland.

Den straffrättsliga lagstiftningen saknar en straffbestämmelse om bortförande av barn. På bortförande kan tillämpas 25 kap. 5 § i strafflagen angående egenmäktigt omhändertagande av barn som föreskriver som straff böter eller fängelse i högst sex månader. Utgångspunkten är att bortförande av barn skall anses som en mera klandervärd gärning än egenmäktigt omhändertagande av barn. I praktiken behandlar domstolarna sällan egenmäktigt omhändertagande av barn (antalet varierar årligen från ett fåtal till ca tio) och straffet är i allmänhet böter. Bortförande av barn är i allmänhet inte förknippat med ett

sådant förfarande att rekvisitet för ett strängare straffbelagt brott, i allmänhet frihetsberövande uppfylls.

En internationell jämförelse visar att det för gärningar som motsvarar bortföranden av barn i andra länder är möjligt att döma ut strängare straff än maximistraffet fängelse i sex månader som föreskrivs i 25 kap. 5 §. Genom en höjning av det i lagen föreskrivna maximistraffet är det möjligt att betona klandervärden och främja utdömning av fängelsestraff också i dessa fall. En höjning av maximistraffet kan också främja att de personer som gör sig skyldiga till bortförande av barn ställs till svars för sin gärning. I de flesta centrala bestämmelser angående utlämning av brottslingar ställs som förutsättning att gärningen skall kunna leda till ett fängelsestraff i minst ett år. Till denna del kan nämnas 2 § 1 mom. och 53 § 1 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) samt 4 § 1 mom. i lagen om utlämning för brott (456/1970). Enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (2002/584/RIF) får en arresteringsorder utfärdas för att gripa och överläta en person huvudsakligen då gärningen kan leda till fängelsestraff i minst ett år.

Verkningarna av höjningen av straffhotet skall dock inte övervärderas. Ett fängelsestraff för bortförande av barn vore ofta villkorligt enligt bestämmelserna i 6 kap i strafflagen, eftersom gärningsmannens tidigare brottslighet och brottet i fråga inte förutsätter ett ovillkorligt fängelsestraff. En person som för bort ett barn från Finland kan dessutom undandra sig straff genom att hållas utanför Finland och kan i vissa fall dessutom ha framgång i sin strävan. Till den sistnämnda aspekten anknyter en eventuell selektivt straffbestämmelse särskilt för fall då ett barn olovligen förs till Finland eller olovligen inte återlämnas från.

De som kräver en strängare straffrättslig behandling av bortföranden av barn ser oftast på situationen utgående från de fall då ett barn olovligen förs bort från Finland eller inte återlämnas till Finland. En sådan ensidig straffbestämmelse kan dock inte anses motiverad då det beaktas att Finland anslutit sig

till internationella konventioner angående bortförande av barn och att brottsliga bortföranden av barn är allmänt klandervärd, vilket framgår av straffbestämmelserna i övriga länder. Det finns inte tillräckliga skäl för att stifta en straffbestämmelse som skall skydda enbart i Finland bosatta barns faktiska vårdnadsförhållanden eftersom den dessutom vore avvikande ensidig. De naturliga gränserna för också den nya straffbestämmelsen sätts av bestämmelserna om tillämpningsområdet för finsk straffrätt enligt 1 kap. i strafflagen.

Med beaktande av omständigheterna ovan och för att betona klandervärden i gärningen och åskådligheten är det skäl att stifta en straffbestämmelse som skiljer sig från 25 kap. 5 § och som placeras efter lagrummet i fråga som en ny 5 a §. Den nya straffbestämmelsen skall på samma sätt som 25 kap. 5 § i strafflagen skydda att den faktiska vårdnaden om barnet inte bryts. Vid beredningen av bestämmelsen skall särskilt beaktas gärningsmannakretsen, gärningsbeskrivningen, straffskalan, förhållandet till regleringen angående tillämpningsområdet för finsk straffrätt, behovet av en särskild bestämmelse om åtgärdseftergift och om försök skall vara straffbart. Samtidigt skall övervägas om straffbestämmelsen om bortförande av barn förutsätter en ändring av 25 kap. 5 § i strafflagen. Dessutom skall avgöras den nya straffbestämmelsens ställning i en situation där det bör bedömas om gärningsmannens förfarande också uppfyller rekvisitet för något annat brott.

Det är förenligt med barnets fördel och främjar funktionen av den internationella regleringen angående bortföranden av barn att ett bortförande av barn upplöses snabbt och utan friktioner genom en frivillig återlämning av barnet. Straffhotet kan dock tänkas begränsa bortförarens av barnet benägenhet att återlämna barnet. Det finns alltså skäl att betona betydelsen av en sådan reglering som möjliggör eftergift i fråga om åtgärder då den bortförande återlämnar barnet. Inverkan av en behandling av brottsärendet skall dessutom med hänsyn till barnets fördel beaktas i ett vidare perspektiv än endast i anslutning till återlämnandet.

I 25 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen före-

skrivs om åklagarens åtalseftergift vid egenmäktigt omhändertagande av barn. Brottet i fråga lyder i och för sig under allmänt åtal. Allmänna åklagaren får dock inte väcka åtal för egenmäktigt omhändertagande av barn, om detta strider mot barnets fördel. Innan åtal väcks skall socialnämnden i den kommun där barnet är bosatt eller befinner sig eller som annars uppenbarligen har de bästa uppgifterna om barnet höras. Det är alltså inte fråga om en bestämmelse som ger rätt till eftergift utan om en bestämmelse som begränsar rätten att väcka åtal. Brott som innebär bortförande av barn är svårare och strängare straffbelagda än brott som innebär egenmäktigt omhändertagande av barn. Åklagarens möjlighet att väcka åtal bör inte i enlighet med 25 kap. 9 § 2 mom. absolut begränsas i något avseende.

Användningen av åtgärdseftergift, dvs. åtals- och domseftergift kan i samband med bortföranden av barn motiveras med att behandlingen av tvister som brottmål i anslutning till vårdnaden inte är ett gott alternativ ur någons synvinkel. Barnets fördel är av en betydande vikt också vid ärenden som berör bortföranden av barn i anslutning till vårdnadstvister. Om denna fördel konkretiseras efter ett bortförande av barn kan detta främja en lösning i sämja av de omständigheter som ansluter sig till barnets vårdnad. En accentuerad möjlighet till åtgärdseftergift kan främja att ett bortförande av barn upplöses genom en återlämning av barnet eller att återlämnandet underlättas, vilket i sig också kan konkretisera barnets fördel. Å andra sidan kan också ett bortförande av barn på grund av de karaktäristiska dragen för brottet och gärningsmannens beteende vara ett så allvarligt brott att åtgärdseftergift inte kan komma i fråga ens med hänsyn till aspekter som hänför sig till barnets fördel.

Ändring av vissa bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen

Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten begår den brott i terroristiskt syfte som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller internationell organisation gör sig skyldig till människorov. Enligt 5 § 1 mom. 5 punkten i kapitlet upp-

fyller tillhandahållande eller insamling av medel för finansiering av människorov rekvisitet för finansiering av terrorism. I vartdera lagrummet nämns ett flertal andra brott än människorov.

Straffbestämmelsen om människorov intogs i 25 kap. 3 § i strafflagen år 1995. Enligt bestämmelsen i fråga gör sig skyldig till människorov den som

1) med våld, hot eller list bemäktigar sig någon i avsikt att försätta honom i förhållanden som kränker människovärdet eller i tvångsarbete,

2) med våld, hot om våld eller list bemäktigar sig ett barn som inte fyllt 15 år för att idka människohandel med barnet eller

3) försätter någon i slaveri eller håller någon i slaveri, transporterar slavar eller bedriver handel med slavar.

Enligt straffbestämmelsen angående människorov skulle gärningen bedömd som en helhet vara grov för att uppfylla rekvisitet för människorov. Straffet var fängelse i minst två och högst tio år.

Genom lag 650/2004 som trädde i kraft den 1 augusti 2004 ändrades strafflagen så att 25 kap. 3 § i strafflagen kom att beröra människohandel och kapitlet kompletterades med en ny 3 a § som avsåg grov människohandel. Samtidigt avfördes människorov som brottsrubrik. Strafflagens 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten ändrades inte samtidigt.

I 25 kap. 3 a § i strafflagen föreskrivs att om vid människohandel

1) våld, hot eller list används i stället för eller utöver de medel som avses i 3 §,

2) någon uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet tillfogas svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, försätts i livshotande läge eller utsätts för därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande,

3) brottet riktar sig mot ett barn under aderton år eller mot en person som har en väsentligt nedsatt förmåga att försvara sig, eller

4) brottet har begåtts som ett led i en i 17 kap. 1 a § 4 mom. avsedd organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet

och gärningen även bedömd som en helhet är grov, skall gärningsmannen för grov människohandel dömas till fängelse i minst två och högst tio år. För grov människohandel

döms också den som utsätter en annan för slaveri eller håller någon annan i slaveri, transporterar slavar eller handlar med slavar, om gärningen som en helhet är grov.

Oberoende av den avvikande paragrafnumreringen är enligt regeringens proposition (RP 34/2004 rd, s. 101) grov människohandel av dessa brott den gärning som motsvarar den tidigare lagens människorov. Enligt motiveringen till paragrafen motsvarar 25 kap. 3 a § gärningsformerna för människorov enligt tilläggsprotokollet till Förenta Nationernas konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet och de strängaste gärningsformerna begångna under försvårade omständigheter enligt Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av människohandel (2002/629/RIF, EGT nr L 203, 1.8.2002, s. 1). Ändringen av brottsrubricering från människorov till grov människohandel är förknippad med att paragrafen till sin struktur motsvarar andra bestämmelser som omfattar den grova gärningsformen. Strafflagens 34 kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten bör ändras så att i lagrummen nämns grov människohandel i stället för människorov.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Målsättning och medlen för att uppnå den

Propositionens målsättning är att särskilt betona klandervärdheten i sexualbrott som riktat sig mot barn och att förbättra det straffrättsliga påföljdssystemet i fråga om behandlingen av sådana brott genom ändringar av bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen. Dessa allvarliga brott är förknippade med en risk för en sen upptäckt. Enligt propositionen skall åtalsrätten för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn aldrig preskriberas innan målsäganden fyllt 28 år. Samma skall gälla våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktar sig mot person som inte fyllt 18 år. Dessutom skall de särskilda preskriptionsbestämmelserna för dessa brott tillämpas retroaktivt på brott som begåtts den 1 januari 1999 eller efter det.

Det är skäl att ändra den straffrättsliga lagstiftningen angående preskription på det sätt som riksdagen förutsatt redan av tydlighetsskäl så att den motsvarar artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen som är bindande för Finland. Enligt artikeln i fråga gäller preskriptionstiderna inte brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion, dvs. folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Angående gärningar som motsvarar dessa brott föreskrivs i 11 kap. i strafflagen.

Genom att till 16 kap. i strafflagen foga en straffbestämmelse om missbruk av annan persons identitetsbevis eftersträvas att förebygga ett allmänt missförhållande, nämligen att minderåriga personer genom att använda annan persons identitetsbevis eller motsvarande handling försöker vilseleda en enskild person utan avsikt att uppnå ekonomisk fördel eller förorsaka skada. Detta förfarande är klandervärd eftersom det avser en handling som utfärdats av en myndighet. Genom missbruk av handlingar som används för bevisande av identiteten hindras också ett effektivt iakttagande av de åldersgränser som är uppställda för skydd av barn och unga. En effektiv lagföring av dem som gjort sig skyldiga till missbruk av annans identitetsbevis förutsätter att den allmänna rätten att gripa enligt 1 kap. 1 § 1 mom. och möjligheten att utföra kroppsvisitation enligt 5 kap. 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (450/1987) utvidgas.

Bortförande av barn, dvs. bortförande av barn från den stat barnet är bosatt eller underlåtelse att återlämna barn från utlandet till den stat barnet är bosatt med kränkning av rätten att ta vård om barn är en mera klandervärd gärning än ett egenmäktigt omhändertagande av barn enligt 25 kap. 5 § i strafflagen. Ett bortförande av barn uppfyller inte nödvändigtvis rekvisitet för brott som straffas strängare än egenmäktigt omhändertagande av barn. Genom att betona gärningens klandervärdhet, göra straffen stränga och av tydlighetsskäl skall finns det motiv för att införa en straffbestämmelse som är separat från nämnda paragraf. Å andra sidan är det för att främja en lösning i sämja vid och som tar fasta på barnets fördel vid bortföranden av barn skäl att stifta en särskild bestämmelse.

se om åtgärdseftergift som avser bortföranden av barn.

Genom denna proposition föreslås ytterligare att det görs ändringar av teknisk karaktär i 8 kap., 34 kap. 1 och 5 § samt 48 a kap. 7 § i strafflagen som föranleds ändringarna av den övriga lagstiftningen.

3.2. Alternativ

Preskription av sexualbrott som riktar sig mot barn

Enligt en internationell jämförelse har t.ex. i de andra nordiska länderna än i Finland den särskilda preskriptionen för allvarligare sexualbrott som riktat sig mot barn anordnats så att preskriptionstiden börjar då målsäganden uppnår 18 års ålder. Detta är dock inte det enda alternativet för att säkerställa att målsäganden med hänsyn till grunderna för den straffrättsliga preskriptionen skall ha en skälig tid för att väcka åtal.

Ett annat alternativ är att förlänga preskriptionstiden för sexualbrott som riktat sig mot barn eller åtminstone för en del av dem i förhållande till den preskriptionstid som bestäms enligt maximistrafet i enlighet med 8 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen. En sådan lagstiftningsteknik tillämpas internationellt och också i Finland avseende vissa brott (t.ex. i fråga om tjänstebrott och miljöbrott) där grunden för en längre preskriptionstid än normalt i allmänhet är risken för att vissa typer av brott vanligen uppdagas sent eller att brottsutredningen drar exceptionellt ut på tiden. Ett tredje alternativ är att rätten att väcka åtal för vissa brott bestäms vara i kraft en viss tid efter att målsäganden uppnår en bestämd ålder. I fråga om det sistnämnda alternativet är en naturlig utgångspunkt den tidpunkt då målsäganden uppnår myndig, dvs. 18 års ålder.

Uppnåendet av myndig och 18 års ålder kan av ett flertal orsaker anses som betydande med hänsyn till regleringen av preskriptionen av åtalsrätten för de brott som det är fråga om. Enligt Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet. Enligt ar-

tikel 34 i konventionen åtar sig staterna att skydda barnet från alla former för sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Dessutom skall enligt artikel 8.6 i Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra att åtminstone de allvarligaste formerna av sexualbrott skall kunna lagföras också efter det att offret har uppnått myndighetsålder. I anknytning till synpunkterna avseende dessa internationella förpliktelser kan man i övrigt utgå från att myndighetsåldern är förknippad med en sådan andlig mognad att en person som varit offer för ett sexualbrott förmår bedöma betydelsen och den verkliga karaktären av den gärning som riktar sig mot personen i fråga. Offret kan då också tänkas vara i så måtto befriat från gärningsmannens inflytande eller från den underordnade ställningen i förhållande till gärningsmannen att offret vågar göra en brottsanmälan utan rädsla för menliga påföljder.

Av de angivna alternativen förslogs det första i justitieministeriets förslag som denna proposition och yttranden i anslutning till förslaget grundar sig på. I förslaget konstateras att man vid beredningen inte ansett det finnas något särskilt skäl att avvika från den modell som omfattats bl.a. i de övriga nordiska länderna enligt vilken preskriptionstiden räknas från att målsäganden uppnår 18 års ålder. Enligt justitieministeriets förslag gäller detta sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn samt våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot barn person under 18 år.

I förslaget konstateras att lösningen med att räkna tidpunkten för preskriptionen för allvarligare sexualbrott som riktat sig mot barn från det barnet blir myndigt också kan kritiserats jämförd t.ex. med en lösning där preskriptionstiden för vissa brott förlängs. Den särskilda preskriptionstiden skall gälla enbart allvarligare sexualbrott som riktat sig mot barn vars preskriptionstider redan på grundval av maximistrafet är långa. Enligt forskningsresultat är offren för sexuellt utnyttjande av barn då gärningshelheten inleds i genomsnitt under 10 år gamla, enligt vissa uppgifter rentav så unga som 6 eller 7 år gamla. Preskriptionen för åtalsrätten för grov våld-

täkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn är tjugo år, varför inledningen av preskriptionstiden först vid uppnådd ålder kan tänkas leda till att domstolsbehandling för sådana brott som begåtts ca 30 år före ärendets behandling. Enligt förslaget kan utredningen av så gamla brott allmänt taget bedömas vara svår.

Också i många av de yttranden som gavs med anledning av förslaget betonades svårigheten för en tillförlitlig utredning en mycket lång tid, t.ex. 30 år efter gärningen. I vissa utlåtanden föreslogs det ovan nämnda tredje alternativet enligt vilken åtalsrätten skulle ha preskriberats en viss tid efter att målsäganden uppnått myndig ålder om inte de allmänna bestämmelserna på grund av maximistraffet motiverat en fortsättning av preskriptionstiden. I Riksåklagarämbetets yttrande fästes dessutom uppmärksamhet vid den inkonsekvens som den föreslagna regleringen innebär. Åtalsrätten för grov våldtäkt av barn eller grovt sexuellt utnyttjande av barn kan beroende på målsägandens ålder få en betydligt längre preskriptionstid än ett dråp av ett barn. Enligt 8 kap. 1 § 2 mom. 1 punkten preskriberas åtalsrätten för dråp inom 20 år.

Den nordiska jämförelsen är av betydelse på grund av likheten mellan straffrättsystemen i Finland och de övriga nordiska länderna. Detta innebär dock inte att den preskriptionstiden för allvarliga sexualbrott som riktat sig mot barn skall börja löpa först då barnet fyller 18 år. På preskription av åtalsrätten inverkar förutom den tidpunkt då preskriptionspunkten inleds också längden av preskriptionstiden. Det skall noteras att i Sverige och i Danmark är den längsta preskriptionstiden för sexualbrott femton år, medan den igen i Finland är tjugo år. Enligt nuvarande lagstiftning kan ett sexualbrott preskriberas tidigare i Sverige än i Finland, fastän preskriptionstiden i Sverige börjar löpa först då 18 års ålder uppnåtts. Till exempel en grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn som riktar sig mot en 15 åring preskriberas i Finland då målsäganden är 35 år gammal medan motsvarande brott i Sverige preskriberas då målsäganden är 33 år gammal. När det gäller åtalsrätten för de sexualbrott som riktat sig mot barn vars preskriptionstid är tio år preskriberas den i Sverige då

målsäganden fyller 28 år.

Internationella förpliktelser som är bindande för Finland medför inte en skyldighet att bestämma att preskriptionstiden för åtalsrätten skall börja först när målsäganden blir myndig. Detta gäller också Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, enligt vars artikel 8.6 varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra att åtminstone de allvarligaste av sexualbrotten som riktat sig mot barn kan lagföras i enlighet med nationell lag efter det att offret har uppnått myndighetsålder. Med hänsyn till rambeslutet kan det anses tillräckligt att det efter att målsäganden uppnått myndighetsålder återstår en rimlig och tillräcklig preskriptionstid för åtalsrätten.

På grundval av ovan anförda aspekter föreslås en ändring av den straffrättsliga preskriptionen så att åtalsrätten för vissa sexualbrott som riktat sig mot barn preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år. Också efter detta löper fortfarande den allmänna, på brottens maximistraff grundade preskriptionstiden enligt 8 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen, om det återstår av denna då målsäganden uppnår sagda ålder. Det sistnämnda kan gälla enbart de brott för vilka preskriptionstiden är 20 år, dvs. grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn. Om sagda brott har riktat sig mot ett barn som är under 8 år utgår preskriptionstiden alltså slutligt de målsäganden uppnår 28 års ålder. Preskriptionstiden för grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn blir på detta sätt också i sin helhet längre än i gällande lag. Genom de föreslagna bestämmelserna kommer man till samma slutresultat som i Sverige i fråga om de brott för vilka preskriptionstiden är 10 år. Preskriptionsbestämmelsen i anslutning till målsägandens ålder skall läggas till 8 kap. 1 § i strafflagen som ett nytt 5 mom.

En fortsättning av preskriptionstiden med åtminstone i 10 år från det målsäganden blivit myndig kan anses tillräcklig oaktat att förundersökningen, åtalsprövningen och stämmandet av svaranden tar en del av tiden i anspråk. Åtalsrätten kan vid behov förlängas med ett år med stöd av 8 kap. 4 § i strafflagen också i de fall att åtalsrätten slutligt skulle preskriberas då målsäganden uppnår 28 års

ålder.

Den straffrättsliga preskriptionen utgår från att långa preskriptionstider skall stå i samband med hur allvarliga brotten är. Detta framgår i allmänhet från det i lagen föreskrivna maximistraffet. Detta skall vara utgångspunkten också vid en bedömning av de brott som straffas enligt 20 kap i strafflagen som den särskilda preskriptionstiden skall avse. Som ovan konstaterades hänskjuter Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi valet av brotten som skall omfattas av en särskild preskriptionstid till en nationell avvägning.

I anslutning till att sexualbrottslagstiftningen reviderades i Sverige ansåg man där att det inte är motiverat att tillämpa särskilda preskriptionstider för brott för vilka kan dömas böter. Av avsnitt 2.2. framgår närmare vilka brott den särskilda preskriptionen i Sverige gäller. I detta sammanhang är det skäl att märka att de gärningar som utgör sexualbrott inte är helt jämförbara i Sverige och i Finland av den orsaken att brottsrubriceringarna och rekvisiten avviker från varandra. Det oaktat kan det konstateras att det i Finland är möjligt att döma ut böter för vissa sådana sexualbrott, för vilka en sådan påföljd i Sverige inte kan dömas ut.

En gärningsman kan göra sig skyldig till förutom sexuellt utnyttjande av barn enligt 20 kap. 6 § i strafflagen eller enligt dess i 7 § kriminaliserade grövre gärningsform också till andra gärningar enligt 20 kap. i strafflagen som riktat sig mot personer under 18 år, dvs. våldtäkt (1 §), grov våldtäkt (2 §), tvingande till samlag (3 §), tvingande till sexuell handling (4 §), sexuellt utnyttjande (5 §) eller köp av sexuella tjänster av ung person (8 §). Vid bedömningen skall också beaktas 17 kap. 22 § (samlag med nära släkting) samt koppleri enligt 20 kap. (9 §) och grovt koppleri (9 a §). En särskild preskriptionsreglering som gäller uteslutande paragraferna sexuellt utnyttjande av barn kan inte anses tillräcklig.

På grundval av svårighetsgraden hos brotten har man i denna proposition stannat för att den särskilda preskriptionen för åtalrätten för sexualbrott som riktat sig mot barn skall omfatta våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till samlag, sexuellt utnyttjande av barn

och grovt sexuellt utnyttjande av barn. Dessa är brott för vilka böter inte kan dömas ut. I fråga om tvingande till sexuell handling och sexuellt utnyttjande kan det förekomma lindriga gärningsformer. Nämnade brott lyder dock i huvudsak inte heller under allmänt åtal. Köp av sexuella tjänster av ung person skall på grundval av straffbestämmelsen böter eller fängelse i högst ett år anses som ett ännu lindrigare brott än sistnämnda brott. Sistnämnda brott omfattas t.ex. inte heller i de övriga nordiska länderna av en särskild preskription. Eftersom våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag kan rikta sig också mot andra målsäganden än under 18 år gamla personer, bör avgränsningen av målsägandens ålder vid gärningstidpunkten i fråga om dessa brott nämnas i den särskilda preskriptionsbestämmelsen.

I denna proposition föreslås inte att den särskilda preskriptionen för åtalrätten skall utsträckas till koppleribrott som kriminaliseras enligt 20 kap. 9 och 9 a i strafflagen vilka enligt 8 kap. 1 § i strafflagen preskriberas inom tio år från det brottet begicks. Dessa brott har inte på samma sätt som de övriga sexualbrotten en målsägande. Vid beredningen av den nya sexualbrottslagstiftningen fäste man uppmärksamhet vid denna synpunkt också i Sverige, där den särskilda preskriptionen utsträckts att gälla också koppleribrott. Enligt den svenska regeringen bör man inte överdriva problemet med avsaknaden av en målsägande, också det allmänna intresset som är förknippat med straff för koppleribrott måste beaktas (Prop 2004/05:45, s. 124). Genom denna proposition eftersträvas uttryckligen en förbättring av målsägandens ställning vid sexualbrott.

I fråga om koppleribrott skall det beaktas att en prostituerad person kan bli offer för också något annat brott som avses i 20 kap. i strafflagen, varvid på preskriptionen tillämpas bestämmelserna i 8 kap. i strafflagen avseende detta brott. Detta gäller t.ex. situationer då en sådan person tvingas med våld eller hotelser att verka som prostituerad. Att göra sig skyldig till detta andra brott accentueras i fråga om ett barn, eftersom samlag, en annan sexuell skadlig handling eller att förmå barnet att företa sådan handling uppfyller rekvisitet för sexuellt utnyttjande av barn. I an-

knytning till koppleri är det alltså möjligt att göra sig skyldig till ett brott som enligt denna proposition preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år.

Vid bedömningen av behovet av en särskild preskriptionsreglering i anslutning till koppleribrott skall också beaktas att det i Finland inte finns uppgifter om barnprostitution i form av koppleri. Det kan antas att de minderåriga prostituerade också är så nära 18 års ålder att ett särskilt preskriptionsarrangemang inte har stor praktisk betydelse.

I denna proposition föreslås inte heller att den särskilda preskriptionen skall omfatta den i 17 kap. 22 § i strafflagen kriminaliserade gärningen samlag med nära släkting, för vilken kan dömas också till böter och som preskriberas inom fem år från det brottet begicks. Man kan i och för sig göra sig skyldig till brottet i fråga också genom att ha samlag med en person som är under 18 år. Genom en gärning som riktat sig mot en minderårig gör man sig i praktiken enligt 20 kap. i strafflagen samtidigt skyldig till ett strängare kriminaliserat brott, som omfattas av det särskilda preskriptionssystemet enligt denna proposition. Också i Sverige i den nyligen genomförda revideringen av sexualbrottsbestämmelserna avlägsnades samlag med nära släkting (brottsbalken 6 kap. 7 §) från kretsen för de brott vars preskriptionstid börjar förs då målsäganden fyller 18 år.

Preskriptionen av åtalsrätten på det föreslagna sättet inverkar på den i 8 kap 6 § i strafflagen föreskrivna preskriptionen som förhindrar utdömande av straff. Enligt 1 mom. i paragrafen preskriberas inte rätten att döma ut straff för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är livstid. Enligt 2 mom. 1 och 2 punkten i paragrafen får ett straff för ett annat brott än ett sådant som avses i 1 mom. inte dömas ut när det från den dag som i 2 § i kapitlet har förflutit trettio år om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse på viss tid över åtta år (grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn, preskriptionstiden för åtalsrätten är tjugo år) och tjugo om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i över två och högst åtta år (våldtäkt, tvingande till samlag och sexuellt utnyttjande av barn, preskriptionstiden för åtalsrätten är tio år). En-

ligt 3 mom. i paragrafen förfaller ett utdömt straff, om den dom som gäller straffet inte har blivit verkställbar innan den i 2 omnämnda tiden har löpt ut.

Strafflagens 8 kap. 6 § 2 mom. 1 och 2 punkten innebär att straff skall dömas ut inom tio år från det att den i 1 § 2 mom. avsedda preskriptionstiden löpt ut. Lagrummet 1 § i kapitlet har föreslagits bli kompletterat med ett 5 mom. i vilket förutsätts att en reglering angående vissa sexualbrott som riktat sig mot barn fogas till 6 §. För dessa brottsdel skall åtalsrätten preskriberas antingen då den i 1 § 2 mom. föreskrivna preskriptionstiden för åtalsrätt löpt ut eller då målsäganden uppnått 28 års ålder beroende på vilken av dessa tidpunkter som infaller senare.

Med anledning av det ovan sagda är det nödvändigt att komplettera 8 kap. 6 § i strafflagen med en bestämmelse enligt vilken straff för brott som avses i 1 § 5 mom. inte får dömas ut när den tid som avses i 2 mom. löpt ut och det har förflutit tio år från det målsäganden har fyllt tjugoåttå år. Bestämmelsen skall alltså täcka preskriptionen enligt 1 § 2 och 5 mom. Bestämmelsen kan naturligt placeras efter 2 mom. i paragrafen, varför 3 mom. i paragrafen föreslås bli fogat till paragrafen som ett nytt 4 mom. Ett omnämnande i detta i 3 mom. är nödvändigt.

Missbruk av annan persons identitetsbevis

Till kriminaliseringen av vilseledande av en enskild person är förknippade ett flertal frågor som måste avgöras. Av dessa gäller den första valet mellan en allmän bestämmelse i strafflagen och specialbestämmelser i speciallagar. I praktiken sker ett sådant vilseledande närmast i samband med övervakningar av åldern. Det är å andra sidan inte skäl att begränsa kriminaliseringen enbart till åldersgränsregleringen, eftersom beteendet i fråga redan i sig kan anses som klandervärdt också utan beaktande av aspekterna som syftar till skydd av barn och unga. Denna omständighet och den omständigheten att kriminaliseringen anknyts till de flesta åldersgränsbegränsningsbestämmelser talar för att i strafflagen intas en allmän straffbestämmelse om saken. Gärningens klandervärdhet anknyter till missbruk av en handling

som utfärdats av en myndighet och är inte förknippad med den ekonomiska fördel eller skada för målsäganden som är typiskt för brotten i 36 kap. i strafflagen. Den naturliga placeringen för bestämmelsen vore 16 kap. i strafflagen om brott mot myndigheter direkt efter 5 § som behandlar lämnande av oriktiga personuppgifter.

Strafflagens 42 kap. 5 § saknade brottsrubricering. Det är fråga om en vilseledande av en enskild person genom att använda annan persons identitetsbevis eller motsvarande handling. Brottsrubriceringen kan dock inte vara lång. Användningen av handlingen kan anses vara mera väsentligt än vilseledandet av den orsaken att vid gärningen alltid används en handling. En enskild person kan vilseledas också på andra sätt t.ex. i samband med ett försök till bedrägeri. Å andra sidan kan i brottsrubriceringen inte användas flera handlingar och det är svårt att utarbeta en allmän benämning för handlingarna i fråga. Av dessa orsaker kunde brottsrubriken vara "missbruk av annan persons identitetsbevis".

Det måste också avgöras vilka handlingar den nya 16 kap. 5 a § i strafflagen skall gälla. Enligt 5 § i kapitlet är det straffbart att i syfte att vilseleda använda en annans identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg. Det är alltså fråga om bevis för konstaterande av identiteten som utfärdats av myndigheter. Med beaktande av hela innehållet i 5 § kan också uppvisandet av ett annat bevis, t.ex. ett bankkort utgöra lämnande av oriktiga personuppgifter. Ingenstans i lagstiftningen finns ett uttömmande regelverk om officiella handlingar för konstaterande av identiteten. Bestämmelsen om vilseledande av en enskild person skall gälla enbart användning av handling som utfärdats för fastställande av identiteten. Ett sådant vilseledande kan dessutom anses vara mindre klandervärt än i 5 § avsett lämnande av oriktiga personuppgifter till myndigheter. För det brottsliga förfarandet kan i fall enligt den nya 5 a § sättas en något högre tröskel. Handlingarna föreslås i den nya 5 a § bli avgränsade på det sätt som i 5 § i kapitlet med det undantaget att handlingen skall vara utfärdad av en myndighet.

Vid bedömningen av straffskalan för missbruk av annan persons identitetsbevis kan som utgångspunkt tas den upprädda 42 kap.

5 § i strafflagen enligt vilken påföljden kunde vara böter. För lämnande av oriktiga personuppgifter till myndighet enligt 16 kap. 5 § döms böter eller fängelse i högst sex månader. Missbruk av annan persons identitetsbevis kan anses vara mindre klandervärt än det beteende som nämns i sistnämnda paragraf. Enbart en bötespåföljd kan anses tillräcklig.

Det bör också övervägas om ordningsbot skall kunna utdömas som straff för missbruk av annans identitetsbevis. Vid bedömningen skall beaktas att enligt 2 a kap. 8 § 1 mom. i strafflagen är ordningsbot ett till beloppet fast förmögenhetsstraff som är lindrigare än böter. Enligt 2 § i förordningen om ordningsbotförelser (610/1999) är ordningsbotens storlek 10, 20, 35, 50, 70, 85, 100 eller 115 euro enligt vad som nedan bestäms i förordningen. Det aktuella brottet kan anses så klandervärt att det inte kan straffas med något av de mindre beloppen enligt 2 § i förordningen. Ordningsboten kan då i strid med 2 a kap. 8 § i 1 mom. strafflagen bli större än ett regelrätt bötesstraff.

Betalningsförmågan hos dem som gör sig skyldiga till brottet i fråga är nämligen i allmänhet sådan att dagsbotens belopp enligt 5 § i förordningen om dagsbotens belopp (609/1999) fastställs till det minsta beloppet, dvs. 6 euro. Då antalet dagsböter för gärningen i allmänhet är litet med hänsyn till lindringsgrunderna enligt 6 kap. 8 § i strafflagen, leder en ordningsbot högst antagligt inte till en lägre straffnivå än ett bötesstraff. Missbruk av annan persons identitetsbevis skall dock i vart fall kunna behandlas genom förenklat påföljdsförfarande, dvs. i strafforderförfarande.

Det är inte nödvändigt att kriminalisera försök till brottet i fråga. Då brottet uppfylls redan genom att identitetsbeviset uppvisas utan att vilseledandet lyckas, går ett särskilt försök åtminstone inte utan svårighet att särskilja. Något kriminalpolitiskt behov för en kriminalisering av försök kan inte heller anses finnas.

En person som gör sig skyldig till missbruk av annan persons identitetsbevis kan tänkas försöka fly från gärningsplatsen innan polisen anländer till platsen. Det finns skäl att anta att en del av de personer som gör sig skyldiga till missbruk inte vill bli kvar på

gärningsplatsen för att frivilligt reda ut ärendet om ett jämbördigt alternativ är att avlägsna sig. Medlen för att utreda gärningsmannens identitet och den vägen gärningen på annat sätt än genom att höra gärningsmannen kan anses svaga.

De uppgifter som behövs för utredning av brottet går inte nödvändigtvis att få fram av den rätte innehavaren av identitetsbeviset om dennes identitet inte utreds (gärningsmannen avlägsnar sig med den andra personens identitetsbevis) eller om han eller hon inte förmår utreda saken (kortet är försvunnet eller har stulits) eller vill det (för att undvika åtal för medhjälp till brott). Om den misstänkte vid behov genom gripande får hållas kvar är han eller hon enligt 10 § i polislagen (493/1995) skyldig att uppge sin identitet för polisman. Av denna orsak vore det skäl att till 1 kap. 1 § 1 mom. i tvångsmedelslagen foga missbruk av annans identitetsbevis till de brott, som omfattas av den allmänna rätten att gripa. Utan en utvidgning av den allmänna rätten att gripa och en tillräcklig möjlighet att utreda brottet kan den föreslagna straffbestämmelsen anses ha dåliga möjligheter att uppnå sitt syfte. I praktiken torde det inte vara nödvändigt att ofta ty sig till rätten att gripa, utan redan hotet om möjligheten till användningen av tvångsmedlet kan antas ha en verkan som främjar ett kvarblivande på gärningsplatsen.

Den för brott misstänkte överlåter inte nödvändigtvis frivilligt ett identitetsbevis han eller hon har i sin besittning och som behövs för utredning av brottet och för genomförande av beslag enligt 4 kap 1 § i tvångsmedelslagen. Av denna orsak bör 5 kap. 10 § 1 mom. kompletteras på det sätt att missbruk av annan persons identitetsbevis fogas till de brott för vilka den misstänkte får underkastas kropsvisitation.

Bortförande av barn

Med hänsyn till definitionen för bortförande av barn är förutom 25 kap. 5 § i strafflagen i central ställning också 32 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt i vilken på grundval av artikel 3.1 i Haagkonventionen definieras olovligt bortförande och kvarhållande av barn. Paragrafen i fråga

kompletteras av 30 § i lagen i vilken i enlighet med artikel 1.a i Haagkonventionen återlämnande av barn konstateras gälla såväl olovligt bortförande av barn från den stat där barnet är bosatt som olovligt underlåtande att återlämna barnet till den stat där barnet är bosatt. Dessutom skall beaktas 33 § i lagen, i vilken i enlighet med artikel 5.a i Haagkonventionen definieras rätten att ta vård om barn. Det noggranna kravet på avgränsning av straffbestämmelserna i strafflagen som anknyter till den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter inte att samtliga nämnda omständigheter tas in i straffbestämmelsen, utan en del av dem kan klart anses omfattas av detaljmotiveringen som klarläggning av rekvisitet.

Ett utnyttjande av nämnda regleringen i anslutning till den internationella privaträtten vid skapandet av rekvisitet för bortförande av barn kan anses naturligt särskilt för att också straffbestämmelsen syftar till att skydda orördheten av vårdnaden om barn. Det finns inget skäl för att avvika från definitionen för bortförande och kvarhållande av barn enligt 33 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Bortförande av barn är en form av egenmäktigt omhändertagande av ett barn som har internationell anknytning. Om gärningen eller gärningshelheten är förknippad med andra drag, dvs. t.ex. frihetsberövande, olaga tvång eller t.o.m. mänskohandel skall vid sidan av bortförande av barn dömas ut straff också för detta andra brott. Det i denna proposition föreslagna rekvisitet för bortförande av barn skall inte konsumeras av rekvisitet för något annat brott.

Den internationella regleringen av återlämnande av barn och motsvarigheten med brottsrekvisitet leder för sin del inte nödvändigtvis till att en person i samma fall döms till straff för bortförande av barn och barnet återlämnas eller tvärtom. Vartdera delområdet skall bedömas separat, fastän avgörandet om återlämnandet av barn kan ha betydelse vid behandlingen av den straffrättsliga behandlingen av ärendet. T.ex. kan ett olovligt kvarhållande av barn på grundval av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt uppvisa sådana drag att i fråga om en misstänkte enligt den föreslagna 25 kap. 9 a § i strafflagen kan ske eftergift i fråga om åtal

eller straff.

Haagkonventionen avgränsar inte kretsen för gärningsmännen för bortförande av barn. När det gäller de som kan göra sig skyldiga till brottet kan 25 kap. 5 § i strafflagen anses vara viktig. Enligt lagrummet i fråga kan till egenmäktigt omhändertagande av barn göra sig skyldig enbart en person som hör till barnets närmaste krets. För bortföranden av barn är typiskt att gärningen begås av just en sådan person, i allmänhet den ena föräldern. Om gärningen begås av en annan person, är det redan nu i praktiken fråga om ett brott som straffas strängare än egenmäktigt omhändertagande av barn, dvs. t.ex. ett frihetsberövandebrott (25 kap. 1 och 2 § i strafflagen) eller ett människohandelsbrott (25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen). En sådan person kan också anses som en medhjälpare om han eller hon främjar en gärning som begås av en person i barnets närkrets. I enlighet med 25 kap. 5 § i strafflagen, 34 § 2 mom. och 46 § 3 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt samt de internationella konventionerna om bortförande av barn riktar sig bortföranden av barn mot barn som är under sexton år.

Vid övervägning av straffskalan måste för det första beaktas att också bortföranden av barn i fråga om allvarlighetsgraden kan vara väldigt olika. Detta gäller t.ex. gärningens varaktighet, hur barnet behandlas och i vilka förhållanden barnet hålls. Det kan också vara av betydelse om barnet förs bort från den stat där barnet är bosatt eller om det inte återlämnas till staten i fråga. För lindrigare fall finns det skäl att göra ett bötesstraff möjligt.

Det är skäl att anpassa maximilängden för fängelsestraffet till övriga i 25 kap. i strafflagen föreskrivna maximistraff. Ett bortförande av barn kan tänkas innehålla element som påminner om frihetsberövande eller olaga tvång. För dessa brott föreskrivs i 25 kap. 1 och 8 § maximifängelsestraff på två år. Man kan tänka sig att frihetsberövande uttryckligen med anledning av sin karaktär som en begränsning av friheten skal straffas strängare än bortförande av barn. Å andra sidan skall beaktas de men och t.o.m. skador som kan drabba barnet då det förs bort från sin normala livsmiljö. I fråga om sitt straffvärde kan ett bortförande av barn anses vara på

samma nivå som frihetsberövande.

I lagmotion LM 60/2004 rd, som behandlas av riksdagen har som maximistraff föreslagits fängelse i två år. Sagda maximistraff ingår också i justitieministeriets förslag, angående vilket i de flesta yttranden en höjning på det föreslagna sättet ansetts motiverad. På grund av nationella skillnader i fråga om strafflagstiftningen kan straffhoten för gärningar som motsvarar bortförande av barn i en internationell jämförelse inte som sådana överföras till en finsk straffbestämmelse. Med beaktande av alla ovan nämnda aspekter i anknytning till maximistraffet föreslås i lagen som det strängaste straffet för bortförande av barn fängelse i två år.

Bortförande av barn som ett gränsöverskridande brott omfattas av bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen. Enligt 1 kap. 1 § är utgångspunkten att på ett brott som har begåtts i Finland tillämpas finsk lag. Finsk lag kan enligt 2 § bli tillämplig också i fråga om brott som har anknytning till finska fartyg. Enligt 1 kap. 5 § i strafflagen tillämpas på brott som begåtts utanför Finland och som har riktat sig mot bl.a. en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning finsk lag, om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader.

Enligt 1 kap. 6 § i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som finsk medborgare eller en person som kan jämställas med finsk medborgare har begått utanför Finland. Enligt 8 § i kapitlet tillämpas på brott som har begåtts utanför Finland och på vilket enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader finsk lag, om den stat inom vars område brottet har förövats har begärt att åtal för brottet skall väckas vid finsk domstol eller som med anledning av brottet har framställt begäran om att gärningsmannen skall utlämnas men begäran har avslagits. Enligt 1 kap. 10 § 1 mom. i strafflagen anses ett brott vara begånget såväl var den brottsliga gärningen företogs som där den rekvisitenliga följden av brottet framträdde. Ett underlåtelsebrott anses vara begånget såväl där gärningsmannen borde ha handlat som där den rekvisitenliga följden av brottet framträdde.

Om kravet på dubbel straffbarhet bestäms i 1 kap. 11 § i strafflagen. Enligt lagrummet i fråga kan finsk lag tillämpas med stöd av 5, 6

och 8 § i kapitlet endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. För brottet får då inte i Finland dömas ut en påföljd som är strängare än den som föreskrivits för brottet enligt lagen på gärningsorten.

Den nya straffbestämmelsen för bortförande av barn kan inte anses medföra ett behov av ändring av 1 kap. i strafflagen, utan paragrafen kan anpassas till systemet enligt det nu gällande 1 kap., vars centrala bestämmelser med hänsyn till bortförande av barn refererats ovan.

I anknytning till bestämmelsen om åtgärds-eftergift bör det övervägas om det behövs en särskild bestämmelse i 25 kap i strafflagen om åtalsetfergift eller om den allmänna lagstiftningen om åtals- och domsetfergift är tillräcklig. Enligt 1 kap. 8 § 1 punkten i lagen om rättegång i brottmål får allmänna åklagaren inte om ett viktigt allmänt eller enskilt intresse inte kräver annat besluta om åtalsetfergift, om en rättegång och ett straff skall anses oskäliga eller oändamålsenliga med hänsyn till gärningsmannens handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet. En motsvarande bestämmelse om domsetfergift ingår i 6 kap. 12 § 4 punkten i strafflagen. Grunden för eftergift i anslutning till brottets verkningar är närmast den som kan tillämpas på bortföranden av barn.

Det kan dock anses motiverat att stifta en särskild bestämmelse om åtgärds-eftergift angående bortförande av barn. Med den särskilda bestämmelsen betonas åtgärds-eftergiftens betydelse vid bortföranden av barn vilket kan vara ägnat att främja en frivillig lösning till barnets bästa av bortförande av barn. Genom en särskild bestämmelse går det också att utforma sådana eftergiftsbestämmelser vars kongruens med de allmänna eftergiftsbestämmelserna är oklar eller kanske inte omfattas av dessa. Särskilt viktig kan i detta sammanhang anses barnets fördel, som enligt 25 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen är en faktor som begränsar åtalsrätten vid egenmäktigt omhändertagande av barn. En annan central omständighet som eftergiftsgrund kan anses ett frivilligt återlämnande av barnet. Också andra skäl som kan jämföras med dessa kan

tänkas finnas i enskilda fall. Å andra sidan kompletteras en sådan specialbestämmelse när det gäller övriga grunder för eftergift av de allmänna bestämmelserna om eftergift. En bestämmelse om åtgärds-eftergift kan anses motiverad oaktat att det inte är motiverat att göra den straffrättsliga regleringen mera invecklad med särskilda eftergiftsbestämmelser.

Försök till bortförande av barn föreslås inte vara straffbart. I många fall kan det vara svårt att avgöra om gärningen redan uppnått graden för straffbart försök. Det allmänna tryggheten av barnets fördel kan inte heller anses förutsätta straff för försök till bortförande av barn. De men och skador som den internationella karaktären innebär för bortförande av barn har inte konkretiserats innan brottet fullbordats. I det skedet kan det dessutom finnas förutsättningar för en lösning i sämja i enlighet med barnets fördel mellan föräldrarna utan användning av det straffrättsliga systemets medel. Gärningsmannen kan å andra sidan i det skedet redan ha gjort sig skyldig till egenmäktigt omhändertagande av barn vilket leder till straffrättsligt ansvar. Särskilt skall det noteras att lagstiftningen möjliggör användning av interimistiska såringsåtgärder eller vite i fall där det på grund av omständigheterna och t.ex. ett misslyckat försök till bortförande av barn finns grundad anledning att anta att det finns fara för att barnen egenmäktigt förs ur landet.

Enligt 48 a § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt kan utmätningsmannen eller polismyndigheten på vårdnadshavarens yrkande omedelbart ta hand om barnet, om det finns grundad anledning att anta att den ena vårdnadshavaren utan den andra vårdnadshavarens samtycke olovligen ämnar föra barnet ur landet. Det är då fråga om fall där man inte till domstolen hinner göra en sådan ansökan om interimistiskt förordnande som avses i 17 § i lagen. I 48 a § hänvisas till 25 § i lagen om verkställighet av beslut om beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996), enligt vilket lagrum 1 och 2 mom. föreskriver att domstol i brådskande fall och utskökningsmannen eller utskökningsmyndigheten i synnerligen brådskande fall kan förordna interimistisk såringsåtgärd bl.a. då det finns skäl att anta att ett barn i

syfte att förhindra verkställigheten förs ur landet.

För att effektivisera verkställigheten av besluten beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt kan användas vite. Vite kan föreläggas och dömas ut i enlighet med 17—19 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt också i sådana fall som är förknippade med fara för olovligt bortförande av barn ur landet eller då barn till slut olovligt förs ur landet.

I fortsättningen skall bestämmelserna om egenmäktigt omhändertagande av barn enligt 25 kap. 5 § i strafflagen inte längre kunna tillämpas i fall som gäller bortförande av barn. Paragrafen i fråga skall ändras så att avgränsningen av tillämpningsområdet framgår av den.

I samband med bortförande av barn blir straffbestämmelsens förhållande till övriga närliggande straffbestämmelser aktuell. Detta gäller särskilt straffbelagt frihetsberövande och grovt frihetsberövande enligt 25 kap. 1 och 2 § i strafflagen. Grunden för straffbestämmelsen om bortförande av barn skall utgöras av straffbestämmelsen för egenmäktigt omhändertagande av barn. Den sistnämnda bestämmelsens förhållande till övriga straffbestämmelser kan definiera också bortförandets av barn förhållande till frihetsberövandebrotten, eftersom egenmäktigt omhändertagande av barn i den föreslagna paragrafen också är förknippat med kränkning av rätten att ta vård om barnet som avses i 1 och 2 punkten.

I motiveringen till 25 kap. 5 § i strafflagen (LaUB 22/1994 rd, s. 15) konstateras att bestämmelsen i fråga är en specialbestämmelse som gäller en egenmäktig rättsgestaltning av ett vårdnadsförhållande från någons sida som står barnet nära. Den kan åsidosättas av det som föreskrivs till exempel om frihetsberövande, olaga tvång och egenhandsrätt. Enligt lagutskottet kan om ett barn bortförs till en helt främmande omgivning eller barnets frihet begränsas till ett minimum eller om det t.ex. fjättras för att gärningen skall kunna genomföra åsidosätter specialbestämmelsen om omhändertagande inte bestämmelserna i strafflagen om frihetsberövande. I rättspraxis återfinns avgöranden (t.ex. Kouvola hovrätt 21.11.1997, Nr 1313, Diariennr R 97/650 i

vilket gärningsmannen inte vid sidan av frihetsberövande dömdes för egenmäktigt omhändertagande. I rättsdoktrinen har egenmäktigt omhändertagande av barn ansetts vara ett specialfall av frihetsberövande och i allvarligare fall är det fråga om ett frihetsberövande enligt den allmänna bestämmelsen (Oikeuden perusteokset. Rikosoikeus. Juva 2002; s. 930)

Oberoende av vad ovan anförts om egenmäktigt omhändertagande av barn skall rekvisitet för den föreslagna paragrafen anses sådant att det inte omfattas av rekvisitet för något annat brott, och att tillämpningen innebär att något annat rekvisit inte blir tillämpligt och att tillämpningen skall vika undan då rekvisitet för något annat strängare straffbelagt brott uppfylls. Ett undantag från denna huvudregel utgörs av straffbestämmelsen för egenmäktigt omhändertagande av barn, som föreslås bli kompletterad med ett omnämnande om att den är subsidiär vid fall av bortförande av barn. Detta innebär att med undantag för egenmäktigt omhändertagande av barn skall gärningsmannen dömas förutom för bortförande av barn också för de andra brott som begås i samband med bortförande av barn. En gärningsman skall alltså dömas för såväl bortförande av barn som för straffbart frihetsberövande enligt 25 kap. 1 eller 2 § i strafflagen för det fall att vardera brottets rekvisit uppfylls. Detta gäller också andra i 25 kap. i strafflagen kriminaliserade brott med undantag för egenmäktigt omhändertagande av barn.

Uppfattningen om straffbestämmelsens för bortförande av barn förhållande till frihetsberövandebrott och också till andra straffbestämmelser grundar sig på att orättmätigheten i bortförandet av barn anknyter till en kränkning av det faktiska vårdnadsförhållandet i fråga om barnet och inte till frihetsberövandet som riktat sig mot barnet. Enligt den föreslagna bestämmelsen saknar barnets vilja och samtycke betydelse vid bedömningen av om gärningsmannen har gjort sig skyldig till bortförande av barn. Dessa faktorer har dock betydelse vid bedömningen av om gärningsmannen gjort sig skyldig till ett frihetsberövandebrott, som i och för sig också kan begås genom att barnet förs ur landet. Å andra sidan innehåller ett frihetsberövandebrott inte sådana delelement som är förknippade med

vårdnadsförhållandet och som ingår i rekvisitet för straffbestämmelsen för bortförande av barn.

Med hänsyn till det ovan nämnda kan ett bortförande av barn inte sägas egentligen vara ett brott mot friheten. För dess placering i 25 kap. i strafflagen talar dock att brottet har samband med den i 25 kap. 5 § i strafflagen straffbelagda gärningen egenmäktigt omhändertagande av barn och att gärningsmannen i samband med bortförande av barn ofta gör sig skyldig till i 25 kap. i strafflagen kriminaliserat frihetsberövande.

3.3. De viktigaste förslagen

Strafflagens 8 kap. som träder i kraft vid ingången av nästa år förslås bli ändrat på många sätt. I lagen förslås bli intagna bestämmelser om en särskild preskription för vissa sexualbrott som riktat sig mot barn. Till 8 kap 1 § i strafflagen skall fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket åtalsrätten för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år. Detsamma gäller våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot en person som inte fyllt 18 år. Också efter det att åldern i fråga uppnåtts löper den för brotten allmänna preskriptionstiden grundad på maximistraffet enligt 8 kap. 1 § 2 mom. för brotten i fråga, om det av denna återstår då målsäganden fyller tjuugoåttå år.

Fogandet av det nya 5 mom. till 8 kap. 1 § i förutsätter också en ändring av 8 kap. 6 § i strafflagen om när ett utdömt straff förfaller och angående preskription som förhindrar utdömande av straff och när ett utdömt straff förfaller. I 3 mom. i paragrafen förslås bestämmelsen om att för brott som avses i 1 § 5 mom. får straff inte dömas ut efter det att den tid som nämns i 2 mom. i paragrafen har löpt ut och tio år har förflutit från det att målsäganden fyllt 28 år. I fråga om dessa brott skall åtalsrätten preskriberas på det sätt som redan ovan konstaterats antingen då den i 1 § 2 mom. förskrivna tiden för att väcka åtal löpt ut eller då målsäganden fyllt tjuugoåttå år. Lagrummet 8 kap. 6 § 3 mom. skall överföras att bli 4 mom. kompletterat med ett omnämmande om 3 mom.

Strafflagens 8 kap. förslås bli kompletterat med en ny 19 §, i vilken skall föreskrivas om vissa bestämmelser tillämplighet i tiden. Bestämmelserna i 1 § 5 mom. och 6 § 3 mom. samt i fråga om brott som avses i 1 § 5 mom. bestämmelserna i 6 § 4 mom. skall tillämpas, om brottet har begåtts den 1 januari 1999 eller senare.

Till 8 kap. 1 § 1 mom. förslås bli fogad en ny andra mening, enligt vilken åtalsrätten inte preskriberas om det är fråga om krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. I 8 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen som träder i kraft vid ingången av år 2006 föreskrivs att rätten att väcka åtal för brott för vilket det strängaste straffet är fängelse på livstid inte preskriberas. Lydelsen för 8 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen förslås på motsvarande sätt bli ändrad så att rätten att döma ut straff för ett brott som avses i 1 § 1 mom. inte preskriberas. Strafflagens 8 kap. 10 § 1 mom. som gäller när utdömt fängelsestraff förfaller förslås för sin del bli ändrat så att ett fängelsestraff på livstid och ett fängelsestraff på viss tid som dömts ut för ett brott som nämns i 1 § 1 mom. förfaller inte.

Strafflagens 8 kap. 1 § 4 mom. förslås bli ändrat på det sätt som ändringen av lagstiftningen förutsätter. På grund av revideringen av 40 kap. i strafflagen om tjänstebrott är det inte motiverat att i första meningen av momentet skilja åt tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda arbetstagare. Å andra sidan förutsätter lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon och intagandet av preskriptionsbestämmelserna i anslutning till denne i 8 kap. i strafflagen att momentet kompletteras med vissa särskilda preskriptionstider om tre år i fråga om brott med anknytning till fartyg.

Strafflagens 8 kap. 9 och 14 § förslås bli ändrade så att de motsvarar revideringarna av 10 kap. i strafflagen angående förverkandepåföljder. Dessa revideringar har redan beaktats i gällande 8 kap. 7 och 12 § i strafflagen vid ändringarna av dessa år 2001. Lagrummet angående när ett ungdomsstraff förfaller i 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff förslås bli upphävt och en bestämmelse som

motsvarar detta skall som en ny 12 a § fogas till 8 kap. i strafflagen. Dessutom skall hänvisningen i 8 kap. 18 § 1 mom. angående när ett villkorligt straff förfaller ändras, eftersom lagen om villkorligt straff har upphävts. I 2 b kap. 3 § 2 mom. i strafflagen bestäms när villkorligt fängelse förfaller.

I 16 kap. i strafflagen föreslås bli intagen en ny 5 a §, genom vilken missbruk av annan persons identitetsbevis kriminaliseras. För brottet i fråga skall dömas till böter den som i syfte att vilseleda en enskild person för att lämna i rättsligt hänseende betydelsefull uppgift använder en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant av myndighet utfärdat intyg. Utredningen av brottet och lagföringen av gärningsmannen förutsätter ändringar i tvångsmedelslagen, vars 1 kap. 1 § 1 mom. och 5 kap. 10 § 1 mom. föreslås bli kompletterade med missbruk av annans identitetsbevis som ett brott för vilket den allmänna rätten att gripa gällor och för vilket på den misstänkte får företas kroppsvisitation.

Till 25 kap. i strafflagen skall fogas en ny 5 a § om bortförande av barn. Det är fråga om bortförande av barn om vid egenmäktigt omhändertagande av barn ett barn, i strid med rätten att ta vård om barnet, förs bort från den stat där barnet är bosatt eller kvarhålls utom den staten, och rätten att ta vård om barnet faktiskt utövades vid den tidpunkt barnet bortfördes eller kvarhölls, eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Som straff skall dömas böter eller fängelse i högst två år. Strafflagens 25 kap. 5 § om egenmäktigt omhändertagande av barn skall kompletteras så att bestämmelsen är sekundär i förhållande till bestämmelsen om bortförande av barn. Till 25 kap. i strafflagen skall också fogas en 9 a § som gäller åtgärdseftergift enligt vilken vid bortförande av barn får eftergift ske i fråga om åtal eller straff, om gärningsmannen frivilligt har återlämnat barnet, om barnets fördel kräver det eller om det finns andra särskilda skäl till det.

Strafflagens 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten föreslås bli ändrade så att det i lagrummen i fråga nämns grov människohandel i stället för människorov. Strafflagens 48 a kap 7 § skall ändras så

att den andra meningen i lagrummet avlägsnas och motsvarande mening fogas till 8 kap. 1 § 4 mom. angående särskilda preskriptionstider. Meningen avser den kortaste preskriptionstiden om tre år för i 48 a kap 7 § avsett fiskebrott.

4. Propositionens konsekvenser

Propositionen har inte ekonomiska konsekvenser, konsekvenser för myndigheternas verksamhet eller miljökonsekvenser som skall beaktas vid lagberedningen. Man kan inte t.ex. anta att ändringarna i anslutning till preskriptionen för åtalsrätten avseende sexualbrott som riktat sig mot barn eller kriminaliseringen av missbruk av annan persons identitetsbevis för de myndigheter som är verksamma med sådana brott skall medföra så mycket ytterligare arbete att personalen på motsvarande sätt måste ökas. Det kan inte antas att icke preskriberade brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion i nämnvärd grad handläggs av finska myndigheter. Bortförande av barn är för sin del redan kriminaliserat som egenmäktigt omhändertagande av barn. I övrigt föreslås i propositionen endast ändringar av teknisk natur som anknyter till ändring av annan lagstiftning.

Genom vissa förslag i propositionen eftersträvas verkningar som kan karaktäriseras som samhällseliga. Genom de ändringar som anknyter till preskriptionen för sexualbrott som riktat sig mot barn eftersträvas förutom att de personer som gjort sig skyldiga till dessa brott effektivare än tidigare ställs till svars dessutom att betona klandervärdheten i dessa gärningar och på det sättet att inverka brottspreventivt på beteendet, värderingarna och inställningen. Straffbestämmelsen om bortförande av barn syftar till att åstadkomma samma verkningar.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på ett vid justitieministeriet som regeringens proposition utformat förslag till bestämmelser om avvikande preskription för vissa brott, missbruk av annan persons identitetsbevis och bortförande av barn (justitieministeriets utlåtanden och

utredningar 2005:6).

Justitieministeriet begärde yttranden om förslaget av 26 myndigheter och organisationer. Det begärda yttrandet gavs av social- och hälsoministeriet, försvarsministeriet, utrikesministeriet, Riksåklagarämbetet, centralkriminalpolisen, Helsingfors hovrätt, Östra Finlands hovrätt, Uleåborgs tingsrätt, Vanda tingsrätt, åklagarmyndigheten i Åbo härad, polisinrättningen i Helsingfors härad, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry. Tingsrättsdomarna rf., Finlands Advokatförbund,

Finlands Juristförbund rf, Förbundet för makalösa föräldrar i Finland rf, Föräldraförbundet i Finland rf., Kaapatut Lapset ry, Finlands Hotell- och Restaurangförbund FHR rf och Servicebranschernas fackförbund PAM rf. Utan begäran yttrade sig Kriscentret för våldtäktsoffer/Tukinainen ry. Justitieministeriet har sammanställt ett remissammandrag med anledning av yttrandena (justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2005:15). Efter remissförfarandet har regeringens proposition färdigställts vid justitieministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av strafflagen

8 kap. Om preskription

1 §. Preskription av åtalsrätten. I 1 mom. i paragrafen bestäms att rätten att väcka åtal för brott för vilket det strängaste straffet är fängelse på livstid preskriberas inte. I 1 mom. i paragrafen föreslås nu en bestämmelse om att åtalsrätten inte heller preskriberas om det är fråga om krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden.

Tillägget till 1 mom. i paragrafen anknyter till artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen som är bindande för Finland och enligt vilken brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion inte skall preskriberas. I avsnitt 2.4. i den allmänna motiveringen har behandlats på vilket sätt de brott omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion och de brott som är kriminaliserade i 11 kap. i strafflagen motsvarar varandra samt frågor i anknytning till lindrigt krigföringsbrott enligt 11 kap. 3 § i strafflagen och stannat för att de föreslagna brotten skall nämnas i 8 kap. 1 § 1 mom.

I 4 mom. i paragrafen föreskrivs att preskriptionstiden för tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda arbetstagare är minst fem år. Dessutom föreskrivs i momentet för vissa miljöbrotts del en preskriptionstid om tio år. Det föreslås att till momentet fogas till två meningar som ansluter sig till lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon.

Som det framgår av avsnitt 2.4. i den allmänna motiveringen har revideringen av 40 kap. i strafflagen gjort det onödigt och otillräckligt att på det sätt som görs i 4 mom. skilja åt tjänstebrott och brott begångna av offentligt anställda arbetstagare. Till sådana tjänstebrott som straffbelagts i 40 kap. i strafflagen kan göra sig skyldig till förutom tjänsteman och offentligt anställd också and-

ra personer i enlighet med 12 § i kapitlet. Det är tillräckligt att minimipreskriptionstiden för att väcka åtal enligt 8 kap. 1 § 4 mom. knyts till uteslutande tjänstebrott utan en närmare definition av kretsen för gärningsmän.

Till 48 kap. 8 § i strafflagen som upphävs vid ingången av år 2006 har i anknytning till lagstiftningen om Finlands ekonomiska zon fogats en andra mening, som gäller sådan från ett utländskt fartyg inom Finlands ekonomiska zon begången gärning som avses i 28 § i lagen om förhindrande av miljöförorening från fartyg och som kriminaliseras i 48 kap. 1—4 § och vars särskilda preskriptionstid är tre år. I samma sammanhang bestäms i andra meningen i 48 a kap. 7 § i strafflagen som fogats till lagrummet att den kortaste preskriptionstiden för det fiskebrott som avses i paragrafen är tre år. På grund av att 48 kap. 8 § i strafflagen upphävts och på grund av koncentrereringen av preskriptionsbestämmelserna till 8 kap. i strafflagen föreslås att en reglering som motsvarar nämnda mening bli intagen i 8 kap. 1 § 4 mom. som föreskriver om särskilda preskriptionstider. Ändringen som avser den första meningen i 48 kap. 8 § och som avser vissa miljöbrott har redan genomförts i 8 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 5 mom. enligt vilket åtalsrätten för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år. Detsamma skall gälla våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot en person som inte fyllt 18 år.

Med ordet ”tidigast” hänvisas i detta sammanhang till att man vid sidan av preskriptionen av åtalsrätten baserad på åldern också skall beakta den allmänna preskriptionstiden för brott som ingår i 8 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen och som grundar sig på maximistraffet. Om det återstår av denna allmänna preskriptionstid då barnet fyller 28 år löper den från gärningstidpunkten räknade preskriptionstiden vidare i normal ordning. Också den preskriptionstid som grundar sig

på målsägandens ålder skall kunna förlängas med ett år på grundval av 8 kap 4 mom. i strafflagen.

6 §. Preskription som förhindrar utdömande av straff. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs att rätten att döma ut straff för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid inte preskriberas. Artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen förutsätter att för brott som omfattas av dess jurisdiktion skall kunna dömas ut straff oaktat bestämmelserna i 8 kap. 6 § i strafflagen. I 1 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse om att rätten att döma ut straff för de brott som avses i 1 § 1 mom. preskriberas inte. Rätten att döma ut straff för krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden och grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden preskriberas inte.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrat så att det innehåller bestämmelser i anknytning till 2 mom. avseende sexualbrott som riktat sig mot barn. Samtidigt föreslås att en reglering som motsvarar 3 mom. fogas till paragrafen som ett nytt 4 mom.

Enligt det ändrade 3 mom. i paragrafen skall det inte vara möjligt att för brott som avses i 1 § 5 mom. döma ut straff efter det att den tid som nämns i 2 mom. i paragrafen har löpt ut och tio år har förflutit från det att målsäganden fyllt 28 år. I momentet skall intas ett undantag från 2 mom. i paragrafen enligt vilket straff för annat brott än sådant som avses i 1 mom. inte får dömas ut, då en viss tid löpt från det att preskriptionstiden för åtalsrätten inletts. För de nu aktuella sexualbrotten som riktat sig mot barn innebär 2 mom. att ett straff för att förhindra preskription skall dömas ut inom tio år från det åtalsrätten preskriberats.

I det ändrade 3 mom. skall beaktas att för de sexualbrott som riktat sig mot barn och som avses i 1 § 5 mom. gäller två tidpunkter då preskriptionstiden för åtalsrätten löper ut. Av dessa bestäms den ena enligt 1 § 2 mom. och den andra enligt 1 § 5 mom. Straff skall kunna dömas ut om blott någondera av tio-årsstiderna som anges i 3 mom. inte löpt ut.

Det nya 4 mom. i paragrafen skall med undantag för ett tillägg motsvara 8 kap. 6 §

3 mom. som träder i kraft vid ingången av år 2006 och i vilket föreskrivs att ett utdömt straff förfaller, om den dom som gäller straffet inte har blivit verkställbar innan den i 2 mom. nämnda tiden har löpt ut. I det nya 4 mom. föreslås en hänvisning också till 3 mom. Ett utdömt straff skall i fråga om de brott som avses i 1 § 5 mom. inte förfalla, om den dom som gäller straffet har blivit verkställbart innan den i 2 eller 3 mom. nämnda tiden har löpt ut.

9 §. Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd. Paragrafens tredje mening föreslås bli ändrad så att den motsvarar tredje meningen i gällande 8 kap. 7 § i strafflagen. I sistnämnda lagrum föreskrivs att om yrkande på förverkande gäller ett sådant hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, preskriberas yrkandet dock inte. Strafflagens 8 kap. 7 § har ändrats genom lag 875/2001 som trädde i kraft vid ingången av år 2002 och i vilken föreskrivs också om förverkandepåföljder enligt 10 kap. i strafflagen. Denna ändring kunde inte beaktas då riksdagen på nytt behandlade revideringen av bestämmelserna om den straffrättsliga preskriptionen sedan republikens president lämnat de lägrevideringar som ingick i riksdagens svar RS 6/2001 2001 rd utan stadfästelse.

10 §. När utdömt fängelsestraff förfaller. Enligt 1 mom. i paragrafen förfaller ett fängelsestraff på livstid inte. Enligt artikel 29 i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller preskriptionstiden inte de brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion. Paragrafens 1 mom. bör ändras så att bestämmelsen om när ett utdömt fängelsestraff förfaller inte heller avser de brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och som föreslås bli intagna i de ändrade 1 § 1 mom. och 6 § 1 mom. Dessa brott, dvs. krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden och grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden skall nämnas i 1 § 1 mom.

12 a §. När utdömt ungdomsstraff förfaller. För tydlighetens skull är det skäl att så långt det är möjligt koncentrera preskriptionsbestämmelserna till 8 kap. i strafflagen. Av

denna orsak föreslås att till 8 kap. fogas en bestämmelse om när utdömt ungdomsstraff förfaller. Enligt bestämmelsen förfaller ett ungdomsstraff, om verkställigheten inte har börjat inom tre år från den dag då den laga-kraftvunna domen gavs. Bestämmelsen finns i 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff och föreslås bli upphävd.

14 §. *När utdömd förverkandepåföljd förfaller.* I paragrafen föreslås en ändring som på samma sätt som ändringen av 9 § anknyter till de ändringar av gällande 8 kap. som trädde i kraft vid ingången av år 2002. I den andra meningen skall bestämmas att om förverkandepåföljden gäller sådana hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap 5 §, förfaller verkställigheten av förverkandepåföljden dock inte. För tillfället finns motsvarande bestämmelse i gällande 8 kap. 12 § i strafflagen.

18 §. *Hänvisningsbestämmelse.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat att lyda så att i 2 b kap. 3 § 2 mom. (i strafflagen) bestäms när villkorligt fängelse förfaller. I 8 kap. 18 § 1 mom. föreskrivs att i lagen om villkorligt straff bestäms när ett villkorligt straff förfaller. Lagen i fråga har upphävts genom lag om ändring av strafflagen (520/2001) som trädde i kraft den 1 september 2001 och genom vilken bestämmelserna om villkorligt fängelse intogs i det nya 2 b kap. i strafflagen och enligt av straffen endast fängelse kan dömas ut villkorligt. I 2 b kap. 3 § 2 mom. i strafflagen bestäms att ett villkorligt straff förfaller, om det inte enligt 5 § bestäms att straffet skall verkställas. I sistnämnda paragraf bestäms om förutsättningarna för bestämmande om verkställighet och om sätten för att genomföra verkställigheten.

19 §. *Vissa bestämmelser tillämplighet i tiden.* I slutet av 8 kap. föreslås bli intagen en bestämmelse angående den tillämpligheten i tiden av vissa bestämmelser som nu föreslås bli intagna i kapitlet. Enligt bestämmelsen skall bestämmelserna i 1 § 5 mom. och 6 § 3 mom. samt i fråga om brott som avses i 1 § 5 mom. bestämmelserna i 6 § 4 mom. tillämpas, om brottet har begåtts den 1 januari 1999 eller senare. Lagen om ändring av strafflagen avses träda i kraft den 1 januari 2006.

Paragrafen skall gälla en retroaktiv tillämpning av preskriptionsbestämmelserna i fråga om vissa sexualbrott som riktat sig mot barn. I paragrafen skall intas ett undantag från de allmänna bestämmelserna om tillämplighet i tiden. Enligt 3 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen tillämpas på brott den lag som gällde när brottet begicks. I 2 mom. i samma paragraf föreskrivs att om när domen meddelas gäller en annan lag än den som gällde när brottet begicks skall dock den nya lagen tillämpas, om den leder till lindrigare slutresultat. Behovet av undantagsbestämmelsen i fråga om tillämpligheten i tiden och inledningstidpunkten för den retroaktiva tillämpningen behandlas nedan i avsnitt 3.

16 kap. Om brott mot myndigheter

5 a §. *Missbruk av annan persons identitetsbevis.* I paragrafen föreslås att missbruk av annan persons identitets bevis kriminaliseras. Till brottet gör sig skyldig den som i syfte att vilseleda en enskild person lämnar en i rättsligt hänseende betydelsefull uppgift genom att använda en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg som har utfärdats av en myndighet. Som straff skall kunna dömas ut eller i strafforderförfarande utfärdas endast böter. För enkelhetens skull nämns i brottrubriceringen endast identitetsbevis, fastän paragrafen alltså skall tillämpas på användning av också andra motsvarande handlingar som utfärdats av myndigheter.

Typfallet för tillämpningen av straffbestämmelsen är då en i allmänhet minderårig person försöker köpa alkohol eller tobak eller komma in på ett utskänkningsställe och i det sammanhanget använder annan persons identitetsbevis eller motsvarande handling för att utvisa att personen är äldre än han eller hon i verkligheten är. Det är möjligt att göra sig skyldig till brottet också t.ex. vid en kontroll av åldern i samband med anskaffning av fyrverkeripjäser.

I praktiken sker brottet alltid i syfte att vilseleda, dvs. för att avsiktligen lämna felaktiga uppgifter. Vilseledandet sker i detta fall dock inte för att bereda sig ekonomisk fördel eller för att skada någon annan som det förutsetts för bedrägeri enligt 36 kap. 1 § i

strafflagen. Gärningsmannen behöver inte lyckas i fråga om sitt vilseledande, utan redan en användning i syfte att vilseleda uppfyller rekvisitet.

Lämnande av den rättsligt relevanta uppgiften skall anknyta till vilseledandet. Relevanta uppgifter är sådana genom vilka gärningsmannen får till godo en tjänst, får inträde till något ställe eller får till godo någon annan prestation som han eller hon inte är berättigad till på grundval av de bestämmelser som förpliktar den enskilda person som är föremål för vilseledandet. Det skall alltså inte vara straffbart att t.ex. bland vänner i skämtyfte använda en annan persons identitetsbevis.

Missbruket skall uttryckligen rikta sig mot en enskild person. I 16 kap. 5 § (lämnande av oriktiga personuppgifter) i strafflagen straffas den som lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet eller som i detta syfte använder en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg i syfte att vilseleda en myndighet. Uppgiften lämnas då i praktiken till en tjänsteman, angående vilken definitionen i de syften som ingår i strafflagen är intagen i 40 kap. 11 § 1 punkten i strafflagen. En person kan göra sig skyldig till lämnande av oriktiga personuppgifter, fastän uppgiften i första hand lämnas till en enskild person, om denne bistår en myndighet som utövar offentlig makt och om uppgiften förmedlas från den enskilda personen till en myndighet. Ett sådant vilseledande blir sällan aktuellt i de fall av vilseledande som avses i 16 kap. 5 a § i strafflagen. Om det dock skulle hända, skall gärningsmannen straffas på grundval av 16 kap. 5 § i strafflagen för det strängare kriminaliserade lämnande av oriktiga personuppgifter.

De intyg som används vid ett vilseledande i anslutning till missbruk av annans identitetsbevis definieras på samma sätt som i 16 kap. 5 § i strafflagen med undantag för att intyget skall vara utfärdat av myndighet. Den handling som används vid vilseledandet anses som utfärdad av myndighet om den utfärdats av en instans som nämns i 40 kap. 11 § 1 mom. i strafflagen. Användning av utländska identitetsbevis och motsvarande handlingar omfattas inte av straffbarheten. Tillämpningen av bestämmelserna i 16 kap. i strafflagen är begränsad till endast finska

myndigheter. Det är också svårare att göra iakttagelser och dra slutsatser i fråga om innehållet avseende i utlandet utfärdade intyg än i Finland utfärdade handlingar.

Avgränsningen av intygen att gälla sådana intyg som utfärdats av myndigheter medför tydlighet i fråga om tillämpningen av bestämmelsen. Å andra sidan är kretsen av handlingar tillräckligt omfattande för att t.ex. övervakning av åldersgränser utan svårighet skall kunna göras. Missbruk av annans identitetsbevis kan också anses mindre klandervärt än lämnande av oriktiga personuppgifter som riktat sig mot myndighetsverksamheten, varför kretsen för de intyg som används för att begå det förstnämnda brottet kan hållas mera avgränsad och straffröskeln på detta sätt något högre. Dessutom effektiveras övervakningen av t.ex. åldersgränser av att den utförs med hjälp av handlingar som utfärdats av myndigheter, vilket ger handlingarna en hög tillförlitlighet.

Intygen i fråga skall ha ett högt bevisvärde. Detta innebär att missbruk av annan persons identitetsbevis i praktiken enbart kan utföras genom användning av ett bildföresett intyg. Utöver de handlingar som nämns i paragrafen kan komma ifråga t.ex. studiekort, av Folkpensionsanstalten utfärdat kort och av arbetsgivare föresett kort om arbetsgivaren är en myndighet och om dessa handlingar är försedda med fotografi.

Om den rätta innehavaren av intyget ifråga har överlåtit det till den person som gör sig skyldig till missbruk uttryckligen i missbrukssyfte gör den riktiga innehavaren sig skyldig till i 5 kap 6 § avsedd medhjälp till missbruk av annan persons identitetsbevis. Den rätta innehavarens medverkan kan dock vara förknippad med bevissvårigheter, varför han eller hon i oklara fall kan tänkas bli ostraffad. Å andra sidan kan den som gör sig skyldig till missbruk av annan persons identitetsbevis tänkas ha stulit intyget från dess rätta innehavare, varvid den som missbrukar intyget också bör straffas för snatteri eller stöld beroende på fallet. Den som missbrukat intyget kan också tänkas ha fått det lagligt i sin besittning, varvid också ett förskingringsbrott kan bli aktuellt.

I samband med utredning av missbruk av annan persons identitetsbevis skall det miss-

brukade intyget kunna tas i beslag i enlighet med 4 kap. 1 § i tvångsmedelslagen, om det finns skäl att anta att det kan ha betydelse som bevis i brottmål eller att det avhånts någon genom brott. Beslaget skall enligt 4 kap. 11 § 1 mom. hävas så snart det inte längre behövs, vilket i praktiken betyder att intyget återlämnas till dess rätta innehavare. I praktiken torde man i allmänhet kunna återlämna intyget till dess rätta ägare utan att ta det i beslag, eftersom det är möjligt att i bevissyfte t.ex. fotografera eller ljuskopiera intyget. Ett icke bearbetat intyg som har utfärdats av myndighet och som det nu är fråga om kan inte på grundval av bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen dömas förverkat till staten.

I fråga om vissa intyg med anknytning till identiteten finns i lagstiftningen bestämmelser om borttagande eller indragning av intyget. Enligt 14 § 2 mom. 4 punkten i passlagen (642/1986) kan ett pass dras in om passet används av annan än den som det har utfärdats för. Enligt 7 § 2 mom. 3 punkten i lagen om identitetskort (829/1999) kan ett identitetskort dras in om det obehörigen använts av någon annan än den som det har utfärdats för. Enligt detaljmotiveringen i för nämnda bestämmelse i passlagen (RP 201/1985 rd) är grunden för en indragning i allmänhet att innehavaren av passet själv har överlåtit sitt pass att användas av annan. Något slags ändring i tänkesättet beskrivs av att i detaljmotiveringen för nämnda bestämmelse i lagen om identitetskort (RP 18/1999 rd) betonas indragningen som uttryckligen en åtgärd som skall skydda kortinnehavaren från missbruk. Missbruk av annan persons identitetsbevis kan inte anses som ett så allvarligt brott att passet eller identitetskortet i allmänhet bör indras ens i det fall att den rätta innehavaren överlåtit handlingen för missbruk. Situationen kan bedömas annorlunda då genom missbruket av handlingen eftersträvas ekonomisk vinning eller att skada någon annan, som i fråga om t.ex. bedrägeribrott.

Undersökningen och utredningen av missbruk av annan persons identitetsbevis förutsätter i praktiken att den person för vilken intyget uppvisas eller den som i övrigt upptäcker missbruket har rätt att gripa gärningsmannen för överlämnande till polisen. Undersökningsrelaterade skäl förutsätter också

en möjlighet till kroppsvisitation om den misstänkte inte frivilligt överlåter sådant annan persons identitetsbevis som han eller hon har i sin besittning. Tvångsmedelslagens 1 kap. 1 § 1 mom. och 5 kap. 10 § 1 mom. föreslås bli kompletterat så att missbruk av annan persons identitetsbevis utgör ett brott vilket omfattas av den allmänna rätten att gripa och rätten att företa kroppsvisitation.

25 kap. Om brott mot friheten

5 §. Egenmäktigt omhändertagande av barn. Till paragrafen föreslås ett tillägg som ansluter sig till kriminaliseringen av bortförande av barn i den nya 25 kap. 5 a § i strafflagen. Enligt tillägget straffas gärningsmannen för egenmäktigt omhändertagande av barn om gärningen inte utgör bortförande av barn enligt 5 a §. Om den gärning som avses i 5 § begås på ett sådant sätt som avses i 5 a § 1 och 2 punkten skall gärningsmannen dömas för bortförande av barn. Rekvisitet för egenmäktigt omhändertagande av barn skall ingå i rekvisitet för bortförande av barn.

5 a §. Bortförande av barn. I paragrafen föreslås bli stiftat att om vid egenmäktigt omhändertagande av barn

1) ett barn, i strid med rätten att ta vård om barnet, förs bort från den stat där barnet är bosatt eller kvarhålls utom den staten, och

2) rätten att ta vård om barnet faktiskt utövades vid den tidpunkt barnet bortfördes eller kvarhölls, eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum

skall gärningsmannen för bortförande av barn dömas till böter eller fängelse i högst två år.

De faktorer som inverkat på straffbestämelsen för bortförande av barn har redan behandlats i avsnitt 3.2. i den allmänna motiveringen. Det är fråga om ett egenmäktigt omhändertagande av barn vid vilket barnet olovligt förs bort från den stat där barnet är bosatt eller kvarhålls olovligen utom den staten. Enligt 25 kap. 5 § hör till rekvisitet barnets ålder (under 16 år), gärningsmannakretsen och egenmäktigheten. Med egenmäktighet avses i detta sammanhang det samma som i den privaträttsliga regleringen avses

med olovlighet. Genom den nya straffbestämmelsen eftersträvas på samma sätt som i fråga om egenmäktigt omhändertagande av barn att det faktiska vårdnadsförhållandet i fråga om barnet inte kränks och alltså att oundvikliga skadliga följdverkningar för barnet i anslutning till bortförandet av barn undviks.

Den nya paragrafens rekvisitfaktorer i två punkter grundar sig på 30 § i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt och på artikel 1.a i Haagkonventionen som lagrummet grundar sig på. Enligt bestämmelserna i fråga blir som alternativa gärningsformer aktuella olovligt bortförande eller kvarhållande av barn. Dessutom grundar sig rekvisitfaktorerna på 32 § 1 mom. i nämnda lag och artikel 3.1 i Haagkonventionen som lagrummet grundar sig på. Enligt sistnämnda bestämmelser definieras olovligt bortförande och kvarhållande. Bortförande av barn är straffbart i Finland då tillämpningsförutsättningarna för finsk strafflag enligt 1 kap. i strafflagen uppfylls oberoende av om barnet förts bort från Finland eller inte återlämnats till Finland eller om barnets förts till Finland eller inte återlämnats från Finland.

I avsnitt 3.2. i den allmänna motiveringen har redan behandlats förhållandet mellan straffbestämmelsen för bortförande av barn och andra straffbestämmelser. Vid sidan av bortförande av barn skall gärningsmannen straffas för de andra brott han eller hon gör sig skyldig till i samband med bortförande av barn. Enligt det föreslagna tillägget till 25 kap. 5 § i strafflagen skall bestämmelsen i fråga dock tillämpas endast då gärningen inte är straffbar som bortförande av barn. Gärningsmannen skall dömas till straff för såväl frihetsberövandebrott som för bortförande av barn om rekvisitet för vardera uppfylls. Detta gäller också de andra i 25 kap. kriminaliserade gärningar förutom egenmäktigt omhändertagande av barn.

Det kan i praktiken vara problematiskt att definiera när gärningsmannen i samband med ett bortförande av barn berövar barnet rörelsefriheten eller isolerar barnet från sin omgivning på ett sådant sätt att gärningsmannen vid sidan av bortförande av barn gör sig skyldig till ett frihetsberövandebrott. Vid bedömningen av om gärningsmannen också

gjort sig skyldig till frihetsberövande är viljan hos det barn som brottet riktat sig mot av avgörande betydelse. Gärningen skall inte anses som frihetsberövande om barnet har lämnat sitt giltiga samtycke till gärningen (RP 94/1993 rd, s. 107). Det är inte fråga om frihetsberövande om ett barn som fyllt 12 år eller som är yngre och tillräckligt utvecklat har givit sitt samtycke till att byta boningsort eller rentav velat det. Enligt rättslitteraturen kan det vara fråga om frihetsberövande också då barnet är så litet att man inte kan tala om något samtycke. Det är domstolens sak att på grundval av allmänna åklagarens bevisning bedöma om gärningsmannen vid sidan av bortförande av barn gjort sig skyldig till också ett frihetsberövandebrott.

Vid den tidpunkt då barnet förs till utlandet eller inte återlämnas skall barnet vara yngre än sexton år. Brottet uppfylls i den stund då bortförandet till utlandet sker eller barnet inte återlämnas. Bortförande av barn som brott varar dock så länge som barnet egenmäktigt hålls i gärningsmannens besittning tills barnet fråntas gärningsmannen, gärningsmannen överläter barnet från sin besittning, barnet fyller sexton år eller beslut fattas om att barnet inte skall återlämnas. Efter det att beslut om att barnet inte skall återlämnas har fattats kan bortförandet av barnet inte längre anses som egenmäktigt på det sätt som straffbestämmelsen förutsätter. Fastän ändring söks i beslutet om att återlämning inte skall ske avbryter beslutet dock bortförandet av barn, om besvärmyndigheten kommer till samma slutresultat. Till brottet kan göra sig skyldig en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare eller någon annan som står barnet nära. Personer som står barnet nära kan vara t.ex. nära släktingar eller sådana personer som undantagsvis vårdar eller fostrar barnet t.ex. på grund av att vårdnadshavaren är sjuk eller frånvarande.

Begreppet rätten att ta vård om barn skall i detta sammanhang tolkas omfattande i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt 32 § 1 mom. 1 punkten i sagda lag har rätt att ta vård om barn en person eller inrättning eller något annat organ, antingen enskilt eller gemensamt enligt rättsordningen i den stat där barnet omedelbart före bortförandet

eller kvarhållandet var bosatt. Enligt 33 § i lagen avses med rätten att ta vård om barn rättigheter och skyldigheter som hänför sig till vårdnaden av barnets person, särskilt rätten att bestämma dess boningsort.

Den med hänsyn till finska barn viktigaste regleringen angående vårdnad om barn ingår i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Vid bedömningen av om ett bortförande av barn har skett är de centrala bestämmelserna i lagen 3 § (barnets vårdnadshavare), 4 § (vårdnadshavarens uppgifter), 5 § (samarbete mellan vårdnadshavare), 6 § (vårdnadshavare på grund av barnets födsel), 7 § (avtal mellan föräldrarna angående vårdnad om barn och umgängesrätt), 8 § (fastställelse av avtal) och 9 § (domstols beslut angående vårdnad om barn och umgängesrätt).

Bortförandet av barn skall kränka rätten att ta vård om barn som bestäms av lagstiftningen för vårdnadsförhållandet, myndigheternas beslut och andra rättsligt relevanta grunder enligt rättsordningen på barnets boningsort. En grund för rätten att ta vård om barn kan också vara ett interimistiskt förordnande om vårdnaden om barnet.

Med hänsyn till rätten att ta vård om barnet saknar det betydelse hur vårdnadshavarens ställning beskrivs i lagstiftningen och i myndighetsbeslut. Umgängesrätten och rätten att ha barnet hos sig omfattas inte av rätten att ta vård om barn. Då rätten att ta vård om barn hör gemensamt till flera instanser skall var och en instans självständigt anses som innehavare av rätten enligt 1 punkten till att ta vård om barn. Till bortförande av barn kan inte göra sig skyldig den förälder som har rätt ensam att bestämma om barnets boningsort.

Ett barn kan på det sätt som bortförande av barn förutsätter egenmäktigt omhändertaras från också annan person än dess vårdnadshavare enligt finsk lag, om barnet före gärningen i enlighet med lagstiftningen i den stat där barnet är bosatt eller på det sätt lagstiftningen tillåter omhändertas av någon annan person eller är placerad t.ex. i en barnskyddsinsättning och den som omhänderhar barnet har rätt att besluta om barnets boningsort. Omhändertagande av barn på försorg av socialmyndigheterna eller en åtgärd som kan jämföras med det upphäver enligt lagstiftningen i många länder inte föräldrarnas ställning som

vårdnadshavare, fastän barnet förs t.ex. till en barnskyddsinsättning där vårdnaden om barnet hör till socialmyndigheterna. I ett sådant fall skall rätten att ta vård om barn anses höra gemensamt till de föräldrar som blir vårdnadshavare och till socialmyndigheten eller barnskyddsinsättning på barnets placeringsort.

Den förutsättning som i den föreslagna paragrafen uppställts i 2 punkten angående utnyttjandet av rätten att ta vård om barn som en förutsättning för straffbarhet motsvarar det krav på olovlighet som uppställts i 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Genom straffbestämmelserna för bortförande av barn skall det faktiska vårdnadsförhållandet skyddas mot kränkningar. Behovet av ett sådant skydd kan t.ex. inte anses vara anknutet till ett fall då ett barn genom domstolsbeslut anförtrots den ena föräldern, men barnet bor fortfarande hos den andra föräldern som fråntagits vårdnaden utan att den som har rätt att ta vård om barnet på något sätt ingripit i situationen.

Det är inte fråga om ett sådant egenmäktigt förfarande som bortförande av barn förutsätter och om kränkning av rätten att vård om barn, om innehavaren av denna rätt givit sitt samtycke till förfarandet till den som fört bort barnet eller kvarhållit barnet eller på annat sätt har godkänt förfarandet. Detta motsvarar regleringen i 32 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. För att en sådant samtycke eller godkännande skall ha en effekt som eliminerar straffbarheten skall det ha givits innan brottsrequisitet uppfyllts.

Den territoriella tillämpningen av 25 kap 5 a § bestäms enligt bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen. I detta hänseende är centrala bestämmelser 1 kap. 1, 2, 5, 6, 8 och 11 § vilkas med hänsyn till bortförande av barn centrala innehåll har refererats i avsnitt 2.4. i den allmänna motiveringen. Utlämning av en person som misstänks för att ha bortfört barn kan begäras i enlighet med de förutsättningar som lagstiftningen om utlämning och internationella avtal ställer. För bortförande av barn skall kunna dömas till fängelse i högst två år, vilket innebär att det är möjligt att vid behov mot en misstänkt som befinner sig i

Finland rikta tvångsmedel enligt 1 kap. i tvångsmedelslagen som begränsar friheten och rörelsefriheten. Dessa är reseförbud, anhållande och häktning.

För bortförande av barn kan dömas böter eller fängelse i högst två år. Valet av straffslag och straffmätningen sker i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. i strafflagen. Särskilt barnets ålder, bortförandets varaktighet samt barnets förhållanden och bemötandet är av betydelse. På straffbestämningen kan inverka också om barnet göms undan uttryckligen för att förhindra en återlämning av barnet. Om gärningsmannen i anslutning till bortförandet gör sig skyldig till också annat brott, t.ex. frihetsberövande skall för brotten dömas ett gemensamt straff i enlighet med bestämmelserna i 7 kap i strafflagen.

Det vite som används för att trygga verkställigheten av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt är inte ett straff. Ett vite kan dömas ut oberoende av om en person döms för bortförande av barn och tvärtom. Det är i detta fall inte fråga om förbjuden dubbel bestraffning av samma beteende. Det utdömda vitet kan dock för gärningsmannen utgöra en sådan följd som brottet har lett till på grundval av vilken allmänna åklagaren enligt 1 kap 8 § 1 punkten i lagen om rättegång i brottmål kan besluta om åtalseftergift eller domstolen tillämpa en skälighetsgrund enligt 6 kap § 7 § 1 punkten i strafflagen eller i enlighet med 6 kap. 12 § 4 i strafflagen punkten avstå från att döma ut ett straff.

9 a §. Åtgärdseftergift. I paragrafen föreslås bestämmelser om de särskilda grunder enligt vilka åklagaren och domstolen skall kunna besluta om åtgärdseftergift i samband med bortförande av barn. Vid bortförande av barn får eftergift ske i fråga om åtal eller straff, om gärningsmannen frivilligt har återlämnat barnet, om barnets fördel kräver det eller om det finns andra särskilda skäl till det.

För att främja utredningen av och funktionsdugligheten i den internationella regleringen av bortföranden av barn är det skäl att eftersträva en lösning i sämja på det sätt att den som gjort sig skyldig till bortförande av barn återlämnar barnet frivilligt. En lösning i sämja är också i allmänhet i enlighet med barnets fördel. En särskild grund för åtgärdseftergift i anslutning till bortförande av barn

kan anses motiverad trots att enligt 1 kap. 8 § 1 punkten i lagen om rättegång i brottmål och 6 kap. 12 § 4 punkten i strafflagen åtgärdseftergift kommer i fråga i fall då gärningsmannen har avstyrat eller avlägsnat verkningarna av brottet. Med specialbestämmelsen kan betydelsen av möjligheten till åtgärdseftergift betonas.

Med frivillighet avses i detta sammanhang att den person som fört bort barnet på eget initiativ eller på begäran överlämnar barnet till dess vårdnadshavare, annan person som har rätt att omhänderta barnet eller till verkställighetsmyndighet som utreder bortförandet av barn. Med återlämnande avses alla åtgärder som leder till att barnet återlämnas till vårdnadshavaren. Gärningsmannen kan t.ex. själv överlämna barnet till barnets vårdnadshavare, föra barnet till ett flygplan för att flygas hem eller överlåta barnet till verkställighetsmyndigheterna för att återlämnas till hemlandet. Det är inte fråga om frivillighet om verkställighetsmyndigheten med tvång måste omhänderta barnet från den person som gjort sig skyldig till bortförande av barn. Det är skäl att genast underrätta gärningsmannen om möjligheten till åtgärdseftergift sedan man efter inledningen av bortförandet av barnet fått kontakt med honom eller henne.

Ett frivilligt återlämnande skall inte kunna leda till en automatisk åtgärdseftergift. Som i fråga om de andra grunderna för åtgärdseftergift enligt den föreslagna paragrafen bör gärningen alltid bedömas som en helhet. Åtgärdseftergift skall komma i fråga särskilt då återlämnandet sker snabbt efter det att gärningen inletts. Eget initiativ i fråga om återlämnandet kan dessutom särskilt tala för en åtgärdseftergift. Å andra sidan utgör ett försvarande av återlämnandet, en lång varaktighet för bortförandet av barnet eller hållande av barnet i olämpliga förhållanden faktorer som talar för att väcka åtal och att utdöma straff fastän gärningsmannen till slut har återlämnat barnet. Fastän åtal väcks och straff döms ut kan gärningsmannen på grundval av återlämnandet av barnet i enlighet med 6 kap. 6 § 3 punkten dömas till ett lindrigare straff än normalt.

Som ovan konstaterats kan ett frivilligt återlämnande av barnet samtidigt främja bar-

nets fördel. Också i övrigt skall man i samband med bortföranden av barn eftersträva att beakta hur verkningarna av sakens straffrättsliga behandling inverkar på barnets fördel efter ett bortförande av barn. I 25 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen är barnets fördel uppställd som en faktor som begränsar allmänna åklagarens rätt att väcka åtal. Bortförande av barn är allvarligare och strängare kriminaliserat än egenmäktigt omhändertagande av barn och föreslås i sin helhet underlyda allmänt åtal. Barnets fördel föreslås dock i lagen som en självständig grund för åtgärdseftergift.

Barnets fördel främjas av alla sådana avgöranden som efter ett bortförande av barn kan främja barnets möjligheter att hålla kontakt med och träffa den förälder hos vilken barnet inte bor. I vissa fall kan det antas att den straffrättsliga behandlingen skadar föräldrarnas samarbetsförmåga på ett sätt som äventyrar detta syfte. En straffrättegång mot barnets ena förälder kan också vara psykiskt tung för barnet. Detta kan vara fallet t.ex. i fall då barnet uttryckligen önskat vistas hos den förälder som fört bort barnet. Barnet kan då tänkas ha varit rentav motiverat otillfredsställt med de förhållanden från vilka den som gjort sig skyldig till bortförande av barn fört bort barnet eller till vilka gärningsmannen underlåtit att återlämna barnet.

Åtgärdseftergift skall kunna ske om det finns andra särskilda skäl till det. Som ett sådant skäl kan anges särskilt underlåtenhet att återlämna barnet. Gärningsmannen har i ett sådant fall i och för sig gjort sig skyldig till bortförande av barn, men för gärningen kan finnas sådana förståeliga och acceptabla motiv på grundval av vilka ett straff inte är skäligt. I 34 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs grunderna för vägran att förordna att ett barn skall återlämnas. I detta sammanhang kan av dessa grunder betonas de som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten som anknyter till en outhärdlig situation hos den förälder hos vilken barnet skall bo hos eller till barnets motstånd mot att återvända till nämnda förälder.

Vid bedömningen av åtalsetergift skall bedömas gärningsmannens beteende i dess helhet. Om gärningsmannen i samband med bortförandet av barn gjort sig skyldig till

också andra brott, t.ex. frihetsberövande, kan tröskeln för åtgärdseftergift hållas hög. Å andra sidan kan enbart de drag som gör bortförande av barn till ett allvarligare brott, t.ex. som gärningens varaktighet eller gömmande av barnet inte utesluta åtgärdseftergift om det finns ett annat särskilt skäl som avse i paragrafen för åtgärdseftergift. Fastän den föreslagna paragrafen inte eventuellt kan tillämpas kan på gärningsmannens förfarande tänkas bli tillämpliga de allmänna grunderna för åtgärdseftergift angående vilka föreskrivs i 1 kap 8 § om rättegång i brottmål och 6 kap. 12 § i strafflagen. Grunderna för åtalsetergift (en ringa gärning, gärningsmannens unga ålder) som ingår i 1 kap 7 § i den förstnämnda lagen kan i allmänhet inte bli tillämpliga i fråga om bortföranden av barn.

34 a kap. Om terroristbrott

1 §. Brottsom begåtts i terroristiskt syfte. Paragrafens 1 mom. 5 punkten föreslås bli ändrad så att i den förteckning över brott som ingår i den nämns grov människohandel i stället för människorov. Strafflagen har ändrats genom lag 650/2004 som trädde i kraft den 1 augusti 2004 så att något brott med rubriceringen "människorov" inte längre finns. Gärningen motsvaras av grov människohandel som utgör brott enligt 25 kap 3 a § i strafflagen.

5 §. Finansiering av terrorism. I paragrafens 1 mom. 5 punkten föreslås en identisk ändring med den som företas i 1 § 1 mom. 5 punkten. I stället för människorov skall i brottsförteckningen nämnas grov människohandel.

48 a kap. Om naturresursbrott

7 §. Från utländska fartyg i den ekonomiska zonen begångna fiskebrott och döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrott. Paragrafen föreslås bli ändrad så dess andra mening avlägsnas. I sagda mening föreskrivs att den kortaste preskriptionstiden för ett fiskebrott enligt paragrafen är tre år. På grund av koncentreringen av de straffrättsliga preskriptionsbestämmelserna till 8 kap. i strafflagen föreslås meningen bli intagen som 1 § 4 mom. i nämnda kapitel.

1.2. Lag om upphävande av 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff

I 6 § 4 mom. bestäms att ett ungdomsstraff förfaller, om verkställigheten inte har inletts inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. På grund av att preskriptionsbestämmelserna koncentreras föreslås momentet bli upphävt och en bestämmelse med samma innehåll föreslås bli fogad till 8 kap. i strafflagen som en ny 12 a §.

1.3. Lag om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen

1 kap. Gripande, anhållande och häktning

1 §. Allmän rätt att gripa. Till 1 mom. i paragrafen föreslås bli fogat missbruk av annan persons identitetsbevis som ett brott som omfattas av rätten att gripa en gärningsman på bar gärning eller på flyende fot. Utan tillägg skulle rätten att gripa inte finnas, eftersom för brottet i fråga kan dömas ut endast böter.

Utvidgningen av den allmänna rätten att gripa att gälla missbruk av annan persons identitetsbevis är motiverad av den orsaken att ställandet till svars de personer som gjort sig skyldig till dessa gärningar annars skulle äventyras. Om den som misstänks för brott efter att ha avslöjats inte frivilligt blir på platsen för att invänta den tillkallade polismannen förblir gärningen oftast outredd. Det kan antas att en betydande del av de som åkt fast för missbruk av annans personbevis försöker undvika en utredning av ärendet. Behovet av en utvidgning av rätten att gripa har närmare motiverats i avsnitt 3.2. i den allmänna motiveringen.

5 kap. Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

10 §. Förutsättningar för kroppsvisitation. Till 1 mom. i paragrafen föreslås bli fogat missbruk av annan persons identitetsbevis som ett brott för vilket får företas kroppsvisitation.

Kroppsvisitationen är behövlig om den misstänkte inte frivilligt till polisman överlä-

ter det annan persons identitetsbevis som den misstänkte har i sin besittning. Borttagandet av identitetsbeviset från den misstänkte kan behövas för ett beslag som avses i 4 kap. 1 § i tvångsmedelslagen. Det är då fråga om att identitetsbeviset kan utgöra bevis i brottsärendet eller att det har avhånts någon genom brott. Identitetsbeviset kan också ha betydelse med hänsyn till utredningen av brottet fastän det inte tas i beslag.

2. Närmare bestämmelser

Lagförslagen innehåller inga bestämmelser enligt vilka kan utfärdas närmare bestämmelser och föreskrifter.

3. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2006. Orsaken till den valda tidpunkten är att det nya 8 kap. i strafflagen då träder i kraft, vilket kapitel i omfattande grad föreslås bli ändrat i denna proposition.

Till 8 kap. i strafflagen föreslås dock bli fogad en ny 19 § angående tillämpning i tiden av vissa bestämmelser. Enligt lagrummet i fråga skall kapitlets 1 § 5 mom., 6 § 3 mom. och på de brott som avses i 1 § 5 mom. 6 § 4 mom. tillämpas på brott som begåtts den 1 januari 1999 eller efter det. Dessa bestämmelser avser en avvikande preskription i fråga om vissa sexualbrott som riktat sig mot barn.

Enligt 3 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen tillämpas på ett brott den lag som gällde när brottet begicks. I 2 mom. i paragrafen föreskrivs att om när domen meddelas gäller en annan lag än den som gällde när brottet begicks, skall på en gärning som har begåtts under denna tid tillämpas den nya lagen om den leder till ett lindrigare slutresultat. I motiveringen till regeringens proposition till paragrafen i fråga (RP 44/2002 rd, s. 37) har t.ex. ändringar av preskriptionstiderna betydelse med hänsyn till paragrafens tillämpningsområde. Utgångspunkten är alltså att den preskriptionslagstiftning tillämpas som gällde vid gärningstidpunkten om inte preskriptionslagstiftningen vid tiden för domen leder till ett lindrigare slutresultat med hänsyn till svaranden.

I denna proposition föreslås en avvikelse från bestämmelserna i 3 kap. 2 § i strafflagen på ett sätt som leder till ett strängare slutresultat med hänsyn till svaranden än preskriptionstiden vid gärningstidpunkten ger vid handen. En tillämpning av 3 kap. 2 § i strafflagen skulle innebära att de avvikande preskriptionsbestämmelserna som förlänger preskriptionstiden för sexualbrott som riktat sig mot barn skulle komma i dagen först sedan över tio år förflutit från den 1 januari 2006, då den föreslagna lagen om ändring av strafflagen träder i kraft. Genom en ändring av preskriptionsbestämmelserna för dessa brott eftersträvas förutom att ställa de som gjort sig skyldiga till brott till straffrättsligt ansvar för dessa gärningar också att betona hur klandervärda dessa brott är. Med dessa strävanden är förenligt att de nya preskriptionsbestämmelserna kan tillämpas också på sådana sexualbrott som begåtts innan den nya lagstiftningen trätt i kraft.

Bestämmelserna i anslutning till den särskilda preskriptionen för sexualbrott som riktat sig mot barn gäller brott enligt det gällande 20 kap. i strafflagen. Av denna orsak skall tillämpningen av retroaktiviteten avgränsas till brott som begåtts då den nuvarande 20 kap. i strafflagen varit i kraft, dvs. den 1 januari 1999 och därefter. I samband med revideringen av 20 kap. i strafflagen ändrades brottsrubriceringarna och rekvisiten i hög grad jämfört med vad som gällde tidigare. Det är skäl att undantagsmässigt ta in denna retroaktiva tillämpning i 8 kap. i strafflagen och inte i övergångsstadgandet för att betona dess betydelse och åskådliggöra frågan. En retroaktiv tillämpning av preskriptionsbestämmelserna anses vara möjlig i vanlig lagstiftningsordning vilket behandlas närmare i avsnittet om lagstiftningsordningen.

4. Lagstiftningsordning

Enligt den nya 8 kap. 19 § i strafflagen skall preskriptionsbestämmelserna avseende vissa sexualbrott som riktat sig mot barn tillämpas retroaktivt från och med ingången av år 1999. Detta kan i vissa fall leda till att brottet får en längre preskriptionstid än det hade haft enligt lagstiftningen vid den tidpunkt då brottet begicks. Förlängningen av

preskriptionstiden för åtalsrätten skall utan undantag beröra de brott vars preskriptionstid för åtalsrätten enligt 8 kap. 1 § 2 mom. är tio år. Förlängningen av åtalsrätten skall gälla också vid grov våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn då gärningen riktat sig mot en person som är under 8 år.

I praktiken är verkningarna av förlängningen av preskriptionstiden för åtalsrätten för ett enskilt brottssärende dock i praktiken beroende av tidpunkten då brottet kommer i dagen samt av den tid som går åt hos olika myndigheter för behandling av brottssärendet. För sådana brott som begåtts före år 2006 kan det bedömas att gärningsmännen i huvudsak ställs till svars inom ramen för de preskriptionstider som gällde vid tidpunkten då brottet begicks.

Genom de ändringar av preskriptionsbestämmelserna för sexualbrott som riktat sig mot barn och som nu föreslås eftersträvas förutom att främja att gärningsmän ställs till svars dessutom att betona den särskilda klandervärdheten hos dessa brott. Vartdera målet är ägnat att betona också en retroaktiv tillämpning av preskriptionsbestämmelserna.

Vid bedömningen av lagstiftningsordningen skall laglighetsprincipen, bestämmelserna om tillämpligheten i tiden av straffrätten samt internationella förpliktelser beaktas. Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks. Motsvarande förpliktelser uppställs av artikel 7.1 i Europarådets människorättskonvention (FördrS 19/1990) samt artikel 15.1 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976). Dessutom föreskrivs i det sistnämnda stycket att om efter brottets begående ny lag stiftas som föreskriver att ett lindrigare straff kan den skyldige komma i åtnjutande härav. Enligt 3 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen får en person betraktas som skyldig till ett brott endast på grund av en gärning som varit straffbar enligt lag då gärningen begicks. I 3 kap. 2 § i strafflagen ingår principen om lindrigare lag. Enligt 1 och 2 mom. i paragrafen tillämpas på brottet den lag som gällde då brottet begicks om

inte den lag som gäller vid tidpunkten då domen meddelas leder till ett lindrigare slutresultat.

En retroaktiv tillämpning av längre preskriptionstider kan inte anses som ett förfarande som strider mot 8 § i grundlagen eller förbuden i nämnda stycken i mänskorättskonventionerna. Personen döms inte för en gärning som vid gärningstidpunkten inte utgjorde ett brott och han eller hon döms inte ett strängare straff än den lag föreskrev som gällde då brottet begicks.

Man har varit tvungen att i samband med att det nya 8 kap. i strafflagen stiftades överväga förhållandet mellan regleringen för den straffrättsliga lagstiftningens tillämpning i tiden och ändringen av preskriptionslagstiftningen. I regeringens proposition 45/2001 rd föreslogs en ikraftträdandebestämmelse enligt vilken rätten att döma ut straff och tidpunkten när ett utdömt straff förfaller hade bestämts enligt lagen vid gärningstidpunkten också då den nya lagen skulle ha lett till ett lindrigare slutresultat. Detta hade alltså lett till att man i dessa fall hade frångått principen om tillämpning av den lindrigare lagen.

I regeringens proposition ansågs att 8 § i grundlagen och mänskorättskonventionerna inte utgjorde ett hinder för att frångå principen om lindrigare lag (RP 45/2001 rd, s. 31). I propositionen hänvisades till att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i fallet (Coëme m.fl. mot Belgien, dom 22.6.2000) accepterat en retroaktiv förlängning av preskriptionstiderna. Domstolen för mänskliga rättigheter hänvisade i sitt avgörande till den allmänt antagna principen om att ändringar avseende förfarande tillämpades på anhängiga rättegångar om annat inte uttryckligen var föreskrivet. I fallet hade inte de rättigheter som garanteras av artikel 7 i Europarådets mänskorättskonvention kränkts, eftersom artikeln inte kunde tolkas så att den hindrar en förlängning av preskriptionstiden, då gärningarna inte i något skede

hade preskriberats. I regeringens proposition har tillämpningen av artikel 15.1 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter som uppställer en skyldighet om tillämpning av principen om lindrigare lag inte ansetts gälla preskriptionsnormer.

I samband med behandlingen av regeringens proposition RP 45/2001 rd ansåg riksdagens grundlagsutskott (GrUU 27/2001 rd) inte den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen problematisk utgående från 8 § i grundlagen och inte heller till artiklarna i nämnda mänskorättskonventioner. Grunden var att det inte föreslogs ett strängare straff än vad som varit tillämpligt vid gärningstillfället utan en reglering angående preskriptionstiderna för brotten enligt gällande lag vid gärningstillfället. Med hänvisning till likställighetssynpunkter föreslog dock utskottet en övervägning av en sådan ändring i lagförslaget att den absoluta preskriptionstiden för ett brott som begåtts innan lagen har trätt i kraft löper ut antingen enligt den tidigare lagen eller enligt preskriptionstiden i den nya lagen beroende på vilken tid som är kortare. Till slut stiftades det nya 8 kap i strafflagen att träda i kraft den 1 januari år 2006 för att anhängiga ärenden skall hinna slutbehandlas och för att de nya bestämmelserna skall kunna tillämpas utan en undantagsbestämmelse (LaUB 32/2002 rd)

Oberoende av att det i samband med det nya 8 kap. i strafflagen var inte fråga om en retroaktiv tillämpning av preskriptionsbestämmelserna anses på grundval av de ståndpunkter som framfördes i sammanhanget, ordalydelsen i de förpliktande bestämmelserna och ovan nämnda dom från domstolen för de mänskliga rättigheterna att den föreslagna retroaktiva tillämpningen av vissa preskriptionsbestämmelser kan antas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 8 kap. 1 § 1 och 4 mom., 6 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 § 1 mom., 14 § och 18 § 1 mom., 25 kap. 5 §, 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten samt 48 a kap. 7 §,

sådana de lyder, 8 kap. 1 § 1 och 4 mom., 6 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 § 1 mom., 14 § och 18 § 1 mom. i lag 297/2003, 25 kap. 5 § i lag 578/1995, 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten i lag 17/2003 och 48 a kap. 7 § i lag 1067/2004, samt

fogas till 8 kap. 1 §, sådan den lyder i nämnda lag 297/2003, ett nytt 5 mom. och 6 § sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 4 mom., till 8 kap. en ny 12 a och en ny 19 §, till 16 kap. en ny 5 a § samt till 25 kap. en ny 5 a och en ny 9 a § som följer:

8 kap.

Om preskription

1 §

Preskription av åtalsrätten

Rätten att väcka åtal för brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid preskriberas inte. Rätten att väcka åtal preskriberas inte heller om det är fråga om krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden.

För tjänstebrott är preskriptionstiden dock minst fem år. För miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott är preskriptionstiden tio år. För miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet som har skett från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon så som avses i 28 § i lagen om förhindrande av miljöförorening från fartyg (300/1979) är preskriptionstiden tre år. För fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i den ekonomiska zonen är den kortaste preskriptionstiden tre år.

Åtalsrätten för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år. Detsamma gäller våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot en person som inte fyllt 18 år.

6 §

Preskription som förhindrar utdömande av straff

Rätten att döma ut straff för de brott som avses i 1 § 1 mom. preskriberas inte.

För brott som avses i 1 § 5 mom. får straff inte dömas ut efter det att den tid som nämns i 2 mom. i denna paragraf har löpt ut och tio år har förflutit från det att målsäganden fyllt 28 år.

Ett utdömt straff förfaller, om den dom som gäller straffet inte har blivit verkställbar innan den i 2 eller 3 mom. nämnda tiden har löpt ut.

9 §

Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd

En förverkandepåföljd får inte dömas ut,

om straff för gärningen inte får dömas ut på grund av preskription. Den kortaste preskriptionstiden för ett yrkande på förverkande är dock fem år. Om yrkandet på förverkande gäller ett sådant hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, preskriberas yrkandet dock inte.

10 §

När utdömt fängelsestraff förfaller

Ett fängelsestraff på livstid och ett fängelsestraff på viss tid som dömts ut för ett brott som nämns i 1 § 1 mom. förfaller inte.

12 a §

När utdömt ungdomsstraff förfaller

Ett ungdomsstraff förfaller, om verkställigheten inte har börjat inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs.

14 §

När utdömd förverkandepåföljd förfaller

En förverkandepåföljd får inte verkställas när tio år har förflutit från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. Om förverkandepåföljden gäller sådana hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, förfaller verkställigheten av förverkandepåföljden dock inte.

18 §

Hänvisningsbestämmelse

I 2 b kap. 3 § 2 mom. bestäms när villkorligt fängelse förfaller.

19 §

Vissa bestämmelser tillämplighet i tiden

Bestämmelserna i 1 § 5 mom. och 6 § 3 mom. samt i fråga om brott som avses i 1 §

5 mom. bestämmelserna i 6 § 4 mom. skall tillämpas, om brottet har begåtts den 1 januari 1999 eller senare.

16 kap.

Om brott mot myndigheter

5 a §

Missbruk av annan persons identitetsbevis

Den som i syfte att vilseleda en enskild person lämnar en i rättsligt hänseende betydelsefull uppgift genom att använda en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg som har utfärdats av en myndighet, skall för *missbruk av annan persons identitetsbevis* dömas till böter.

25 kap.

Om brott mot friheten

5 §

Egenmäktigt omhändertagande av barn

Om en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare till ett barn under 16 år eller någon som står barnet nära egenmäktigt omhändertar barnet eller egenmäktigt för en annan ovan nämnd person omhändertar barnet från den som omhänderhar barnet skall han eller hon, om gärningen inte utgör bortförande av barn enligt 5 a §, för *egenmäktigt omhändertagande av barn* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 a §

Bortförande av barn

Om vid egenmäktigt omhändertagande av barn

1) ett barn, i strid med rätten att ta vård om barnet, förs bort från den stat där barnet är bosatt eller kvarhålls utom den staten, och

2) rätten att ta vård om barnet faktiskt utövades vid den tidpunkt barnet bortfördes eller kvarhölls, eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum

skall gärningsmannen för *bortförande av barn* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

9 a §

Åtgärdseftergift

Vid bortförande av barn får eftergift ske i fråga om åtal eller straff, om gärningsmannen frivilligt har återlämnat barnet, om barnets fördel kräver det eller om det finns andra särskilda skäl till det.

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

5) grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

5 §

Finansiering av terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera,

eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera

5) mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, grov människohandel, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer, som åtnjuter internationellt skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 63/1978),

skall för *finansiering av terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

48 a kap.

Om naturresursbrott

7 §

Från utländska fartyg i den ekonomiska zonen begångna fiskebrott och döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrott

För ett fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och för döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrottet får dömas endast till böter, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den

20 .

2.

Lag**om upphävande av 6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 6 § 4 mom. i lagen av den 21 december 2004 om ungdomsstraff (1196/2004).	Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 1 kap.1 § 1 mom. och 5 kap. 10 § 1 mom., sådana de lyder, 1 kap. 1 § 1 mom. i lag 615/2002 och 5 kap. 10 § 1 mom. i lag 646/2003, som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

1 §

Allmän rätt att gripa

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är missbruk av annan persons identitetsbevis, lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av motordrivets fortskaffningsmedel, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri.

5 kap.

Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

10 §

Förutsättningar för kroppsvisitation

På den som är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader,
- 2) missbruk av annan persons identitetsbevis,
- 3) lindrig misshandel,
- 4) snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av mo-

tordrivet fortskaffningsmedel, innehav av inbrottsredskap,

5) lindrig skadegörelse eller

6) lindrigt bedrägeri,

får företas kroppsvisitation för att söka efter föremål eller egendom som skall tas i beslag eller som skall ställas under tillfälligt skingringsförbud eller beläggas med tillfällig

kvarstad, eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet.

Denna lag träder i kraft den
20 .

Helsingfors den 21 oktober 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Tuula Haatainen

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 8 kap. 1 § 1 och 4 mom., 6 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 § 1 mom., 14 § och 18 § 1 mom., 25 kap. 5 §, 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten samt 48 a kap. 7 §,

sådana de lyder, 8 kap. 1 § 1 och 4 mom., 6 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 § 1 mom., 14 § och 18 § 1 mom. i lag 297/2003, 25 kap. 5 § i lag 578/1995, 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten och 5 § 1 mom. 5 punkten i lag 17/2003 och 48 a kap. 7 § i lag 1067/2004, samt

fogas till 8 kap. 1 §, sådan den lyder i nämnda lag 297/2003, ett nytt 5 mom. och 6 § sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 4 mom., till 8 kap. en ny 12 a och en ny 19 §, till 16 kap. en ny 5 a § samt till 25 kap. en ny 5 a och en ny 9 a § som följer:

Den lag som träder i kraft vid ingången av *Föreslagen lydelse*
år 2006

8 kap.

Om preskription

1 §

Preskription av åtalsrätten

Rätten att väcka åtal för brott vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid preskriberas inte.

För tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda arbetstagare är preskriptionstiden dock minst fem år. För miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott är preskriptionstiden tio år.

1 §

Preskription av åtalsrätten

Rätten att väcka åtal för brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid preskriberas inte heller om det är fråga om krigföringsbrott, grovt krigföringsbrott, kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden eller grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden.

För tjänstebrott är preskriptionstiden dock minst fem år. För miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott är preskriptionstiden tio år. För miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet som har skett från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon så som avses i 28 § i lagen om förhindrande av miljöförorening från

fartyg (300/1979) är preskriptionstiden tre år. För fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i den ekonomiska zonen är den kortaste preskriptionstiden tre år.

Åtalsrätten för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn preskriberas tidigast då målsäganden fyller 28 år. Detsamma gäller våldtäkt, grov våldtäkt och tvingande till samlag som riktat sig mot en person som inte fyllt 18 år.

6 §

Preskription som förhindrar utdömande av straff

Rätten att döma ut straff för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse på livstid preskriberas inte.

6 §

Preskription som förhindrar utdömande av straff

Rätten att döma ut straff för de brott som avses i 1 § 1 mom. preskriberas inte.

För brott som avses i 1 § 5 mom. får straff inte dömas ut efter det att den tid som nämns i 2 mom. i denna paragraf har löpt ut och tio år har förflutit från det att målsäganden fyllt 28 år.

Ett utdömt straff förfaller, om den dom som gäller straffet inte har blivit verkställbar innan den i 2 eller 3 mom. nämnda tiden har löpt ut.

9 §

Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd

En förverkandepåföljd får inte dömas ut, om straff för gärningen inte får dömas ut på grund av preskription. Den kortaste preskriptionstiden för ett yrkande på förverkande är dock fem år. Om yrkandet på förverkande gäller ett sådant föremål eller ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken kan befaras komma till brottslig användning, preskriberas yrkandet inte.

9 §

Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd

En förverkandepåföljd får inte dömas ut, om straff för gärningen inte får dömas ut på grund av preskription. Den kortaste preskriptionstiden för ett yrkande på förverkande är dock fem år. Om yrkandet på förverkande gäller ett sådant hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, preskriberas yrkandet dock inte.

Den lag som träder i kraft vid ingången av
år 2006

Föreslagen lydelse

10 §

När utdömt fängelsestraff förfaller

Fängelsestraff på livstid förfaller inte.

10 §

När utdömt fängelsestraff förfaller

Ett fängelsestraff på livstid och ett fängelsestraff på viss tid som dömts ut för ett brott som nämns i 1 § 1 mom. förfaller inte.

12 a §

När utdömt ungdomsstraff förfaller

(6 § 4 mom. i lagen om ungdomsstraff)

Ett ungdomsstraff förfaller, om verkställigheten inte har börjat inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs.

14 §

När utdömd förverkandepåföljd förfaller

En förverkandepåföljd får inte verkställas när tio år har förflutit från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. Om förverkandepåföljden gäller ett sådant föremål eller ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken kan befaras komma till brottslig användning, förfaller verkställigheten av förverkandepåföljden dock inte.

14 §

När utdömd förverkandepåföljd förfaller

En förverkandepåföljd får inte verkställas när tio år har förflutit från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. *Om förverkandepåföljden gäller sådana hjälpmedel vid brott som avses i 10 kap. 4 § eller annan egendom som avses i 10 kap. 5 §, förfaller verkställigheten av förverkandepåföljden dock inte.*

18 §

Hänvisningsbestämmelse

I lagen om villkorligt straff (135/1976) bestäms när ett villkorligt straff förfaller.

18 §

Hänvisningsbestämmelse

I 2 b kap. 3 § 2 mom. bestäms när villkorligt fängelse förfaller.

19 §

Vissa bestämmelsers tillämplighet i tiden

Bestämmelserna i 1 § 5 mom. och 6 § 3 mom. samt i fråga om brott som avses i 1 § 5 mom. bestämmelserna i 6 § 4 mom. skall tillämpas, om brottet har begåtts den 1 januari 1999 eller senare.

16 kap.

Om brott mot myndigheter

5 a §

Missbruk av annan persons identitetsbevis

Den som i syfte att vilseleda en enskild person lämnar en i rättsligt hänseende betydelsefull uppgift genom att använda en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg som har utfärdats av en myndighet, skall för missbruk av annan persons identitetsbevis dömas till böter.

25 kap.

Om brott mot friheten

5 §

Egenmäktigt omhändertagande av barn

Om en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare till ett barn under 16 år eller någon som står barnet nära egenmäktigt omhändertar barnet eller egenmäktigt för en annan ovan nämnd person omhändertar barnet från den som omhänderhar barnet skall han för *egenmäktigt omhändertagande av barn* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §

Egenmäktigt omhändertagande av barn

Om en förälder, fosterförälder eller vårdnadshavare till ett barn under 16 år eller någon som står barnet nära egenmäktigt omhändertar barnet eller egenmäktigt för en annan ovan nämnd person omhändertar barnet från den som omhänderhar barnet skall han eller hon, *om gärningen inte utgör bortförande av barn enligt 5 a §*, för *egenmäktigt omhändertagande av barn* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 a §

Bortförande av barn

Om vid egenmäktigt omhändertagande av barn

1) ett barn, i strid med rätten att ta vård

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om barnet, förs bort från den stat där barnet är bosatt eller kvarhålls utom den staten, och

2) rätten att ta vård om barnet faktiskt utövades vid den tidpunkt barnet bortfördes eller kvarhölls, eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum

skall gärningsmannen för bortförande av barn dömas till böter eller fängelse i högst två år.

9 a §

Åtgärdseftergift

Vid bortförande av barn får eftergift ske i fråga om åtal eller straff, om gärningsmannen frivilligt har återlämnat barnet, om barnets fördel kräver det eller om det finns andra särskilda skäl till det.

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

5) grov misshandel, *människorov*, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

5 §

Finansiering av terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera

5) mord, dråp, dråp under förmildrande

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

5) grov misshandel, *grov människohandel*, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

5 §

Finansiering av terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera

5) mord, dråp, dråp under förmildrande

omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, *människorov*, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer som åtnjuter internationellt skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 63/1978),

skall för *finansiering av terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, *grov människohandel*, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer, som åtnjuter internationellt skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 63/1978),

skall för *finansiering av terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

48 a kap.

Om naturresursbrott

7 §

Från utländska fartyg i den ekonomiska zonen begångna fiskebrott och döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrott

För ett fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och för döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrottet får dömas endast till böter, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. *Den kortaste preskriptionstiden för ett fiskebrott enligt denna paragraf är tre år.*

7 §

Från utländska fartyg i den ekonomiska zonen begångna fiskebrott och döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrott

För ett fiskebrott som har begåtts från ett utländskt fartyg i Finlands ekonomiska zon och för döljande av olagligt byte som erhållits genom fiskebrottet får dömas endast till böter, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den

20

3.

Lag**om ändring av 1 kap. 1 § och 5 kap. 10 § i tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 1 kap.1 § 1 mom. och 5 kap. 10 § 1 mom., sådana de lyder, 1 kap. 1 § 1 mom. i lag 615/2002 och 5 kap. 10 § 1 mom. i lag 646/2003, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

1 §

1 §

*Allmän rätt att gripa**Allmän rätt att gripa*

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri.

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är *missbruk av annan persons identitetsbevis*, lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri.

5 kap.

Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

10 §

10 §

*Förutsättningar för kroppsvisitation**Förutsättningar för kroppsvisitation*

På den som är skäligen misstänkt för
1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader,

2) lindrig misshandel,
3) snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av mo-

På den som är skäligen misstänkt för
1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader,

2) *missbruk av annan persons identitetsbevis*,
3) lindrig misshandel,
4) snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av mo-

tordrivet fortskaffningsmedel, innehav av inbrottsredskap,

4) lindrig skadegörelse eller

5) lindrigt bedrägeri,

får företas kroppsvisitation för att söka efter föremål eller egendom som skall tas i beslag eller som skall ställas under tillfälligt skingringsförbud eller beläggas med tillfällig kvarstad, eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet.

tordrivet fortskaffningsmedel, innehav av inbrottsredskap,

5) lindrig skadegörelse eller

6) lindrigt bedrägeri,

får företas kroppsvisitation för att söka efter föremål eller egendom som skall tas i beslag eller som skall ställas under tillfälligt skingringsförbud eller beläggas med tillfällig kvarstad, eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet.

Denna lag träder i kraft den
20 .
